ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

για την Ε' δημοτικού

ΕΚΔΟΣΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Φωτογραφίες εξωφύλλου:

Μπροστά:

Χιονοδρόμοι στη Σουηδία
Σκανδιναβικό τοπίο
Η έδρα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις Βρυξέλλες
Εργοστάσιο στη Γερμανία
Η Πύλη Αμμοχώστου
Καραβάνι στην έρημο

Πίσω:

Το Δημοτικό πάρκο Λευκωσίας

ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Συγγραφή: **Γεώργιος Ευθυμίου**
Σάββας Άσπρος

Καθοδήγηση

ΕΝΔΟΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Πρόεδρος
ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
Πρώτος Λειτουργός Εκπαίδευσης

Αντιπρόεδρος — Γραμματέας
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΦΟΥΣΙΑΣ ● ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΗΣ
Επιθεωρητές Δημοτικής Εκπαίδευσης

Μέλη
ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Πρώτος Λειτουργός Εκπαίδευσης

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ
ΓΙΑΓΚΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ● ΑΝΔΡΟΥΛΑ ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ
ΜΙΧΑΗΛ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ● ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Επιθεωρητές Δημοτικής Εκπαίδευσης

ΣΤΑΥΡΟΣ ΦΩΤΙΟΥ
Λειτουργός Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Επιμέλεια έκδοσης

ΣΑΒΒΑΣ ΑΣΠΡΟΣ ● ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Λειτουργοί Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Γενική εποπτεία

ΝΙΚΟΣ ΛΕΟΝΤΙΟΥ
Διευθυντής Δημοτικής Εκπαίδευσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΕΝΔΟΤΜΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

για την Ε' δημοτικού

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Έκδοση πρώτη 1993
Έκδοση έβδομη 2000
Έκδοση δέκατη τρίτη 2006
Έκδοση δέκατη τέταρτη 2007: Προσαρμοσμένη στην εισαγωγή του ευρώ

Στατιστική επιμέλεια της παρούσας έκδοσης, από το Δρα Γ. Κουμίδη

Ανατύπωση 2016
Εκτύπωση: ARIAGRAF & ΣΙΑ ΕΕ

ISBN 978-9963-0-1318-0

50%
Στο εξώφυλλο χρησιμοποιήθηκε ανακυκλωμένο χαρτί σε ποσοστό τουλάχιστον 50%, προερχόμενο από διαχείριση απορριμμάτων χαρτιού. Το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από υπεύθυνη διαχείριση δασών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χαιρετισμός του Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης 11
Για το δάσκαλο 13
Για τα παιδιά 15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1
Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
1. Η Κύπρος σημαντικό τουριστικό κέντρο 17
2. Πολιτιστική κληρονομιά 21
3. Αποτελέσματα από τον τουρισμό 28
4. Ο ρόλος της κυβέρνησης στην τουριστική ανάπτυξη του τόπου μας 31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
1. Γεωργία - Κτηνοτροφία 39
2. Βιομηχανία 45
3. Ναυτιλία 49
4. Εμπόριο 50
5. Τουρισμός 52
6. Άλλες πληροφορίες 57
7. Η συμβολή των αποδήμων στην οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας 57
8. Οικονομικές σχέσεις της Ελλάδας με την Κύπρο 58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΥΝ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΕΝΟΣ ΤΟΠΟΥ
1. Το γεωγραφικό πλάτος 61
2. Οι παράλληλοι κύκλοι 62
3. Οι μεσημβρινοί - Γεωγραφικό μήκος 64
4. Οι κλιματικές ζώνες της γης 66
5. Η υγρασία 67
6. Το υψόμετρο 68
7. Οι άνεμοι 69
8. Τα θαλάσσια ρεύματα 71
9. Τα είδη του κλίματος 71
10. Χλωρίδα και πανίδα 73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

1. Εισαγωγή 77
2. Η ζωή στην έρημο 79
3. Μέση Ανατολή: Σημαντικό θρησκευτικό κέντρο 82
4. Το πετρέλαιο 83
5. Πώς το πετρέλαιο επηρεάζει τον τρόπο ζωής των κατοίκων των χωρών της Μέσης Ανατολής 85
6. Σχέσεις της Κύπρου με τις χώρες της Μ. Ανατολής 90

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

1. Θέση 95
2. Φυσικά και κλιματολογικά χαρακτηριστικά 95
3. Βιομηχανική ανάπτυξη 98
4. Κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη 100
5. Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ευρώπη 104

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα 107
2. Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 109
3. Βασικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Ένωσης 110
4. Η Κύπρος και η Ευρωπαϊκή Ένωση 114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7
Η ΒΡΕΤΑΝΙΑ

1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά 121
2. Οι σχέσεις της Κύπρου με τη Βρετανία 122
3. Βιομηχανία - Ορυκτός πλούτος 125
4. Ναυτιλία - Εμπόριο - Αποικίες 129
5. Γεωργία 130
6. Τουρισμός 132
7. Κοινωνική και πολιτιστική ζωή 134

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Η ΓΑΛΛΙΑ

1. Η συμβολή της Γαλλίας στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων 142
2. Πολιτιστική ανάπτυξη 144
3. Η Γαλλία σήμερα 145
4. Οι σχέσεις της Κύπρου με τη Γαλλία 161

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Η ΙΤΑΛΙΑ

1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά 165
2. Γεωργία - Κτηνοτροφία 167
3. Βιομηχανία 170
4. Εμπόριο 173
5. Πολιτιστική κληρονομιά - Τουρισμός 173
6. Ο ιταλικός λαός 183

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Η ΕΛΒΕΤΙΑ

1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά 187
2. Το πολιτειακό σύστημα 188
3. Γεωργία - Κτηνοτροφία 190
4. Η συμβολή του ανθρώπινου παράγοντα στην ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εμπορίου 193
5. Τουρισμός 196
6. Η Ελβετία κέντρο διεθνών συναντήσεων 199
7. Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ελβετία 202

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ

1. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά 205
2. Η επανένωση της Γερμανίας 207
3. Η συμβολή του γερμανικού λαού στην ανασυγκρότηση και ανάπτυξη της χώρας 210
4. Οι σχέσεις της Κύπρου με τη Γερμανία 225

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΟΙ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

1. Η γεωγραφική θέση και η μορφολογία του εδάφους των Σκανδιναβικών χωρών 231
2. Η επίδραση του κλίματος στη ζωή των κατοίκων των Σκανδιναβικών χωρών....234
3. Η ζωή στις αρκτικές (πολικές) περιοχές 240
4. Η συμβολή των ανθρώπων στην αξιοποίηση του φυσικού πλούτου των Σκανδιναβικών χωρών 242

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

Η ΡΩΣΙΑ

1. Εισαγωγή....253
2. Γεωγραφικά χαρακτηριστικά - Γεωργική παραγωγή....253
3. Φυσικός πλούτος - Βιομηχανία....258
4. Αλλαγές στο πολιτικό και οικονομικό σύστημα της χώρας 258
5. Ο ρωσικός λαός 260
6. Φυσικές ομορφιές και αξιοθέατα της Ρωσίας....262

Χαιρετισμός του Διευθυντή Δημοτικής Εκπαίδευσης

Με ιδιαίτερη ικανοποίηση χαιρετίζω την έκδοση του βιβλίου «Γνωρίζω τον Κόσμο» για την Ε' τάξη του δημοτικού σχολείου.

Το μάθημα της Γεωγραφίας έχει σκοπό να βοηθήσει τα παιδιά να γνωρίσουν τον άνθρωπο και τα προβλήματά του σε σχέση με το χώρο που ζει και να κατανοήσουν τη δυναμική αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση ανθρώπου και περιβάλλοντος. Επιδιώκει, επίσης, να τα καταστήσει ικανά να συνειδητοποιήσουν την αλληλεξάρτηση και τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και μεταξύ των λαών, να αποκτήσουν βασικές γεωγραφικές γνώσεις και δεξιότητες και να αναπτύξουν ορθές κοινωνικές και περιβαλλοντικές στάσεις.

Αυτός ακριβώς είναι και ο σκοπός του βιβλίου που έχετε στα χέρια σας, όπως διαφαίνεται μέσα από την όλη δομή του, πράγμα που επιτυγχάνεται με το συνεχή προβληματισμό, την ανακύκληση της ύλης, την αφόρμηση από το άμεσο περιβάλλον των παιδιών, το συνδυασμό γεωγραφικών στοιχείων με στοιχεία από άλλα θέματα των Κοινωνικών Σπουδών, την ισόρροπη ανάπτυξη και των τριων τομέων της αγωγής κ.ά.

Η προσέγγιση γίνεται με διερευνητικό - συνεργατικό τρόπο και παρουσιάζονται ιδέες μέσα από ποικίλες δραστηριότητες, όλες λειτουργικά συνδεδεμένες μεταξύ τους.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί αξιόλογη εργασία στον τομέα της Ανάπτυξης Προγραμμάτων και έρχεται να εμπλουτίσει τη σειρά των διδακτικών βιβλίων που έχει εκδώσει η Υπηρεσία για τη μελέτη των Κοινωνικών Θεμάτων.

Με την ευκαιρία αυτή, επιθυμώ να συγχαρώ θερμά την Ενδοτμηματική Επιτροπή Κοινωνικών Θεμάτων, τους Λειτουργούς Ανάπτυξης Προγραμμάτων και γενικά όλους όσους εργάστηκαν για την έκδοση του βιβλίου, το οποίο πιστεύω ότι, με την κατάλληλη αξιοποίησή του, θα αποβεί χρήσιμο βοήθημα τόσο για το μαθητή όσο και για το δάσκαλο.

Νίκος Λεοντίου
Διευθυντής Δημοτικής Εκπαίδευσης
1995

Για το δάσκαλο

Το βιβλίο «Γνωρίζω τον Κόσμο» προορίζεται για το μαθητή. Στηρίζεται στο αναλυτικό πρόγραμμα της εννιάχρονης εκπαίδευσης και έχει συνάφεια με το καταρτισθέν «Βοήθημα Δασκάλου» για τη διδασκαλία της Γεωγραφίας της Ε' τάξης.

Το βιβλίο, μέσω κειμένων, στατιστικών πινάκων, εικόνων, σχεδιαγραμμάτων, χαρτών κ.ά. παρέχει σημαντικές πληροφορίες για κάθε θέμα, οι οποίες με κατάλληλη αξιοποίηση βοηθούν τα παιδιά να απαντούν σε προβληματισμούς που τίθενται ή σε άλλους που ασφαλώς εγείρονται κατά την πορεία της εργασίας.

Οι προβληματισμοί σκοπό έχουν να βοηθήσουν τα παιδιά:

- *Να διερευνήσουν και κατανοήσουν το ρόλο του ανθρώπινου παράγοντα στην αξιοποίηση των φυσικών πόρων μιας χώρας και σε προέκταση τη συμβολή του ανθρώπου στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική του ανάπτυξη.*
- *Να αναπτύξουν δεξιότητες εξεύρεσης, οργάνωσης και αξιοποίησης πληροφοριών, για να απαντούν σε συγκεκριμένα ερωτήματα.*
- *Να καλλιεργήσουν την κριτική τους ικανότητα, επικεντρώνοντας τη σκέψη τους στο αίτιο και αιτιατό, στα πλαίσια πάντοτε των δυνατοτήτων τους.*
- *Να αποκτήσουν δεξιότητες μελέτης, οι οποίες τα καθιστούν ικανά να μελετούν αυτοδύναμα άλλες χώρες και θέματα.*
- *Να προαγάγουν το ερευνητικό πνεύμα και την ενεργητική συμμετοχή τους στην εργασία.*
- *Να αναπτύξουν τη συνεργασία και το διάλογο μεταξύ τους.*

Το βιβλίο περιλαμβάνει 13 ενότητες. Οι πρώτες δυο ενότητες διερευνούν σε μεγαλύτερο βάθος σημαντικούς τομείς της ζωής της Κύπρου και της Ελλάδας, που έχουν ήδη προσεγγισθεί σε προηγούμενα χρόνια. Ένα θέμα εξετάζει τη φυσική γεωγραφία και έχει ως σκοπό να βοηθήσει τα παιδιά να αποκτήσουν βασικές γνώσεις, απαραίτητες για κατανόηση και ερμηνεία γεωγραφικών φαινομένων που επηρεάζουν τη ζωή μας. Οι χώρες που επιλέγησαν αντιπροσωπεύουν χαρακτηριστικές περιοχές της Ευρώπης που έχουν κάποια ιδιαιτερότητα, για να είναι το φάσμα των εμπειριών των παιδιών σχετικά ολοκληρωμένο.

Η διεξοδική μελέτη των θεμάτων αποσκοπεί στο να βοηθήσει τα παιδιά να αποκτήσουν ένα αποτελεσματικό πρότυπο εργασίας. Η προσέγγιση των θεμάτων δε γίνεται από καθαρά γεωγραφική προοπτική, αλλά γίνεται υπό το πρίσμα των Κοινωνικών Επιστημών, για να προωθείται σφαιρικά η κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Ο συσχετισμός των θεμάτων με την Κύπρο γίνεται όχι μόνο για να αξιοποιούνται οι άμεσες εμπειρίες των παιδιών, αλλά

και για να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση της ζωής μας με τη ζωή άλλων χωρών και λαών.

Για καλύτερη αξιοποίηση του βιβλίου, ο δάσκαλος πρέπει να συμβουλεύεται το «Βοήθημα Δασκάλου», για να προσδιορίζει το σκοπό κάθε θεματικής ενότητας, τους βασικούς διδακτικούς στόχους, τις έννοιες και την ύλη μέσω της οποίας θα προωθεί τις επιδιώξεις του. Τα δοκίμια αξιολόγησης στο «Βοήθημα Δασκάλου» βοηθούν στο να διαπιστωθούν ο βαθμός επίτευξης των επιδιώξεών μας και οι αναπροσαρμογές στους στόχους και προσεγγίσεις που ενδεχομένως πρέπει να γίνουν.

Δημητράκης Στυλιανού
Πρώτος Λειτουργός Εκπαίδευσης
Πρόεδρος Ε.Ε.Κ.Θ.
1995

Για τα παιδιά

Αγαπητά παιδιά,

Ως τώρα στο μάθημα της Γεωγραφίας έχετε μελετήσει την Κύπρο και την Ελλάδα. Το βιβλίο που έχετε στα χέρια σας θα σας βοηθήσει να διερευνήσετε τη ζωή των λαών σε άλλες περιοχές της γης, όπως είναι η γειτονική μας Μέση Ανατολή καθώς και η Ευρώπη στην οποία η πατρίδα μας ανήκει.

Μέσα από τα κεφάλαια του βιβλίου μπορείτε να αντλήσετε χρήσιμες πληροφορίες και γνώσεις σχετικά με τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των χωρών που μελετούνται, καθώς και τις σχέσεις τους με την Κύπρο και τον υπόλοιπο κόσμο. Ταυτόχρονα, θα έχετε την ευκαιρία να αναπτύξετε ποικίλες δεξιότητες, που είναι απαραίτητες για τη διεξαγωγή της εργασίας σας.

Μελετώντας τη ζωή των ανθρώπων σε άλλες χώρες, θα κατανοήσετε καλύτερα την αμοιβαία αλληλεπίδραση που υπάρχει ανάμεσα στους ανθρώπους και· το φυσικό περιβάλλον και θα αντιληφθείτε την αλληλεξάρτηση μεταξύ των διαφόρων χωρών. Θα εκτιμήσετε, επίσης, τη συμβολή άλλων λαών στην πρόοδο της παγκόσμιας κοινωνίας, αναπτύσσοντας έτσι θετικές στάσεις απέναντί τους. Για να γίνετε, όμως, καλοί πολίτες της πανανθρώπινης κοινωνίας, πρέπει, πρώτα απ' όλα, να ενισχύσετε την εθνική σας ταυτότητα, να συνδεθείτε πιο στέρεα με τις ρίζες μας και να εκτιμήσετε το δικό μας πολιτισμό.

Όπως θα προσέξετε, κάθε ενότητα περιλαμβάνει έναν ή περισσότερους προβληματισμούς. Με τα κείμενα, τις φωτογραφίες, τους πίνακες, τους χάρτες και τα σχεδιαγράμματα που ακολουθούν κάθε προβληματισμό, μπορείτε να ερευνήσετε, άλλοτε μόνοι σας και άλλοτε σε συνεργασία με τους συμμαθητές και το δάσκαλό σας, για να βρείτε την κατάλληλη απάντηση και να καταλήξετε σε γενικότερα συμπεράσματα.

Οι εργασίες στο τέλος κάθε ενότητας μπορούν να γίνονται άλλες στο βιβλίο και άλλες στο τετράδιό σας.

Είμαστε βέβαιοι ότι το βιβλίο αυτό, εκτός των άλλων, θα σας προσφέρει και χρήσιμες εμπειρίες, που θα σας βοηθήσουν στη μελέτη και άλλων χωρών στον ελεύθερο σας χρόνο.

Οι συγγραφείς

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

1. Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Πριν από πολλά χρόνια μόνο λίγοι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο μπορούσαν να ταξιδέψουν σε άλλες χώρες. Στην εποχή μας, όμως, χιλιάδες άνθρωποι ταξιδεύουν στο εξωτερικό. Οι πιο πολλοί επισκέπτονται ξένες χώρες, για να περάσουν ευχάριστα τις διακοπές τους. Άλλοι πάλι ταξιδεύουν για δουλειές, σπουδές και για άλλους λόγους.

Αφίξεις τουριστών στην Κύπρο

Μελετήστε τη γραφική παράσταση και κάνετε τις παρατηρήσεις σας.

Ανάμεσα στις χώρες που δέχονται πολλούς ξένους επισκέπτες περιλαμβάνεται και η πατρίδα μας. Η τουριστική κίνηση στην Κύπρο έχει αυξηθεί πολύ τα τελευταία χρόνια, έτσι που ο τουρισμός να θεωρείται, σήμερα, βασικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης του τόπου μας. Το 2001 επισκέφτηκαν το νησί μας 2 697 000 τουρίστες.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Να μελετήσετε τα στοιχεία που ακολουθούν και να βρείτε τους λόγους για τους οποίους τόσοι πολλοί τουρίστες επισκέπτονται κάθε χρόνο την Κύπρο.

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΗΠΕΙΡΟΥΣ

ΕΥΡΩΠΗ
ΑΣΙΑ
ΑΦΡΙΚΗ
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ
ΙΡΛΑΝΔΙΑ
ΓΑΛΛΙΑ
ΙΣΠΑΝΙΑ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ
ΓΕΡΜΑΝΙΑ
ΟΛΛΑΝΔΙΑ
ΒΕΛΓΙΟ
ΔΑΝΙΑ
ΣΟΥΗΔΙΑ
ΛΕΤΤΟΝΙΑ
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ
ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ
ΠΟΛΩΝΙΑ
ΤΣΕΧΙΑ
ΣΛΟΒΑΚΙΑ
ΑΥΣΤΡΙΑ
ΟΥΓΓΑΡΙΑ
ΕΛΒΕΤΙΑ
ΙΤΑΛΙΑ
ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ
ΑΛΒΑΝΙΑ
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
ΡΟΥΜΑΝΙΑ
ΟΥΚΡΑΝΙΑ
ΜΟΛΔΑΒΙΑ
ΚΟΙΝΟΠΟΛΙΤΕΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ
ΡΩΣΙΑ (Ευρωπ.)
ΚΑΖΑΧΣΤΑΝ
ΤΟΥΡΚΙΑ
ΕΛΛΑΔΑ
ΚΥΠΡΟΣ
ΣΥΡΙΑ
ΛΙΒΑΝΟΣ
ΙΣΡΑΗΛ
ΙΟΡΔΑΝΙΑ
ΙΡΑΚ
ΙΡΑΝ
ΓΕΩΡΓΙΑ
ΑΡΜΕΝΙΑ
ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ
ΤΟΥΡΚΜενΙΣΤΑΝ
ΟΥΖΜπΕΚΙΣΤΑΝ
ΚΟΥΒΕΙΤ
ΚΑΤΑΡ
ΗΝ. ΑΡΑΒ. ΕΜΙΡΑΤΑ
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ
ΟΜΑΝ
ΥΕΜΕΝΗ
ΜΑΡΟΚΟ
ΑΛΓΕΡΙΑ
ΤΥΝΗΣΙΑ
ΛΙΒΥΗ
ΑΙΓΥΠΤΟΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΝΙΓΗΡΑ
ΤΣΙΑΝΤ
ΣΟΥΔΑΝ
ΝΙΓΗΡΙΑ
ΑΙΘΙΟΠΙΑ
ΤΖΙΜΠΟΥΤΙ
ΣΟΜΑΛΙΑ
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ
Βόρεια Θάλασσα
Βιοκαϊκός Κόλπος
Μαύρη Θάλασσα
Κασπία Θάλασσα
Κόλπος Αντεν
Τροπικός του Καρκίνου
500 0 1000 χλμ.

1. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ
2. ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ
3. ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ
4. ΒΑΤΙΚΑΝΟ
5. ΣΛΟΒΕΝΙΑ
6. ΚΡΟΑΤΙΑ
7. ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ
8. ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η ανάπτυξη και βελτίωση των μέσων συγκοινωνίας έχει συντομεύσει τις αποστάσεις.

Μια όμορφη περιοχή του Ακάμα, που βρίσκεται στα δυτικά παράλια της Κύπρου.

Σαν προχωρήσεις αρκετά στον Ακάμα, νιώθεις πως βρίσκεσαι σε πρωτόγονα και παρθένα εδάφη. Χαίρεσαι την ομορφιά της φύσης, που δεν την άγγιξε το ανίδεο χέρι του ανθρώπου για να την καταστρέψει.

Όλες οι παραλλαγές του πράσινου είναι πλούσια σκορπισμένες σε δέντρα και σε θάμνους, σε λουλούδια και μικρά φυτά. Φυσικά και οι αποχρώσεις άλλων χρωμάτων δε λείπουν. Άγγλος βοτανολόγος, που πέρασε από το νησί μας, βρήκε στην απομονωμένη αυτή γη αναρίθμητα σπάνια φυτά και λουλούδια, σκόρπια ψηλά στο βουνό και στις πλαγιές που κατηφορίζουν προς τη θάλασσα. Άφθονα είναι τα πεύκα και οι αόρατοι*, τα κυπαρίσια κι οι πλάτανοι, οι τριμιθιές κι ο άγριος σκίνος, οι δάφνες κι ο λάδανος. Οι κουμαριές, πολύ σπάνιες σ' όλο το νησί μας, αφθονούν στον Ακάμα.

Η ορεινή περιοχή του Ακάμα είναι σκεπασμένη με πυκνά δάση, που σου εμποδίζουν το πέρασμα και που τα κλαδιά των δέντρων σού κρύβουν τα μονοπάτια, γνωστά στους βοσκούς της περιοχής και τους λατρευτές της θεάς Άρτεμης.

Α. Φυλακτού, «Στα περίγυρα της Πάφου»
(απόσπασμα)

---

* ***αόρατος:*** *Είδος θάμνου, που μοιάζει με κυπαρίσσι και αφθονεί στον Ακάμα.*

Οι παραλίες μας φιλοξενούν σχεδόν ολόχρονα χιλιάδες ξένους επισκέπτες.

Η κυπριακή γη προσφέρει άφθονα τα αγαθά της στους ανθρώπους.

Μέση ανωτάτη (Α) και κατωτάτη (Κ) θερμοκρασία (βαθμοί Κελσίου)						
	Γενάρης		Ιούνης		Νιόβρης	
	Α	Κ	Α	Κ	Α	Κ
Λευκωσία (ΚΥΠΡΟΣ)	15	5	34	19	22	10
Αθήνα (ΕΛΛΑΔΑ)	12	6	33	18	22	10
Λονδίνο (ΒΡΕΤΑΝΙΑ)	6	2	20	11	10	5
Βερολίνο (ΓΕΡΜΑΝΙΑ)	1	-3	22	11	7	2
Ζυρίχη (ΕΛΒΕΤΙΑ)	2	-3	22	11	7	1

- *Συγκρίνετε τη θερμοκρασία της Κύπρου με τη θερμοκρασία των άλλων χωρών.*

- *Πώς το κλίμα της Κύπρου επηρεάζει την προσέλευση τουριστών στο νησί μας;*

2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Στον τόπο μας διασώζεται πλούσια **πολιτιστική κληρονομιά*.** Αυτό το διαπιστώνει κανείς σε κάθε γωνιά της κυπριακής γης. Η αρχαιολογική σκαπάνη φέρνει συνέχεια στο φως πάρα πολλές μαρτυρίες ενός πλούσιου ιστορικού παρελθόντος. Πολλά από τα ιστορικά και θρησκευτικά μας μνημεία θεωρούνται μοναδικά στο είδος τους.

Στα ορεινά μας χωριά, όπου διατηρείται έντονος ο χαρακτήρας της λαϊκής αρχιτεκτονικής, οι άνθρωποι συνεχίζουν ακόμα τον παραδοσιακό τρόπο ζωής. Οι διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις, οι μικροβιοτεχνίες, οι ασχολίες των κατοίκων και οι συνήθειές τους αποτελούν αδιάψευστες μαρτυρίες της πλούσιας πολιτιστικής μας παράδοσης.

Πολλοί από τους πολιτιστικούς μας θησαυρούς βρίσκονται στις κατεχόμενές μας περιοχές και δυστυχώς αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο καταστροφής.

* **πολιτιστική κληρονομιά:** Τα στοιχεία που συνθέτουν τον πολιτισμό ενός λαού (αρχαιολογικά ευρήματα, γραπτά μνημεία, θρησκευτικά μνημεία, παραδοσιακή λαϊκή τέχνη, ήθη, έθιμα, παραδόσεις, διάφορες εκδηλώσεις).

Το θέατρο και το γυμνάσιο της αρχαίας Σαλαμίνας, μοναδικοί αρχαιολογικοί μας θησαυροί, που στενάζουν κάτω από την μπότα του Αττίλα.

Σ' αυτό το νησί περπάτησαν κάποτε οι μαθητές του Χριστού. Η λαμπρότητα της χριστιανικής αυτοκρατορίας του Βυζαντίου, της αυτοκρατορίας που γεννήθηκε την ώρα που ο Μέγας Κωνσταντίνος ίδρυσε την Κωνσταντινούπολη, περιέβαλε για πολλούς αιώνες και την Κύπρο.

Εδώ υπάρχουν προϊστορικοί συνοικισμοί, αρχαίοι ελληνικοί ναοί, θέατρα και επαύλεις της ρωμαϊκής εποχής, πρωτοχριστιανικές βασιλικές, βυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια, μοναδικά για τη μελέτη της βυζαντινής τέχνης, κάστρα σταυροφόρων, γοτθικές εκκλησίες, ενετικές οχυρώσεις...

«Κύπρος, 9 000 χρόνια ιστορίας και πολιτισμού», έκδοση ΚΟΤ, 1990

Στα χωριά διατηρούνται ακόμα ζωντανοί παλιοί τρόποι ζωής, παλιά έθιμα και παραδόσεις. Νεαρά κορίτσια κάθονται ακόμα στο κέντημα, όπως ακριβώς έκαμναν και οι γιαγιάδες τους πριν πολλά χρόνια. Στο γραφικό Φοινί, στα βουνά του Τροόδους, αγγειοπλάστες πλάθουν ακόμα θαυμάσια ανθρωπόμορφα σχήματα, για να στολίσουν τα πήλινα αγγεία τους, όπως ακριβώς έκαμναν και οι ομότεχνοί τους στην αρχαία Κύπρο.

Στη Φοίτη, πατρίδα θαυμάσιων υφαντών, ακούγεται ακόμα ο ήχος του αργαλειού, ενώ άντρες, ντυμένοι με την παραδοσιακή βράκα, συγκεντρώνονται ακόμα στο καφενείο του χωριού για μια παρτίδα τάβλι και για να ακούσουν τα νέα της ημέρας.

«Κύπρος, 9 000 χρόνια ιστορίας και πολιτισμού »
έκδοση Κ.Ο.Τ., 1990

Η γιορτή του Κατακλυσμού στη Λάρνακα

Η γιορτή του κρασιού στη Λεμεσό

Πάνω Λεύκαρα

Τα πετρόκτιστα σπίτια, οι κεραμιδένιες στέγες, οι παραδοσιακές καμάρες που μόλις ξεχωρίζουν, το λουλακί χρώμα αρκετών σπιτιών, το ψηλό καμπαναριό της επιβλητικής εκκλησιάς του Τιμίου Σταυρού που δεσπόζει του χωριού, οι σκόρπιες ελιές, οι χαρουπιές, τα κυπαρίσια και οι αμυγδαλιές, που πλαισιώνουν τον οικισμό, είναι η πρώτη εικόνα που σου προσφέρει από μακριά το χωριό.

Σαν το κοντέψεις, αισθάνεσαι αστραπιαία τη γοητεία του. Σε καθηλώνει μια απρόσμενη, μοναδική ίσως, ομορφιά. Τα στενά μαιανδρικά του σοκκάκια - ευτυχώς που μερικά είναι ακόμα λιθόστρωτα - τα πετρόκτιστα σπίτια του με τις υπέροχες οριζόντιες στρώσεις του τοπικού ασβεστολιθικού πετρώματος, τα ξύλινα ξεπόρτια και οι ξύλινες πόρτες των σπιτιών, τα μπαλκόνια και σε μια περίπτωση ένα κιόσκι, οι καμάρες και τόσα άλλα στοιχεία της λαϊκής αρχιτεκτονικής σε σαγηνεύουν.

Γ. & Μ. Καρούζη,
«Ταξίδια στην Κύπρο, 1»

Αφίξεις τουριστών στην Κύπρο (2001)
(Οι δέκα κυριότερες χώρες)

Ηνωμένο Βασίλειο	1 487 000
Γερμανία	214 200
Ρωσία (χώρες της πρώην Ε.Σ.Σ.Δ)	128 500
Σουηδία	127 400
Ελλάδα	89 800
Ελβετία	76 600
Νορβηγία	61 600
Ολλανδία	50 700
Φιλλανδία	48 800
Άλλες χώρες	375 400
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2 696 700

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ
Οι τουρίστες έρχονται στην Κύπρο για τους πιο κάτω λόγους:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Τοποθετώ στο χάρτη τις πιο κάτω τουριστικές περιοχές της Κύπρου: *Αγία Νάπα, Κάτω Πάφος, Πόλη Χρυσοχούς, Πλάτρες, Κερύνεια, Λεμεσός, Αμμόχωστος*

ΚΥΠΡΟΣ

2. Αντιστοιχίζω:

α) Η θέση της Κύπρου

β) Η αεροπορική σύνδεση της Κύπρου με πάρα πολλές χώρες

γ) Το θαυμάσιο κλίμα του νησιού μας

- *έχει ως αποτέλεσμα να επισκέπτονται το νησί μας τουρίστες και κατά το χειμώνα.*
- *διευκολύνει την προσέλευση στον τόπο μας Αράβων και Ευρωπαίων τουριστών.*
- *υποβοηθεί την προσέλευση μεγάλου αριθμού τουριστών και από πολύ μακρινές χώρες.*

3. Σημειώνω με ✔ τα ορθά:

Πάρα πολλοί Βρετανοί επισκέπτονται κάθε χρόνο την Κύπρο για τουρισμό.

Αυτό συμβαίνει επειδή:

..... η Κύπρος ήταν αποικία των Άγγλων για πολλά χρόνια

..... στην Κύπρο υπάρχουν βρετανικές βάσεις

..... πάρα πολλοί Κύπριοι μιλούν την αγγλική γλώσσα

..... μόνο στην Κύπρο μπορούν να χαρούν τον ήλιο και τη θάλασσα

..... στη Βρετανία ζουν πολλοί Κύπριοι απόδημοι.

4. Συμπληρώνω την ακροστιχίδα. Με τα αρχικά των λέξεων σχηματίζω το όνομα μιας κατεχόμενης τουριστικής μας πόλης.

1 __ __ __

2 __ __ __ __ __ __

3 __ __ __ __ __

4 __ __ __ __ __ __ __

5 __ __ __ __

6 __ __ __ __ __

7 __ __ __ __ __ __ __ __ __

8 __ __ __ __ __ __ __ __ __ __

1. Ο οργανισμός αυτός έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την τουριστική ανάπτυξη της Κύπρου (αρχικά).

2. Από αυτή την ήπειρο μάς έρχονται οι πιο πολλοί τουρίστες.

3. Τουριστικό ... : Ονομάζεται κι έτσι η τουριστική κίνηση σε έναν τόπο.

4. Συνοδεύει τους τουρίστες όταν επισκέπτονται διάφορα αξιοθέατα (γενική, αντίστροφα).

5. Αγία ... : Πολύ γνωστή τουριστική μας περιοχή

6. Μαζί με τα ήθη μας αποτελούν κι αυτά μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

7. Έτσι ονομάζονται οι χώροι που έχουν σχέση με την ιστορία ενός τόπου.

8. Κατεχόμενη πόλη μας, που ήταν πολύ αναπτυγμένη τουριστικά.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

1. Πώς η Κύπρος ωφελείται οικονομικά από την ανάπτυξη του τουρισμού; Ποια άλλα οφέλη υπάρχουν;
2. Παρά τη θετική προσφορά του στον τόπο, ο τουρισμός έχει και μερικές αρνητικές επιπτώσεις. Συζητήστε στην ομάδα σας και επισημάνετε τα πιο σοβαρά προβλήματα που δημουργούνται στον τόπο μας από τον τουρισμό. Εισηγηθείτε τρόπους αντιμετώπισής τους.

Ο τουρισμός αποτελεί πηγή πλούτου για τον τόπο μας. Όπως θα δείτε και στους στατιστικούς πίνακες που ακολουθούν, ένα πολύ σημαντικό μέρος του εθνικού μας εισοδήματος προέρχεται από τον τουρισμό. Το **ξένο συνάλλαγμα***, που άφησαν οι τουρίστες στον τόπο μας το 2001, έφτασε τα 2196 εκατομμύρια ευρώ. Επιπρόσθετα, ο ερχομός τόσων πολλών ξένων στο νησί, ωφελεί και με διάφορους άλλους τρόπους την Κύπρο. Η προβολή του νησιού μας στο εξωτερικό, η ευκαιρία που έχουμε να ενημερώνουμε τους ξένους για το εθνικό μας πρόβλημα και η ανάπτυξη πολιτιστικών σχέσεων με αυτούς, είναι μερικές ακόμα ωφέλειες που έχει η Κύπρος από τον τουρισμό.

Ταυτόχρονα, όμως, η ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη σε μερικές περιοχές του νησιού μας έχει δημιουργήσει προβλήματα στο περιβάλλον. Αρκετές περιοχές πρασίνου, παραλίες, παραδοσιακά κτίσματα και άλλοι χώροι αντιμετωπίζουν κίνδυνο καταστροφής από την απρογραμμάτιστη δημιουργία τουριστικών συγκροτημάτων. Εξάλλου, η συνεχής επαφή με τους ξένους επισκέπτες επηρεάζει τον τρόπο ζωής των Κυπρίων και, ιδιαίτερα, τη συμπεριφορά των νέων.

---

* **ξένο συνάλλαγμα:** Είναι τα χρήματα που έρχονται σε μια χώρα από το εξωτερικό (τουρισμός, εξαγωγές, ναυτιλία, καταθέσεις αποδήμων κ.ά.).

Έσοδα από τον τουρισμό

Έσοδα από τον τουρισμό και τις εξαγωγές γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων (εκατομμύρια ευρώ)			
	Έσοδα από τον τουρισμό	Εξαγωγές γεωργ. προϊόντων	Εξαγωγές* βιομηχ. προϊόντων
1973	42,7	49,2	21,7
1978	57,3	51,3	114,4
1988	627,0	79,8	311,0
1990	986,0	116,8	319,4
1991	819,0	108,0	307,0
1995	1398,0	117,0	282,1
1999	1777,0	62,8	292,4
2001	2196,0	75,3	322,0

* *Αφορούν εξαγωγές εγχώριων προϊόντων μόνο.*

● *Συγκρίνετε τα έσοδα της Κύπρου από τον τουρισμό και τις εξαγωγές προϊόντων, παλιότερα και σήμερα.*

Πολλές χιλιάδες συμπατριώτες μας απασχολούνται στα ξενοδοχεία και στα κέντρα αναψυχής. Το 2000 εργάζονταν στην ξενοδοχειακή βιομηχανία περίπου 15000 άτομα διαφόρων ειδικοτήτων. Σε κέντρα αναψυχής απασχολούνταν άλλα 18000 άτομα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

1) Η Κύπρος ωφελείται οικονομικά από τον τουρισμό με τους πιο κάτω τρόπους:

.....

.....

.....

2) Άλλα οφέλη από τον τουρισμό είναι τα εξής:

.....

.....

.....

3) Τα προβλήματα που δημιουργούνται στον τόπο μας από τον τουρισμό είναι:

.....

.....

.....

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η κυβέρνηση προσπαθεί με μια σειρά από έργα να δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για ολοένα μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη της Κύπρου.
Να επισημάνετε τρόπους με τους οποίους επιδιώκει την υλοποίηση αυτού του στόχου της.

Η τουριστική πλαζ Λεμεσού

Οι Κύπριοι νέοι, αλλά και αρκετοί ξένοι, που επιθυμούν να εργαστούν στα ξενοδοχεία και άλλες τουριστικές επιχειρήσεις, εκπαιδεύονται στο κρατικό Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου (Ξενοδοχειακή Σχολή).

Ο νέος δρόμος Λάρνακας - Λεμεσού

Η κυβέρνηση δίνει μεγάλη σημασία στη βελτίωση και ανάπτυξη του συγκοινωνιακού, τηλεπικοινωνιακού και ηλεκτρικού δικτύου. Ενθαρρύνει και ταυτόχρονα ελέγχει την ανέγερση ξενοδοχείων και άλλων τουριστικών συγκροτημάτων, για να προσφέρουν άνεση και ευχάριστη διαμονή στους ξένους επισκέπτες. Επίσης προωθεί την επάνδρωση των ξενοδοχειακών και άλλων εγκαταστάσεων με προσωπικό κατάλληλα καταρτισμένο, ώστε να είναι σε θέση να προσφέρει ψηλού επιπέδου υπηρεσίες στους τουρίστες. Εκτός από αυτά, γίνεται προσπάθεια για καλύτερη εξυπηρέτηση των επισκεπτών από επαγγελματίες **ξεναγούς.**

Το κατάλληλο φυσικό περιβάλλον αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για άνετες και ευχάριστες διακοπές. Η κυβέρνηση επιδιώκει τη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος του τόπου μας με διάφορους τρόπους, όπως είναι η προστασία των δασών, η δενδροφύτευση χώρων, η δημιουργία πάρκων και κατασκηνωτικών χώρων, η διαμόρφωση παραλιών κ.ά.

Κατασκηνωτικός χώρος

Ξενοδοχεία στην ακτή της Αγίας Νάπας. Η κυβέρνηση δεν επιτρέπει την ανέγερση ξενοδοχείων ή άλλων τουριστικών εγκαστάσεων, όταν δημιουργείται κίνδυνος καταστροφής του περιβάλλοντος.

Ο Κ.Ο.Τ., εκτός από την ανάπτυξη των μεγάλων τουριστικών περιοχών, όπως είναι η Αγία Νάπα, η Λάρνακα, η Λεμεσός, η Πάφος, ενδιαφέρεται πάρα πολύ για την ανάπτυξη των ορεινών θερέτρων και μικρών τουριστικών κέντρων στην κυπριακή ύπαιθρο (Κίτι, Περβόλια, Πόλη Χρυσοχούς κ.ά.). Σημαντικές προσπάθειες καταβάλλει επίσης για την αναζωογόνηση απομακρυσμένων αγροτικών περιοχών, που διατηρούν έντονο το κυπριακό χρώμα. Έτσι προωθείται η ανάπτυξη του **αγροτουρισμού,** για τον οποίο οι ξένοι τουρίστες ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια.

Φικάρδου, ένα χωριό με έντονο παραδοσιακό χαρακτήρα

Κάθε χρόνο αρκετοί Κύπριοι ταξιδεύουν για τις διακοπές τους στο εξωτερικό. Οι περισσότεροι όμως μένουν στην Κύπρο και περνούν τις διακοπές τους στον τόπο μας. Διοργανώνουν εκδρομές σε τουριστικές περιοχές και αξιοθέατα του νησιού μας. Αρκετοί από αυτούς διαμένουν σε ξενοδοχεία των παραθαλάσσιων και ορεινών μας περιοχών και άλλοι σε σπίτια που ενοικιάζουν σε χωριά της κυπριακής υπαίθρου. Έτσι, εκτός από τον **εξωτερικό τουρισμό,** έχουμε και τον **εσωτερικό τουρισμό,** που δημιουργείται από τους ίδιους τους κατοίκους του νησιού.

Η κυβέρνηση, για διάφορους λόγους, ενθαρρύνει και υποβοηθεί την ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού στον τόπο μας.

- *Γιατί η κυβέρνηση ενθαρρύνει τους Κυπρίους να περνούν τις διακοπές τους στο νησί μας;*

Μια άλλη εξίσου σοβαρή ευθύνη που έχει ο Κ.Ο.Τ. είναι ο έλεγχος των τιμών που προσφέρονται στις διάφορες τουριστικές εγκαταστάσεις και η συγκράτησή τους σε λογικά επίπεδα. Ταυτόχρονα, καταβάλλεται προσπάθεια για διαφώτιση του κοινού πάνω στο σωστό τρόπο συμπεριφοράς απέναντι στους ξένους περιηγητές και την καλλιέργεια **τουριστικής συνείδησης.**

Το περίπτερο του Κ.Ο.Τ. στη διεθνή τουριστική έκθεση του Λονδίνου

Εκτός από το εσωτερικό, ο Κ.Ο.Τ. δραστηριοποιείται και προς την κατεύθυνση των ξένων χωρών. Καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες για προβολή της Κύπρου στο εξωτερικό και προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού τουριστών. Αυτό γίνεται με διάφορους τρόπους, όπως τη συμμετοχή του Οργανισμού σε τουριστικές εκθέσεις, που γίνονται στο εξωτερικό, τη διοργάνωση ειδικών συνεδρίων, την ξενάγηση στην Κύπρο και τη διαφώτιση ξένων τουριστικών πρακτόρων κ.ά.

Την προσπάθεια αυτή της κυπριακής κυβέρνησης υποβοηθούν με κάθε τρόπο και οι Κύπριοι, που βρίσκονται μόνιμα εγκατεστημένοι σε χώρες του εξωτερικού. Οι απόδημοι συμπατριώτες μας, εκτός από την προβολή της Κύπρου στο εξωτερικό, συμβάλλουν ταυτόχρονα και στην ανάπτυξη του τουρισμού στο νησί μας με πολλούς τρόπους.

Συνέδριο Κυπρίων αποδήμων στη Λευκωσία

Είναι βέβαιο πως ο τουρισμός στην Κύπρο βρίσκεται σήμερα σε αρκετά ψηλό επίπεδο. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα πολλά προβλήματα, που πρέπει να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά στο σύντομο μέλλον. Γι' αυτό, χρειάζεται να καλλιεργηθεί περισσότερο η περιβαλλοντική συνείδηση, να βελτιωθεί το οδικό μας δίκτυο, να αυξηθούν οι κατασκηνωτικοί μας χώροι, να βελτιωθεί το επίπεδο των υπηρεσιών που προσφέρουμε στους τουρίστες κ.ά.

Επειδή αντιλαμβανόμαστε πως ο τουρισμός είναι μια ανυπολόγιστη δύναμη και ένα κεφάλαιο όσο κανένα άλλο προσοδοφόρο για τον τόπο μας, πρέπει και ατομικά και συλλογικά να εντείνουμε τις προσπάθειές μας για την ανάπτυξή του ...

Με απλόχερα και ζεστά αισθήματα, με ανθρωπιά και αξιοπρέπεια πρέπει να δεχόμαστε και να υποδεχόμαστε τους ξένους που έρχονται για να γνωρίσουν τον τόπο μας. Γι' αυτό, έχουμε υποχρέωση να βοηθούμε και να δείχνουμε αγάπη και καλοσύνη στους περιηγητές που επισκέπτονται το νησί μας.

Αναστασίου Στασή
«Η Γεωγραφία της Κύπρου», 1981, σελ. 73
(Διασκευή)

Οι άνθρωποι στον τόπο μας εκδηλώνουν χρόνο με το χρόνο μεγαλύτερο ενδιαφέρον για προστασία και συντήρηση του περιβάλλοντος.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Η κυβέρνηση προσπαθεί να αναπτύξει ακόμα περισσότερο τον τουρισμό στον τόπο μας με τους πιο κάτω τρόπους:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Συζητούμε:

Η κυβέρνηση σχεδιάζει να κηρύξει την περιοχή του Ακάμα σε εθνικό πάρκο, όπου δε θα επιτρέπεται καμιάς μορφής τουριστική ανάπτυξη. Το γεγονός αυτό δημιουργεί πολλές συζητήσεις ανάμεσα στους κατοίκους των χωριών της περιοχής.

- *Υποδυθείτε το ρόλο του καθενός από τους πιο κάτω κατοίκους της περιοχής και εκφράστε τις απόψεις σας πάνω στο θέμα.*
  α. Άνεργος
  β. Ιδιοκτήτης μεγάλης έκτασης γης
  γ. Γεωργός
  δ. Ξενοδοχειακός υπάλληλος
  ε. Παντοπώλης
  στ. Ιδιοκτήτης φάρμας με ζώα
  ζ. Μέλος περιβαλλοντικής οργάνωσης

- *Συζητήστε τρόπους προστασίας του περιβάλλοντος στην περιοχή σας.*

2. Απαντώ:

α) Για ποιους λόγους ο Κ.Ο.Τ. ενδιαφέρεται για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού;

β) Με ποιους τρόπους οι απόδημοι Κύπριοι συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού στην Κύπρο;

γ) Γιατί πιο παλιά οι τουρίστες που επισκέπτονταν τον τόπο μας ήταν τόσο λίγοι;

3. Αναφέρω τρόπους με τους οποίους μπορώ να δείξω ότι έχω αναπτύξει τουριστική συνείδηση.

4. Γράφω στο τετράδιό μου τα γενικά συμπεράσματα στα οποία έχω καταλήξει ύστερα από τη μελέτη της ενότητας αυτής.

5. Εισηγούμαι τρόπους με τους οποίους μπορούμε να ενημερώνουμε τους ξένους επισκέπτες για το εθνικό μας θέμα και τους καταγράφω στο τετράδιό μου.

6. Άλλες δραστηριότητες:

α) Συνέντευξη με άτομα που ασχολούνται με επαγγέλματα σχετικά με τον τουρισμό (ξεναγός, υπάλληλος του Κ.Ο.Τ., του αεροδρομίου, ενός τουριστικού γραφείου, ενός ξενοδοχείου κ.ά.)

β) Συλλογή εικόνων, χαρτών, διαφημιστικών φυλλαδίων και άλλου υλικού, που προβάλλουν τουριστικά την Κύπρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η Ελλάδα βρίσκεται στη νοτιοανατολική περιοχή της Ευρώπης και βρέχεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Αρκετά πράγματα γι' αυτή μάθαμε στην τέταρτη τάξη. Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε την οικονομία της και τους βασικούς παράγοντες που την επηρεάζουν.

Οι κυριότεροι από αυτούς τους παράγοντες είναι οι πλουτοπαραγωγικοί της πόροι, ο τρόπος που τους αξιοποιούν οι άνθρωποι, καθώς και οι δραστηριότητες που αναπτύσσουν μέσα κι έξω από τη χώρα τους (εμπορικές και άλλες σχέσεις).

Η ανάπτυξη της οικονομίας της Ελλάδας στηρίζεται κυρίως στη βιομηχανία, τη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή, τον τουρισμό, το εμπόριο, τη ναυτιλία, τον ορυκτό της πλούτο, την αλιεία και τη δασοκομία*.

1. ΓΕΩΡΓΙΑ - ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή μιας χώρας εξαρτάται κυρίως από τη **μορφολογία του εδάφους,** τους **υδάτινους της πόρους,** το **κλίμα** και τη **δραστηριότητα του ανθρώπου.**
Να διερευνήσετε σε ποιο βαθμό αυτό ισχύει και για την Ελλάδα. Οι πληροφορίες που ακολουθούν θα σας βοηθήσουν.

Η Ελλάδα έχει αρκετά ανεπτυγμένη γεωργία. Ο αριθμός όμως των κατοίκων που ασχολούνται με τη γεωργία έχει μειωθεί, επειδή τα τελευταία χρόνια ο πληθυσμός μετακινήθηκε προς τα αστικά κέντρα **(εξαστισμός).** Με τη μηχανοποίηση, όμως, της γεωργίας εξακολουθούν να παράγονται μεγάλες ποσότητες γεωργικών προϊόντων. Η γεωργική παραγωγή επηρεάζεται σημαντικά από το ορεινό έδαφος και τη χαμηλή βροχόπτωση.

- *Να επισημάνετε στο Γεωμορφολογικό - Παραγωγικό χάρτη της Ελλάδας, στον Άτλαντά σας) τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα της Ελλάδας και να δικαιολογήσετε τη γεωγραφική τους κατανομή.*

* **Η δασοκομία** *είναι η φροντίδα των δασών και, κατ' επέκταση, η εκμετάλλευσή τους.*

Τα αμπέλια καλλιεργούνται σε ολόκληρη σχεδόν την Ελλάδα. Τα ελληνικά κρασιά είναι γνωστά για την ποικιλία και την ποιότητά τους. Εξάγονται σε μεγάλες ποσότητες σε πολλές χώρες.

Παρόλο που οι ποταμοί της Ελλάδας δεν είναι μεγάλοι, η συμβολή τους στην ανάπτυξη της γεωργίας της χώρας είναι σημαντική. Η εκμετάλλευση των νερών τους με τα σύγχρονα αρδευτικά μέσα επιτρέπει

στους Έλληνες γεωργούς την άρδευση ολοένα και πιο μεγάλων περιοχών και την αύξηση της παραγωγικότητας της ελληνικής γης. Στις περιοχές αυτές καλλιεργούνται κυρίως φυλλοβόλα καρποφόρα δέντρα (ροδακινιές, αχλαδιές, μηλιές, καρυδιές κ.ά.), ζαχαρότευτλα, εσπεριδοειδή, λαχανικά, βαμβάκι, ρύζι κ.ά.

Το κλίμα της Ελλάδας

Το κλίμα της Ελλάδας γενικά είναι μεσογειακό. Παρουσιάζει, όμως, τοπικές διαφορές που οφείλονται στη μορφολογία του εδάφους της. Έτσι, οι περιοχές της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας, που βρέχονται από τη θάλασσα, τά νησιά του Αιγαίου και η Κρήτη έχουν ήπιους χειμώνες με λίγες βροχές και δροσερά καλοκαίρια. Αντίθετα, οι περιοχές που βρίσκονται μακριά από τη θάλασσα, όπως είναι η Θεσσαλία, έχουν ψυχρούς χειμώνες με χιόνια και ζεστά και ξηρά καλοκαίρια. Ανάλογες είναι οι κλιματολογικές συνθήκες σε περιοχές που έχουν μεγαλύτερο υψόμετρο, όπως είναι η Ήπειρος και η Βόρεια Ελλάδα. Η Δυτική Ελλάδα και η Βορειοδυτική Πελοπόννησος δέχονται περισσότερες βροχές από τις άλλες περιοχές.

ΟΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

● *Παρατηρήστε με προσοχή το χάρτη. Κάμετε συγκρίσεις με την Κύπρο.*

Ανάλογα με τη φυσική βλάστηση και τη μορφολογία του εδάφους είναι και το είδος της κτηνοτροφίας που αναπτύσσεται. Στις ορεινές περιοχές εκτρέφονται αιγοπρόβατα. Στα πεδινά και εύφορα εδάφη εκτρέφονται αγελάδες. Τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται η κτηνοτροφία σε φάρμες (αγελάδες, πρόβατα, πουλερικά, χοίροι).

Η ελληνική κυβέρνηση έχει πάρει διάφορα μέτρα που βοήθησαν στην αύξηση της παραγωγής. Οι ανάγκες όμως της χώρας σε κτηνοτροφικά προϊόντα δεν καλύπτονται ικανοποιητικά και γι' αυτό εισάγονται μεγάλες ποσότητες από το εξωτερικό.

Παραγωγή βασικών κτηνοτροφικών προϊόντων
(χιλιάδες τόνοι)

Προϊόντα	1961	1999
Κρέας βοδινό	44	70
Κρέας χοιρινό	40	138
Κρέας αιγοπροβάτων	86	125
Κρέας πουλερικών	23	157
Γάλα αγελαδινό	435	770
Γάλα αιγοπροβάτων	656	130
Αυγά	71	120

Σημαντική επίσης είναι η συμβολή της κυβέρνησης και του ελληνικού λαού στην ανάπτυξη της γεωργίας. Καταβάλλονται μεγάλες προσπάθειες για την καλύτερη αξιοποίηση της γης, την αύξηση και τη βελτίωση της γεωργικής παραγωγής.

Η περιοχή της Κωπαΐδας

... Η έκταση αυτή είναι πραγματικά και μεγάλη και πολύ γόνιμη. Αξίζει να τη θαυμάζουμε! Αν ήξερες όμως και την ιστορία της, δε θα θαύμαζες τόσο την πρασινάδα και την πλούσια παραγωγή, όσο τη σκληρή και αδιάκοπη προσπάθεια του ανθρώπου να δημιουργήσει αυτό που βλέπεις. Αν ήξερες τον αγώνα που έκαμε πολεμώντας τα στοιχεία της φύσης ο άνθρωπος, για να μεταβάλει πολλά μέρη της πατρίδας μας από εστίες δυστυχίας σε πηγές ευτυχίας...

Στα πολύ παλιά χρόνια και στα νεότερα, όλη αυτή η έκταση, που τη βλέπεις τώρα να είναι καταπράσινη πεδιάδα, ήταν μια λίμνη, η Κωπαΐδα, η μεγαλύτερη ίσως από όλες τις λίμνες της πατρίδας μας. Μερικά μέρη της, τα ψηλότερα, ξεραίνονταν το καλοκαίρι και οι άνθρωποι τα καλλιεργούσαν. Τα λίγο βαθύτερα, όμως, έμεναν λιβάδια και βάλτοι με πολλά στάσιμα νερά, που ήταν παντοτινή και μόνιμη εστία πολλών ασθενειών... Το ελληνικό κράτος άρχισε την εκτέλεση τεχνικών έργων, για να καλυτερέψει τη θέση των πολιτών του. Χρησιμοποίησε χιλιάδες εργάτες και πολλά μηχανήματα... Η εργασία αυτή κράτησε πάρα πολλά χρόνια. Χιλιάδες στρέμματα ελευθερώθηκαν από τα νερά και όλη η περιοχή γλίτωσε από τους πυρετούς και τις ασθένειες. Γεμάτοι όρεξη και υγεία οι κάτοικοι σήμερα εργάζονται στα κτήματά τους από το πρωί ως το βράδυ...

Γιαννοπούλου Θ., «Τα τεχνικά έργα και η Κωπαΐδα»
Αναγνωστικό Ε', έκδοση ΟΕΔΒ, Αθήνα 1982

Οι Έλληνες γεωργοί σε διάφορες περιοχές συνεργάζονται μεταξύ τους και δημιουργούν αγροτικούς συνεταιρισμούς. Τέτοιοι συνεταιρισμοί υπάρχουν πολλοί στην Ελλάδα. Βοηθούν τους γεωργούς να αυξάνουν την παραγωγή τους και να διαθέτουν πιο εύκολα τα προϊόντα τους. Ο συνεταιρισμός στα Αμπελάκια της Θεσσαλίας, που δημιουργήθηκε στα χρόνια της τουρκοκρατίας, θεωρείται ο πρώτος στον κόσμο.

● *Υπάρχουν στην Κύπρο γεωργικοί συνεταιρισμοί; Αναφέρετε μερικούς.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Ελλάδα παρουσιάζει σημαντική βιομηχανική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια. Διερευνήστε τους βασικούς λόγους για τους οποίους η χώρα δεν περιλαμβάνεται ανάμεσα στις πολύ αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες.
Οι πιο κάτω πληροφορίες θα σας βοηθήσουν.

Η βιομηχανική ανάπτυξη μιας χώρας εξαρτάται από τους πιο κάτω παράγοντες:

– Τις **πρώτες ύλες,** δηλαδή τα φυσικά προϊόντα (γεωργικά, κτηνοτροφικά, ορυκτά), που χρησιμοποιούν τα εργοστάσια για την παραγωγή άλλων προϊόντων.
– Την **ενέργεια,** που είναι απαραίτητη για να κινούνται τα μηχανήματα.
– Το **ειδικευμένο προσωπικό,** που εργάζεται στα εργοστάσια.
– Τις **αγορές,** στις οποίες θα πουληθούν τα βιομηχανικά προϊόντα.
– Τα **μέτρα,** που παίρνει το κράτος για να βοηθήσει τη βιομηχανία.

Ο ορυκτός πλούτος έχει μεγάλη σημασία για τη βιομηχανική ανάπτυξη μιας χώρας, γιατί χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενέργειας αλλά και ως πρώτη ύλη.

Η Ελλάδα διαθέτει αρκετά είδη ορυκτών, αλλά όχι σε μεγάλες ποσότητες. Από αυτά αξιοποιούνται περισσότερο τα κοιτάσματα* του λιγνίτη** και του βωξίτη***. Η παραγωγή σιδηρομεταλλεύματος είναι μικρή.

Το μεγαλύτερο μέρος της ενέργειας, που χρησιμοποιεί η ελληνική βιομηχανία παράγεται από την καύση των λιγνιτών και σε μικρότερο βαθμό από την εκμετάλλευση των υδατοπτώσεων.

Ένα σημαντικό, όμως, ποσοστό της ενέργειας καλύπτεται από το πετρέλαιο. Το πετρέλαιο που παράγει σήμερα η χώρα δεν είναι αρκετό και γι' αυτό εισάγει μεγάλες ποσότητες από άλλες χώρες. Το ίδιο συμβαίνει με το σιδηρομετάλλευμα. Τα δύο αυτά ορυκτά έχουν μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη της βιομηχανίας.

Εργοστάσιο υδροηλεκτρικής ενέργειας. Η ενέργεια αυτή παράγεται με την αξιοποίηση της δύναμης του νερού που πέφτει από ψηλά (υδατοπτώσεις).

* **Το κοίτασμα** *είναι ορυκτό που υπάρχει σε αξιοποιήσιμη ποσότητα.*

** **Ο λιγνίτης** *είναι ένα είδος άνθρακα. Χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η χρήση του όμως αποδείχτηκε προβληματική, γιατί ρυπαίνει πολύ την ατμόσφαιρα. Υπάρχει τάση για σταδιακή μείωση της χρησιμοποίησής του.*

*** **Ο βωξίτης** *είναι ορυκτό που χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη για την παραγωγή αλουμινίου.*

Πηγές ενέργειας (1998)
(χιλιάδες τόνοι ισοδύναμο πετρελαίου)

	Παραγωγή	Κατανάλωση
Άνθρακας	-	-
Λιγνίτης	8128	8128
Πετρέλαιο	315	21118
Βιομάζα	909	909
Υδροηλεκτρική ενέργεια	957	9739 *

* ηλεκτρική ενέργεια

- *Ποια πηγή ενέργειας εισάγεται σε μεγάλες ποσότητες στην Ελλάδα;*
- *Πώς αυτό επηρεάζει την ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας;*

Η ελληνική βιομηχανία βελτιώνει συνεχώς την ποιότητα των προϊόντων της, για να μπορεί να ανταγωνίζεται με επιτυχία τα προϊόντα των άλλων χωρών και να εξασφαλίζει έτσι αγορές για την παραγωγή της.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Η Ελλάδα δεν περιλαμβάνεται στις πολύ αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες για τους πιο κάτω λόγους:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Σημειώνω με ✔ τα ορθά.
Η εκμετάλλευση των νερών των ποταμών και των λιμνών της Ελλάδας συμβάλλει:

..... στην αύξηση της γεωργικής παραγωγής

..... στην αύξηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας

..... στην ανάπτυξη του συγκοινωνιακού δικτύου της χώρας

..... στην εξασφάλιση πόσιμου νερού για τις ανάγκες των κατοίκων.

2. Γιατί τα εσπεριδοειδή καλλιεργούνται κυρίως στη Νότια Ελλάδα και όχι στις βόρειες περιοχές της χώρας;

3. Στις ορεινές περιοχές της Ελλάδας εκτρέφονται κυρίως αιγοπρόβατα, ενώ αγελάδες εκτρέφονται στις πεδινές περιοχές. Αναφέρω δύο λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό.

4. Η γεωργική παραγωγή της Ελλάδας παρουσιάζει σημαντική αύξηση τα τελευταία χρόνια, παρόλο που ο αριθμός των ατόμων που ασχολούνται με τη γεωργία μειώνεται συνεχώς. Αναφέρω μερικούς λόγους στους οποίους οφείλεται το γεγονός αυτό.

5. Ποια προβλήματα δημιουργεί η ανάπτυξη βιομηχανικών κέντρων κοντά στις πόλεις;

3. ΝΑΥΤΙΛΙΑ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι μια μικρή χώρα, περιλαμβάνεται ανάμεσα στις μεγαλύτερες ναυτιλιακές δυνάμεις του κόσμου. Να εξηγήσετε για ποιους λόγους συμβαίνει αυτό.

Δύναμη ελληνικού εμπορικού στόλου(1999)

Φορτηγά πλοία	583
Επιβατικά πλοία	551
Δεξαμενόπλοια	418
Άλλα (ρυμουλκά,αλιευτικά,ναυαγοσωστικά)	337
ΣΥΝΟΛΟ	1889

Η Ελλάδα είναι η χώρα με το μεγαλύτερο μήκος ακτών και το μεγαλύτερο αριθμό νησιών από όλες τις χώρες της Ευρώπης. Από τα πανάρχαια χρόνια οι Έλληνες στράφηκαν προς τη θάλασσα κι ασχολήθηκαν με τη ναυτιλία και το εμπόριο. Σε όλες τις εποχές, οι Έλληνες ναυτικοί, με την εμπορική δραστηριότητά τους, στήριξαν σε μεγάλο βαθμό την οικονομία της χώρας.

Σήμερα ο εμπορικός στόλος της Ελλάδας αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο για την εθνική οικονομία. Τα ελληνικά καράβια διασχίζουν όλες τις θάλασσες του κόσμου. Χιλιάδες οικογένειες ζουν από τα χρήματα που κερδίζουν οι Έλληνες ναυτικοί.

Τα ελληνικά καράβια διασχίζουν όλες τις θάλασσες του κόσμου.

- *Παρατηρήστε το γεωφυσικό χάρτη της Ελλάδας. Φαίνεται καθαρά ο μεγάλος αριθμός των νησιών της Ελλάδας και το μεγάλο μήκος των ακτών της. Μπορείτε, με βάση τα υπόλοιπα δεδομένα του χάρτη, να αναφέρετε έναν ακόμα λόγο, που ώθησε τους Έλληνες να στραφούν προς τη θάλασσα;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Η Ελλάδα έχει αναπτύξει σε μεγάλο βαθμό τη ναυτιλία της για τους πιο κάτω λόγους:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ΕΜΠΟΡΙΟ

Η μεγάλη ανάπτυξη της ναυτιλίας είχε ως αποτέλεσμα και την ανάλογη ανάπτυξη του εμπορίου. Η εμπορική δραστηριότητα των Ελλήνων απλώνεται σε όλο τον κόσμο. Το γεγονός αυτό συμβάλλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας. Το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας γίνεται με πολλά κράτη.

Το μεγαλύτερο μέρος του διεξάγεται με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία ανήκει και η Ελλάδα. Τα μεγάλα λιμάνια της χώρας, και ιδιαίτερα το λιμάνι του Πειραιά, διευκολύνουν σε μεγάλο βαθμό το ελληνικό εμπόριο. Κυρίως εξάγονται φρέσκα φρούτα και λαχανικά, καπνά, σταφίδα, βαμβάκι, υφαντικές ύλες, υφάσματα, ορισμένα χημικά προϊόντα, τσιμέντα, ορυκτά κ.ά. Από άλλες χώρες εισάγονται μηχανήματα, προϊόντα πετρελαίου, αυτοκίνητα, χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα, διάφορες οικιακές συσκευές, σίδερο, ατσάλι κ.ά.

Αξία ελληνικών εξαγωγών και κυριότερες χώρες προορισμού (1999)
(εκατομμύρια ευρώ)

Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) είναι μια οικονομική οργάνωση που δημιουργήθηκε από χώρες της Ευρώπης. Σήμερα αποτελείται από 12* κράτη, την Ελλάδα την Ιταλία, τη Γαλλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία, το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο, την Ολλανδία, τη Γερμανία, την Ιρλανδία, τη Βρετανία και τη Δανία, αλλά υπάρχει πρόγραμμα για διεύρυνσή της στο άμεσο μέλλον. Σκοπός της είναι η δημιουργία μιας κοινής αγοράς, όπου τα διάφορα προϊόντα, τα κεφάλαια και οι άνθρωποι των χωρών - μελών της θα μπορούν να διακινούνται ελεύθερα.

Η Ελλάδα είναι πλήρες μέλος της Ε.Ε. από το 1981. Από τη συμμετοχή της στην Ένωση η χώρα ωφελήθηκε σημαντικά, ιδιαίτερα στον οικονομικό τομέα. Τα ελληνικά προϊόντα πωλούνται ελεύθερα στις αγορές των υπόλοιπων χωρών - μελών σε αρκετά ικανοποιητικές τιμές. Μεγάλα ποσά χρημάτων δίνονται από τα ταμεία της Ε.Ε. στην Ελλάδα για την ανάπτυξη της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της βιομηχανίας, καθώς και για την εκτέλεση αναπτυξιακών έργων. Η Ένωση χρηματοδοτεί, επίσης, προγράμματα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας.

** Προστέθηκαν από το 1996 η Σουηδία, η Αυστρία και η Φιλανδία, που ανέβασαν σε 15 τα κράτη μέλη. Το 2004 η Ε.Ε. θα αριθμεί 25 κράτη· μεταξύ τους θα είναι και η Κύπρος.*

5. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Ο τουρισμός είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδας. Να υποστηρίξετε την άποψη αυτή, παρουσιάζοντας αποδεικτικά στοιχεία.

Η Ελλάδα είναι μια αναπτυγμένη τουριστική χώρα, γνωστή σε όλο τον κόσμο. Το ευχάριστο μεσογειακό κλίμα, το συναρπαστικό ελληνικό τοπίο, τα μοναδικά αρχαία μνημεία, σε συνδυασμό με την πατροπαράδοτη ελληνική φιλοξενία, κάνουν τη χώρα να θεωρείται από τους ξένους ως ένας πολύ καλός τόπος για διακοπές. Εκατομμύρια τουρίστες κατακλύζουν κάθε γωνιά της Ελλάδας όλες τις εποχές του χρόνου, αφήνοντας στη χώρα πολύτιμο ξένο συνάλλαγμα.

Αφίξεις τουριστών(1999)

Προέλευση	Αριθμός
Γερμανία	2 450 000
Μ.Βρετανία	2 433 000
Ιταλία	746 000
Ολλανδία	617 000
Γαλλία	546 000
Σουηδία	469 000
Δανία	336 000
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	333 000
Νορβηγία	269 000
Η.Π.Α	229 000
Χώρες Ε.Ε	8 789 000
Σύνολο	12 606 000

Τουριστικό συνάλλαγμα

Έτος	Δολλάρια
1983	1.159.000.000
1984	1.300.000.000
1985	1.420.000.000
1986	1.810.000.000
1988	2.192.000.000
1996	3.723.000.000
1997	3.773.000.000
1998	5.182.000.000

Πολλά από τα ελληνικά νησιά, όπως η Ρόδος, η Κέρκυρα, η Κρήτη, η Μύκονος και άλλα, όπως και η περιοχή της Αθήνας με τα περίφημα αρχαιολογικά της μνημεία, είναι πασίγνωστα τουριστικά κέντρα, που δέχονται κάθε χρόνο πολλούς ξένους επισκέπτες από όλα τα μέρη του κόσμου.

Η Ακρόπολη των Αθηνών, θαυμάσιο δείγμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού

Σκίαθος, ένα από τα πολλά πανέμορφα ελληνικά νησιά

Το ανάκτορο της Κνωσσού στην Κρήτη

Τα τελευταία χρόνια το ελληνικό κράτος καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για παράλληλη ανάπτυξη και πολλών νέων τουριστικών κέντρων σε διάφορες περιοχές της χώρας και ιδιαίτερα στην ύπαιθρο. Το μέτρο αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων της ελληνικής επαρχίας. Έτσι θα περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό η αστυφιλία, που είναι ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει εδώ και αρκετά χρόνια η Ελλάδα.

Εσωτερικό σπιτιού που χρησιμοποιείται ως ξενώνας σε κοινότητα της περιοχής Πηλίου

Στα Αμπελάκια, αλλά και σε πολλές άλλες περιοχές της Ελλάδας, λειτουργούν σήμερα γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί. Οι ξένοι φιλοξενούνται στα σπίτια των κατοίκων, που διατηρούν αναλλοίωτο το παραδοσιακό τους χρώμα, και απολαμβάνουν την πατροπαράδοτη ελληνική φιλοξενία.

Γεωγραφική κατανομή του ελληνικού πληθυσμού

Έτος	Αστικές περιοχές	Αγροτικές περιοχές
1961	3 620 000	4 750 000
1981	5 660 000	4 075 000
2000	6 552 000	4 351 000

- *Κάνετε τις παρατηρήσεις σας.*
- *Γιατί νομίζετε ότι οι άνθρωποι συγκεντρώνονται σήμερα στις πόλεις;*

Απασχόληση σε διάφορους τομείς

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Ο τουρισμός συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας με τους πιο κάτω τρόπους:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ΑΛΛΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Άλλοι παράγοντες που συμβάλλουν επίσης στην ανάπτυξη της οικονομίας της Ελλάδας είναι η αλιεία και ο δασικός πλούτος. Τα αλιευτικά και τα δασικά προϊόντα δεν καλύπτουν, όμως, τις ανάγκες της χώρας και γίνονται εισαγωγές από το εξωτερικό.

Οι Έλληνες ψαράδες επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους σε κάθε γωνιά της Μεσογείου.

7. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πολύ σημαντική είναι η συνεισφορά των απόδημων Ελλήνων στην οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας. Τέσσερα περίπου εκατομμύρια Έλληνες ζουν σήμερα σε πολλές χώρες του εξωτερικού και ιδιαίτερα στις Η.Π.Α., τον Καναδά, την Αυστραλία, τη Νότια Αφρική και σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, όπως είναι η Γερμανία, η Ρωσία κ.ά. Οι απόδημοι Έλληνες, εκτός από την προβολή της Ελλάδας στο εξωτερικό και την υπεράσπιση των ελληνικών δικαίων, συμβάλλουν ουσιαστικά και στην ενίσχυση της οικονομίας της χώρας με πολλούς τρόπους. Στέλλουν κάθε χρόνο πολλά χρήματα στους δικούς τους, αναπτύσσουν εμπορικές σχέσεις με εμπορικούς οίκους της Ελλάδας, επενδύουν χρήματα σε επιχειρήσεις της χώρας και βοηθούν στην προβολή και διάθεση των ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό.

8. ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η Ελλάδα διατηρεί σημαντικές οικονομικές σχέσεις με την Κύπρο. Οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων προς την Κύπρο έφτασαν το 1999 τα 282 εκατομμύρια ευρώ και περιλάμβαναν, κυρίως, βιομηχανικά προϊόντα, όπως φάρμακα, λιπάσματα, μηχανήματα παιχνίδια, υφάσματα, παπούτσια, οικιακές συσκευές, χαρτί κ.ά.

Η Ελλάδα αποτελεί αξιόλογη αγορά για τα κυπριακά προϊόντα. Καταλαμβάνει την τρίτη θέση ανάμεσα στις χώρες προορισμού των εξαγωγών της Κύπρου.

Αρκετοί Κύπριοι ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα. Χιλιάδες φοιτητές μας σπουδάζουν στα ελληνικά πανεπιστήμια. Όπως είδαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, το τουριστικό ρεύμα από την Ελλάδα προς την Κύπρο είναι αρκετά αυξημένο, ενώ χιλιάδες Κύπριοι επισκέπτονται κάθε χρόνο την Ελλάδα για δουλειές ή για τουρισμό.

Κύπριοι φοιτητές στην Ελλάδα
(2001-2002)

Εμπόριο της Κύπρου με την Ελλάδα
(1999)

Τουριστικό ρεύμα μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου
(1999)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ποιες ομοιότητες υπάρχουν ανάμεσα στους παράγοντες που συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη της Κύπρου και της Ελλάδας;

2. Συμπληρώνω στον πιο κάτω πίνακα ομοιότητες και διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στην Ελλάδα και την Κύπρο στους πιο κάτω τομείς:

	Ομοιότητες	*Διαφορές*
τουρισμός	.....	.....
	.....	.....
ναυτιλία	.....	.....
	.....	.....
αστυφιλία	.....	.....
	.....	.....
απόδημοι	.....	.....
	.....	.....

3. Πώς η έλλειψη βασικών πρώτων υλών (πετρέλαιο, σιδηρομετάλλευμα κ.ά.) επηρεάζει την ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας;

4. Ποια σημασία έχει για την Κύπρο το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

5. Γράφω στο τετράδιό μου τα συμπεράσματα στα οποία έχω καταλήξει σχετικά με την οικονομία της Ελλάδας.

6. Άλλες δραστηριότητες:

α) Κάνουμε μια συλλογή εικόνων που να αναφέρονται:
– σε αξιοθέατα της Ελλάδας
– στη σημερινή οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας.

β) Κάνουμε μια έρευνα, για να βρούμε πόσοι από τους συγγενείς των συμμαθητών μας εργάζονται ή σπουδάζουν στην Ελλάδα.

Οι περίφημες Καρυάτιδες που βρίσκονται στην Ακρόπολη των Αθηνών

- *Ποια σημασία έχουν για τον ελληνισμό τα πολλά αρχαία μνημεία που βρίσκονται στην Ελλάδα;*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΥΝ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΕΝΟΣ ΤΟΠΟΥ

Οι επιστήμονες μελετούν τις καιρικές συνθήκες, που επικρατούν σε μια περιοχή σε όλη τη διάρκεια του χρόνου. Παρατηρούν πότε και πόσο βρέχει, καταγράφουν το ύψος της θερμοκρασίας, μελετούν τους ανέμους, την υγρασία της ατμόσφαιρας κ.ά. Μετά από μετρήσεις πολλών χρόνων καταλήγουν στο είδος του κλίματος που έχει μια περιοχή.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Ένας από τους παράγοντες που διαμορφώνουν το κλίμα ενός τόπου είναι το γεωγραφικό πλάτος. Να μελετήσετε τα στοιχεία που ακολουθούν και να εξηγήσετε τι είναι το γεωγραφικό πλάτος, πώς το καθορίζουμε και τη σημασία που έχει για τους ανθρώπους.

1. ΤΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ

Το απόγευμα θα συναντηθείτε με μερικούς φίλους σας, για να παίξετε ποδόσφαιρο. Η συνάντηση θα γίνει στο σημείο Α του χάρτη. Πρέπει να τους εξηγήσετε πώς θα βρουν το μέρος αυτό.

Αν τους πείτε ότι το σημείο συνάντησης βρίσκεται στην οδό Ολύμπου, νομίζετε πως θα το βρουν εύκολα; Ποια δυσκολία θα συναντήσουν;

Ποια άλλη πληροφορία πρέπει να τους δώσετε, για να τους διευκολύνετε περισσότερο;

Συζητήστε το θέμα με το δάσκαλό σας.

Φανταστείτε πόσο δυσκολεύονταν οι άνθρωποι, όταν ήθελαν να καθορίσουν τη θέση ενός πλοίου στον ωκεανό, ενός μικρού νησιού ή ακόμα ενός τόπου σε μια άγνωστη περιοχή. Για να λύσουν το πρόβλημα αυτό, οι άνθρωποι σκέφτηκαν να σχηματίσουν πάνω στην υδρόγειο σφαίρα γραμμές κατακόρυφα και οριζόντια και να τις αριθμήσουν. Βέβαια, οι γραμμές αυτές δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα. Είναι φανταστικές.

2. ΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΚΥΚΛΟΙ

Οι παράλληλοι κύκλοι που φαίνονται στην υδρόγειο σφαίρα λέγονται γραμμές του γεωγραφικού πλάτους ή **παράλληλοι.** Ο μεγαλύτερος παράλληλος είναι ο **ισημερινός,** που χωρίζει τη γη σε δύο ίσα μέρη, το **βόρειο ημισφαίριο** και το **νότιο ημισφαίριο.** Οι παράλληλοι είναι άπειροι. Ο καθένας από αυτούς περνά από όλα τα μέρη της γης, που έχουν το ίδιο **γεωγραφικό πλάτος,** δηλαδή την ίδια απόσταση από τον ισημερινό. Οι παράλληλοι που βρίσκονται στο βόρειο ημισφαίριο δείχνουν βόρειο γεωγραφικό πλάτος. Οι παράλληλοι που βρίσκονται στο νότιο ημισφαίριο δείχνουν νότιο γεωγραφικό πλάτος.

ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΚΥΚΛΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Το γεωγραφικό πλάτος (Γ.Π.) μετριέται σε **μοίρες** (από 0° ως 90° βόρεια, και από 0° ως 90° νότια). Ο ισημερινός έχει γεωγραφικό πλάτος μηδέν μοίρες (Γ.Π. 0°). Όσο απομακρυνόμαστε από τον ισημερινό το γεωγραφικό πλάτος μεγαλώνει. Έτσι, το βορειότερο σημείο της γης **(βόρειος πόλος)** έχει Β.Γ.Π. 90° και το νοτιότερο άκρο της γης **(νότιος πόλος)** έχει Ν.Γ.Π. 90°. Όταν λέμε ότι η Κύπρος έχει 35° Β.Γ.Π., εννοούμε πως από την Κύπρο περνά ο 35ος παράλληλος, που βρίσκεται βόρεια του ισημερινού.

Βόρειο Γεωγραφικό Πλάτος

Νότιο Γεωγραφικό Πλάτος

Άλλοι σημαντικοί παράλληλοι είναι ο τροπικός του Καρκίνου, ο τροπικός του Αιγόκερω, ο βόρειος πολικός κύκλος (αρκτικός) και ο νότιος πολικός κύκλος (ανταρκτικός).

3. ΟΙ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΟΙ - ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ

Οι κατακόρυφες γραμμές που βλέπουμε στην υδρόγειο σφαίρα ονομάζονται **μεσημβρινοί.** Είναι ημικύκλια που ενώνουν τους δυο πόλους της γης. Ο πιο γνωστός μεσημβρινός περνά από το αστεροσκοπείο του Γκρήνουιτς του Λονδίνου και λέγεται **πρώτος μεσημβρινός.** Οι μεσημβρινοί δείχνουν το **γεωγραφικό μήκος,** δηλαδή την απόσταση ενός τόπου ανατολικά ή δυτικά του πρώτου μεσημβρινού. Το γεωγραφικό μήκος μετριέται κι αυτό σε μοίρες (από 0° ως 180° ανατολικά και από 0° ως 180° δυτικά). Έτσι, αν κοιτάξουμε το χάρτη της Ελλάδας, θα δούμε ότι πολύ κοντά στην Αθήνα περνά ο 24ος μεσημβρινός. Γι' αυτό, λέμε πως η Αθήνα έχει 24 μοίρες ανατολικό γεωγραφικό μήκος (24° Α.Γ.Μ.).

● *Να βρείτε στο χάρτη ποιος μεσημβρινός περνά πολύ κοντά στη Λεμεσό. Να ορίσετε το γεωγραφικό μήκος της πόλης.*

Το γεωγραφικό μήκος δεν είναι παράγοντας που επηρεάζει τη διαμόρφωση του κλίματος ενός τόπου. Το χρησιμοποιούν οι άνθρωποι, μαζί με το γεωγραφικό πλάτος, για να καθορίζουν με ακρίβεια ένα σημείο πάνω στην επιφάνεια της γης.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΟΙ ΣΤΗΝ ΥΔΡΟΓΕΙΟ ΣΦΑΙΡΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

α) Γεωγραφικό πλάτος είναι .....

.....

β) Καθορίζουμε το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου ως εξής:

.....

.....

.....

γ) Χρειάζεται να ξέρουμε το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου, διότι:

.....

.....

.....

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Αφού μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν, να προσδιορίσετε τους βασικούς παράγοντες που διαμορφώνουν το κλίμα ενός τόπου.

4. ΟΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Η θερμοκρασία ενός τόπου εξαρτάται από την ποσότητα της θερμότητας που δέχεται από τον ήλιο. Όμως δε θερμαίνονται το ίδιο όλες οι περιοχές της γης. Έτσι, τα μέρη που βρίσκονται κοντά στον ισημερινό **(τροπική ζώνη)** και δέχονται κατακόρυφα τις ακτίνες του ήλιου, έχουν πολύ ψηλή θερμοκρασία σε όλη τη διάρκεια του χρόνου. Αντίθετα, οι περιοχές κοντά στους πόλους **(πολικές ζώνες)** έχουν πολύ χαμηλή θερμοκρασία, γιατί οι ακτίνες του ήλιου στις περιοχές αυτές πέφτουν πλάγια. Οι υπόλοιπες περιοχές της γης **(εύκρατες ζώνες)** έχουν συνήθως ψηλή θερμοκρασία το καλοκαίρι και χαμηλή το χειμώνα. Όσο πιο μεγάλο είναι το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου, τόσο πιο χαμηλές είναι οι θερμοκρασίες που επικρατούν.

Νωρίς το πρωί και αργά το απόγευμα οι ακτίνες του ήλιου δεν είναι τόσο θερμές, γιατί πέφτουν πλάγια. Αντίθετα, το μεσημέρι οι ακτίνες του ήλιου θερμαίνουν περισσότερο τη γη, γιατί πέφτουν κάθετα.

ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

5. Η ΥΓΡΑΣΙΑ

Πολύ μεγάλη σημασία για τον καθορισμό του κλίματος μιας περιοχής έχει και η υγρασία της ατμόσφαιρας. Υπάρχουν περιοχές όπου η ατμόσφαιρα είναι πολύ υγρή και βρέχει συχνά. Σε άλλες περιοχές η ατμόσφαιρα είναι ξηρή και η βροχόπτωση που δέχονται είναι περιορισμένη.

Έρημος. Η βροχή που πέφτει εδώ είναι ελάχιστη. Οι κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν δυσκολεύουν πολύ τη ζωή των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών.

6. ΤΟ ΥΨΟΜΕΤΡΟ

Το ύψος ενός τόπου επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το κλίμα του. Όσο πιο ψηλά ανεβαίνουμε, τόσο πιο χαμηλές θερμοκρασίες επικρατούν. Εξάλλου, οι ορεινές περιοχές δέχονται συνήθως πιο πολλές βροχές και χιόνια από άλλες περιοχές με χαμηλότερο υψόμετρο. Η περιοχή του Τροόδους έχει όλο το χρόνο χαμηλότερη θερμοκρασία από άλλες πιο χαμηλές περιοχές, όπως είναι η πεδιάδα της Μεσαορίας. Το χειμώνα δέχεται περισσότερη βροχή από τις περιοχές αυτές.

Μέση θερμοκρασία (°C)

	Λευκωσία	Πρόδρομος
Γενάρης	10	3
Ιούλης	29	22

Μέση βροχόπτωση (χιλιοστόμετρα)

	Λευκωσία	Πρόδρομος
Γενάρης	70	230
Φλεβάρης	55	155
Δεκέμβρης	68	190

Μέση θερμοκρασία (°C)

	Πάφος	Λευκωσία
Γενάρης	12	10
Ιούλης	25	29

- *Ποια από τις δυο πόλεις βρίσκεται πιο μακριά από τη θάλασσα;*
- *Συγκρίνετε τη μέση θερμοκρασία χειμώνα και καλοκαιριού στις δυο πόλεις.*

- *Βρέστε τις δυο πόλεις στο χάρτη της Ευρώπης.*
- *Ποια από τις δυο πόλεις βρίσκεται μακριά από τη θάλασσα;*
- *Συγκρίνετε τη μέση θερμοκρασία χειμώνα και καλοκαιριού.*

Μέση θερμοκρασία (°C)

	Λονδίνο	Μόσχα
Γενάρης	4	-12
Ιούλης	17	18

7. ΟΙ ΑΝΕΜΟΙ

Το ύψος της θερμοκρασίας ενός τόπου και η ποσότητα της βροχόπτωσης, που δέχεται, εξαρτώνται επίσης σε μεγάλο βαθμό από τη διεύθυνση των ανέμων που φυσούν συνήθως στην περιοχή. Οι άνεμοι που φυσούν από τη θάλασσα μεταφέρουν μαζί τους πολλούς υδρατμούς και συνήθως προκαλούν βροχές. Αντίθετα, οι άνεμοι που φυσούν από τη στεριά προς τη θάλασσα είναι ξηροί. Οι βροχές που πέφτουν στην Κύπρο οφείλονται κυρίως στους δυτικούς και νότιους ανέμους. Οι άνεμοι αυτοί φυσούν από την κατεύθυνση που η θάλασσα έχει μεγαλύτερη έκταση από τη θάλασσα που βρίσκεται στα βόρεια και ανατολικά της Κύπρου.

- *Μελετήστε το χάρτη που παρουσιάζει τη γεωγραφική κατανομή της βροχόπτωσης στην Ελλάδα.*

- *Μπορείτε να εξηγήσετε, γιατί η Δυτική Ελλάδα δέχεται πιο πολλές βροχές από τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας;*

Η έρημος Ατακάμα στη Νότια Αμερική. Καλύπτει ένα μεγάλο μέρος των παραλίων της Χιλής.

- *Να επισημάνετε την έρημο Ατακάμα στον Παγκόσμιο Άτλαντα.*

- *Μπορείτε να εξηγήσετε το ρόλο των ανέμων στη δημιουργία της ερήμου αυτής;*

Οι άνεμοι επηρεάζουν με ανάλογο τρόπο και τη θερμοκρασία ενός τόπου. Αν φυσούν από μια περιοχή όπου επικρατούν χαμηλές θερμοκρασίες, θα είναι ψυχροί. Αν προέρχονται από μια περιοχή με ψηλή θερμοκρασία, θα είναι θερμοί.

ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

8. ΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

Ένας άλλος παράγοντας που επιδρά σημαντικά στη διαμόρφωση του κλίματος σε αρκετές περιοχές της γης είναι τα θαλάσσια ρεύματα. Αυτά δημιουργούνται από την κίνηση των νερών της θάλασσας και μοιάζουν με τεράστια θαλάσσια ποτάμια. Το νερό τους έχει πάντοτε διαφορετική θερμοκρασία από το νερό της θάλασσας που διασχίζουν. Τα θαλάσσια ρεύματα που κινούνται από τον ισημερινό προς τους πόλους είναι θερμά. Τα πιο γνωστά από αυτά είναι το Ρεύμα του Κόλπου του Μεξικού, που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το κλίμα της Δυτικής Ευρώπης, και το Κούρο - Σίβο στην Άπω Ανατολή. Τα ρεύματα που κινούνται από τις πολικές θάλασσες προς τον ισημερινό είναι ψυχρά.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι βασικοί παράγοντες που διαμορφώνουν το κλίμα ενός τόπου είναι οι πιο κάτω:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Να μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν και, αφού συζητήσετε στην ομάδα σας, να υπολογίσετε το είδος του κλίματος που επικρατεί σε καθεμιά από τις αριθμημένες περιοχές στο χάρτη της Ευρώπης που βρίσκεται στη σελ. 75 του βιβλίου σας.

9. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

Όπως είπαμε, το κλίμα ενός τόπου είναι ανάλογο με την κλιματική ζώνη της γης στην οποία αυτός βρίσκεται. Έτσι, διακρίνουμε τρία βασικά είδη κλίματος: το **ψυχρό,** το **θερμό** και το **εύκρατο**. Επειδή, όμως, η κάθε κλιματική ζώνη έχει τεράστια έκταση, συναντούμε σ΄ αυτή διάφορες παραλλαγές του ίδιου κλίματος.

Έτσι ξεχωρίζουμε τις πιο κάτω παραλλαγές του εύκρατου κλίματος:

α) Το **μεσογειακό** κλίμα, με θερμά και ξηρά καλοκαίρια και ήπιους χειμώνες με λίγες βροχές. Είναι το κλίμα που επικρατεί στην Κύπρο και την Ελλάδα.

β) Το **ηπειρωτικό,** με θερμά καλοκαίρια και ψυχρούς χειμώνες. Έχει πολλές παραλλαγές και το συναντούμε σε περιοχές που βρίσκονται μακριά από τη θάλασσα. Το κλίμα αυτό επικρατεί σε περιοχές της Κεντρικής Ευρώπης και στο μεγαλύτερο μέρος της Ρωσίας.

γ) Το **ωκεάνιο,** με δροσερά καλοκαίρια και ήπιους χειμώνες. Βροχές πέφτουν όλο το χρόνο και ιδιαίτερα το χειμώνα. Το συναντούμε σε περιοχές που βρέχονται από τους ωκεανούς. Είναι το κλίμα που κυριαρχεί στο μεγαλύτερο μέρος της Βρετανίας.

Κυριότερες παραλλαγές του θερμού κλίματος είναι οι πιο κάτω:

α) Το **τροπικό,** με ψηλή θερμοκρασία και μεγάλη βροχόπτωση όλο το χρόνο. Στις περιοχές γύρω από τον ισημερινό, όπου επικρατεί το κλίμα αυτό, υπάρχει πολύ πλούσια βλάστηση (ζούγκλα). Όσο απομακρυνόμαστε από τον ισημερινό, οι βροχές που πέφτουν είναι λιγότερες. Το τροπικό δάσος αραιώνει και η περιοχή καλύπτεται με πολύ πλούσιο και ψηλό χόρτο. Στις περιοχές αυτές ζουν πολλά χορτοφάγα και σαρκοφάγα ζώα (ελάφια, βουβάλια, ελέφαντες, τίγρεις, λιοντάρια, κροκόδειλοι, φίδια κ.ά.).

β) Το **κλίμα της ερήμου,** με πολύ ψηλή θερμοκρασία στη διάρκεια της μέρας και χαμηλή θερμοκρασία τη νύχτα. Στις περιοχές όπου επικρατεί το κλίμα αυτό δε βρέχει σχεδόν ποτέ. Το κλίμα της ερήμου συναντάται στις περιοχές των θερμών ερήμων, όπως η Σαχάρα και η Αραβική Έρημος.

Το ψυχρό κλίμα έχει τις πιο κάτω παραλλαγές:

α) Το **πολικό** κλίμα, με πολύ χαμηλές θερμοκρασίες όλο το χρόνο. Το συναντούμε στις περιοχές γύρω από τους πόλους, που καλύπτονται σχεδόν ολόχρονα με πάγους. Το κλίμα αυτό κυριαρχεί στις βόρειες περιοχές των Σκανδιναβικών χωρών, τη Σιβηρία και αλλού.

β) Το **κλίμα των ψηλών βουνών**. Μοιάζει πολύ με το πολικό κλίμα. Στα μεσαία πλάτη, το συναντούμε σε περιοχές που το υψόμετρό τους είναι πάνω από 3 000μ. (Η ψηλότερη κορυφή του Τροόδους έχει υψόμετρο 2 000μ. περίπου).

Συνήθως συναντούμε διάφορες παραλλαγές του κλίματος σε μια χώρα. Ακόμα και στην πατρίδα μας, που είναι ένα μικρό νησί, το κλίμα δεν είναι ακριβώς το ίδιο σε όλες τις περιοχές.

• *Στον Παγκόσμιο Άτλαντα να μελετήσετε τον παγκόσμιο χάρτη με τους σημαντικότερους κλιματικούς τύπους.*

10. ΧΛΩΡΙΔΑ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑ

Το κλίμα επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη **χλωρίδα** (φυτά) και την **πανίδα** (ζώα) ενός τόπου. Ανάλογα με το κλίμα είναι και τα είδη των φυτών και των ζώων που υπάρχουν σε κάθε περιοχή.

Στις χώρες με θερμό κλίμα ευδοκιμούν φυτά που αντέχουν στις ψηλές θερμοκρασίες, όπως η φοινικιά, ο καφές, το τσάι, το ζαχαροκάλαμο, το καουτσούκ κ.ά.
Στις περιοχές αυτές ζουν πολυάριθμα άγρια ζώα, όπως πίθηκοι, ελάφια, φίδια, λιοντάρια, ελέφαντες, εξωτικά πουλιά κ.ά.

Μάζεμα φύλλων τσαγιού στην Αφρική

Τα κωνοφόρα δάση, που αποτελούνται από πεύκα, έλατα, κέδρα και άλλα, βρίσκονται στις περιοχές με ψυχρό ηπειρωτικό κλίμα. Το σχήμα των δέντρων αυτών και τα βελονωτά τους φύλλα τα προστατεύουν από το χιόνι, που το χειμώνα πέφτει εδώ άφθονο.

Τοπίο στις βόρειες πολικές περιοχές. Στις περιοχές αυτές επικρατούν οι αιώνιοι πάγοι. Η βλάστηση είναι, σχεδόν, ανύπαρκτη. Δημιουργείται μόνο στις περιοχές, όπου για μια μικρή περίοδο οι πάγοι λιώνουν. Η βλάστηση αυτή λέγεται ***τούνδρα*** *και αποτελείται από χαμηλά φυτά (βρύα και λειχήνες), που έχουν σύντομο κύκλο ζωής και αντέχουν πολύ στο κρύο. Η άσπρη πολική αρκούδα, οι αλεπούδες, οι τάρανδοι, είναι μερικά από τα ζώα που συναντούμε εδώ.*

Το κλίμα επηρεάζει επίσης τους ανθρώπους. Τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά (χρώμα επιδερμίδας, χρώμα ματιών κ.ά.) διαμορφώνονται ανάλογα με το είδος του κλίματος που επικρατεί στην περιοχή που ζουν. Ο τρόπος ζωής τους (ενδυμασία, διατροφή, κατοικία, ασχολίες κ.ά.) προσαρμόζεται στις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου τους. Στα θερμά μέρη φορούν πάντοτε ελαφρά ανοικτόχρωμα ρούχα. Στις ψυχρές περιοχές φορούν βαριά, ζεστά ρούχα και περνούν τον περισσότερο χρόνο τους σε κλειστούς χώρους με θέρμανση. Στις περιοχές με θερμό κλίμα οι άνθρωποι πίνουν πολλά δροσιστικά ποτά, ενώ στις περιοχές με ψυχρό κλίμα καταναλώνουν περισσότερα ζεστά ροφήματα και οινοπνευματώδη ποτά που φέρνουν ζεστασιά.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Να αντιστοιχίσετε κάθε περιοχή με το κλίμα της.

περιοχή	κλίμα
1	ωκεάνιο
2	μεσογειακό
3	πολικό
4	ηπειρωτικό
5	των ψηλών βουνών (αλπικό)

ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Φυλή νέγρων της Τροπικής Αφρικής

Σκηνή από τη ζωή στις πολικές περιοχές

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. **Αναφέρω επιδράσεις που έχει το κλίμα στη ζωή των ανθρώπων που φαίνονται στις εικόνες.**

2. **Συνεργάζομαι με το διπλανό μου, για να συμπληρώσουμε τους πιο κάτω πίνακες:**

πόλη	γεωγραφικό μήκος	γεωγραφικό πλάτος
Καλαμάτα (Ελλάδα)	.....	
Θεσσαλονίκη (Ελλάδα)		.....
Βελιγράδι (Γιουγκοσλαβία)	.....	
Αλεξάνδρεια (Αίγυπτος)		.....
Ρώμη (Ιταλία)	.....	.....
Λάρνακα	.....	

3. **Ποιο γεωγραφικό πλάτος έχει ο βόρειος πόλος;**

4. **Οι βόρειοι άνεμοι που φυσούν στην Κύπρο το χειμώνα είναι ψυχροί και δε φέρνουν πολλές βροχές (ξηροί). Εξηγώ το γεγονός αυτό.**

5. **Η Πάφος και οι δυτικές πλαγιές του Τροόδους δέχονται πιο πολλές βροχές από άλλες περιοχές της Κύπρου. Γιατί άραγε;**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θα έχετε ακούσει πολλές φορές για τις χώρες της Μέσης Ανατολής. Οι χώρες αυτές βρίσκονται κοντά στην Κύπρο. Τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν απασχολούν ολόκληρη την ανθρωπότητα. Τα προβλήματα αυτά οφείλονται τόσο στη γεωγραφική τους θέση, όσο και στα πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου που βρίσκονται στο υπέδαφός τους.

Το θέμα που θα εξετάσουμε στο κεφάλαιο αυτό είναι η σημασία του πετρελαίου στη ζωή των χωρών της Μέσης Ανατολής. Για να καταλάβετε, όμως, καλύτερα το θέμα αυτό, θα πρέπει πρώτα να εξετάσουμε πώς ήταν η ζωή των ανθρώπων στην περιοχή αυτή πριν ανακαλυφθεί το πετρέλαιο.

- *Μελετήστε το χάρτη της Μέσης Ανατολής στην επόμενη σελίδα.*
- *Κάνετε παρατηρήσεις για τη θέση των χωρών της περιοχής σε σχέση με την Κύπρο.*

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Ο τρόπος ζωής των ανθρώπων που ζουν στην έρημο έχει τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που τον κάνουν να ξεχωρίζει από τον τρόπο ζωής των άλλων ανθρώπων.
Να μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν και να επισημάνετε αυτά τα χαρακτηριστικά.

*Η Μέση Ανατολή. Το μεγαλύτερο μέρος των χωρών που βρίσκονται εδώ καλύπτεται από την **έρημο.** Μοναδική εξαίρεση αποτελούν μερικές παράλιες περιοχές καθώς και οι κοιλάδες των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη στο Ιράκ.*

2. Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ

Η εντύπωση που έχουμε συνήθως για την έρημο είναι ότι αυτή είναι μια απέραντη έκταση από άμμο. Σε πολλές όμως ερήμους, εκτός από τις αμμώδεις περιοχές, συναντούμε μεγάλες εκτάσεις με βράχους και χαλίκια, ακόμη και γυμνά βουνά.

Στις ερήμους με άμμο οι δυνατοί άνεμοι δημιουργούν τεράστιους αμμόλοφους. Οι αμμόλοφοι αυτοί συχνά αλλάζουν θέση ανάλογα με τη διεύθυνση και τη δύναμη του ανέμου. Οι αμμοθύελλες δημιουργούν αρκετά προβλήματα στους ανθρώπους της ερήμου.

Εκείνο, όμως, που κάνει όλες τις θερμές ερήμους να μοιάζουν μεταξύ τους είναι το κλίμα τους. Υπάρχει πολύ μεγάλη διαφορά θερμοκρασίας ανάμεσα στη μέρα και τη νύχτα. Κατά τη διάρκεια της μέρας επικρατεί αφόρητη ζέστη, ενώ κατά τη νύχτα η θερμοκρασία πέφτει τόσο, ώστε οι λίγοι άνθρωποι που ζουν στην έρημο να χρειάζονται προφύλαξη από το κρύο. Σπάνια βρέχει στην έρημο και οι βροχές που πέφτουν είναι λιγοστές. Η βλάστηση στις περισσότερες περιοχές είναι ανύπαρκτη και σε άλλες πολύ περιορισμένη. Τα μοναδικά φυτά που συναντούμε στις άγονες αυτές εκτάσεις είναι οι κάκτοι, που αντέχουν στην ξηρασία.

Η υπερβολική ζέστη και η έλλειψη νερού κάνουν δύσκολη τη ζωή στην έρημο. Για το λόγο αυτό, οι περισσότεροι άνθρωποι ζουν στην άκρη της ερήμου και στις οάσεις, όπου μπορούν να εξασφαλίζουν το νερό που χρειάζονται.

Αμμόλοφοι στην έρημο της Σαουδικής Αραβίας

Όαση. *Το νερό που υπάρχει εδώ δίνει ζωή σε ανθρώπους, ζώα και φυτά. Χαρακτηριστικό δέντρο της περιοχής είναι η φοινικιά. Οι οάσεις αποτελούν σταθμό για ξεκούραση και προμήθεια νερού για τους ανθρώπους που ταξιδεύουν στην έρημο. Στις μεγαλύτερες οάσεις δημιουργούνται μικρές πόλεις ή χωριά. Οι άνθρωποι παίρνουν νερό από πηγάδια, πηγές ή μικρά ποτάμια.*

Οι νομάδες της ερήμου

Οι περισσότεροι από τους κατοίκους της ερήμου ζουν στις οάσεις. Μερικοί όμως ζουν στην ίδια την έρημο. Μετακινούνται συνεχώς από τόπο σε τόπο και γι' αυτό ονομάζονται **νομάδες*.** Οι νομάδες εκτρέφουν πρόβατα, κατσίκες, καμήλες και γαϊδούρια. Αυτά τα ζώα χρειάζονται νερό και χορτάρι. Επειδή όμως το χόρτο εξαφανίζεται πολύ γρήγορα από μια περιοχή, αυτοί αναγκάζονται να αναζητήσουν άλλες περιοχές για τη βόσκηση των ζώων τους. Έτσι, οι νομάδες πρέπει να μετακινούνται διαρκώς.

Συνήθως ζουν σε σκηνές καμωμένες από δέρματα ζώων. Φορούν μακριά άσπρα φορέματα και σκεπάζουν το κεφάλι τους με ένα μεγάλο άσπρο μαντίλι, για να προστατεύονται από τον καυτερό ήλιο και τις αμμοθύελλες. Η διατροφή τους περιορίζεται στο γάλα και το κρέας, που τους δίνουν τα ζώα τους, και στα φοινίκια που προμηθεύονται από τις οάσεις.

Όταν οι νομάδες μετακινούνται, φορτώνουν όλα τα υπάρχοντά τους πάνω στις καμήλες και τα γαϊδούρια τους. Πολύ συχνά διανύουν μεγάλες αποστάσεις, για να φτάσουν στις περιοχές όπου υπάρχει λίγο χορτάρι. Σταματούν για νερό στις οάσεις. Για να πάρουν χρήματα για τα λίγα πράγματα που χρειάζονται, πουλούν ζώα, δέρματα, γάλα και μαλλί.

Τα παιδιά των νομάδων δεν πηγαίνουν σε σχολείο. Βοηθούν τους γονείς τους στη βόσκηση των ζώων τους.

Th. Kaltsounis, «Geography of States and Regions», 1990, σελ. 159

(Διασκευή)

---

* *Οι νομάδες της Αραβικής Ερήμου και της Σαχάρας ονομάζονται* ***Βεδουίνοι.***

Νομάδες ταξιδεύουν στην έρημο με τις καμήλες τους.

Η καμήλα είναι πολύ χρήσιμο ζώο για τους κατοίκους της ερήμου. Μπορεί να διασχίζει την έρημο για πολλές μέρες χωρίς να πιει νερό. Τα πλατιά πέλματα* των ποδιών της τη βοηθούν να ταξιδεύει με γρηγοράδα, γιατί δε βουλιάζουν εύκολα στην άμμο. Πολύ δίκαια, λοιπόν, ονομάστηκε «πλοίο της ερήμου». Χρησιμοποιείται από τους νομάδες για τις μεταφορές τους αλλά και για το γάλα, το κρέας και το τρίχωμά της.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει ο τρόπος ζωής των ανθρώπων που ζουν στην έρημο είναι τα εξής:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

---

* ***πέλμα:*** *το κάτω μέρος του ποδιού, η πατούσα*

3. ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ: ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Στην περιοχή της Μέσης Ανατολής κατοίκησαν από τα πανάρχαια χρόνια διάφοροι λαοί. Μερικοί από αυτούς ανέπτυξαν σπουδαίο πολιτισμό. Σήμερα οι πιο πολλές χώρες κατοικούνται κυρίως από Άραβες. Τα κύρια χαρακτηριστικά που συνδέουν τους αραβικούς πληθυσμούς μεταξύ τους είναι η ισλαμική θρησκεία και η αραβική γλώσσα. Στην περιοχή αυτή βρίσκονται τα σημαντικότερα θρησκευτικά κέντρα των Εβραίων (Ιεροσόλυμα) των χριστιανών (Άγιοι Τόποι) και των μουσουλμάνων (Μέκκα).

Ο ναός της Γέννησης του Κυρίου στη Βηθλεέμ. Εδώ η Παρθένος Μαρία έφερε στον κόσμο το Σωτήρα Χριστό. Χιλιάδες χριστιανοί επισκέπτονται το χώρο αυτό κάθε χρόνο, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των γιορτών του Πάσχα και των Χριστουγέννων.

Ο Τοίχος των Θρήνων. Ένας από τους ιερότερους χώρους των Εβραίων στα Ιεροσόλυμα. Εδώ έρχονται οι Εβραίοι, για να θρηνήσουν την καταστροφή του ναού του Σολομώντος και να προσευχηθούν στο Θεό.

Μέκκα. Το σημαντικότερο μουσουλμανικό θρησκευτικό κέντρο. Πολλές χιλιάδες μουσουλμάνοι από όλο τον κόσμο το επισκέπτονται κάθε χρόνο.

4. ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Στην περιοχή της Μέσης Ανατολής υπάρχουν πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου. Όπως ξέρετε, το πετρέλαιο αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή ενέργειας στον κόσμο.
Να επισημάνετε τα θετικά αποτελέσματα που είχε στη ζωή των κατοίκων της περιοχής η εκμετάλλευση του πετρελαίου, αλλά και τα προβλήματα που δημιούργησε σ' αυτούς.

Τα πλούσια **κοιτάσματα πετρελαίου ***, που υπάρχουν στην περιοχή, δίνουν ξεχωριστή σπουδαιότητα στις χώρες της Μέσης Ανατολής.

Το πετρέλαιο έχει τεράστια σημασία για την παγκόσμια οικονομία. Η πιθανή έλλειψή του θα δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα στους ανθρώπους. Χωρίς αυτό, ο τρόπος ζωής τους θα ήταν πολύ διαφορετικός. Το μεγαλύτερο μέρος της ενέργειας που χρειάζονται η βιομηχανία, τα μέσα συγκοινωνίας, οι διάφορες οικιακές συσκευές και άλλα προέρχεται από το πετρέλαιο.

---

* ***κοιτάσματα πετρελαίου:*** *μεγάλες ποσότητες πετρελαίου κάτω από την επιφάνεια της γης*

Παραγωγή ενέργειας στην Ευρώπη (1999)	
εκατομ. τόνοι πετρελαίου (ισοδύναμο)	
πετρέλαιο	643
άνθρακας, λιγνίτης	373
φυσικό αέριο	814
ηλεκτρισμός	372

- *Σκεφτείτε τι θα συνέβαινε, αν σταματούσε απότομα η παραγωγή πετρελαίου.*

Το πετρέλαιο βρίσκεται σε μεγάλο βάθος κάτω από την επιφάνεια της γης. Κανένας δεν μπορεί να πει με σιγουριά με ποιο τρόπο σχηματίστηκε. Οι επιστήμονες υποθέτουν ότι αυτό δημιουργήθηκε εκατομμύρια χρόνια πριν από νεκρούς φυτικούς και ζωικούς μικροοργανισμούς, που κατακάθισαν στον πυθμένα της θάλασσας και σκεπάστηκαν από λάσπη. Μετά από πολλά χρόνια, η λάσπη έγινε βράχος και οι μικροοργανισμοί μετατράπηκαν σε πετρέλαιο.

Το πετρέλαιο αντλείται μέσα από γεωτρήσεις, που συχνά φτάνουν σε μεγάλο βάθος. Από εκεί μεταφέρεται με τεράστιους πετρελαιαγωγούς σε **διυλιστήρια** ή σε λιμάνια, από τα οποία εξάγεται σε άλλες χώρες με μεγάλα πλοία, που λέγονται **πετρελαιοφόρα.**

Το πετρέλαιο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί όπως βγαίνει από τη γη. Για το λόγο αυτό, μεταφέρεται σε διυλιστήρια όπου γίνεται επεξεργασία του. Έτσι, παράγονται τα διάφορα υποπροϊόντα του πετρελαίου (πετρελαιοειδή), όπως είναι η βενζίνη, το καθαρό πετρέλαιο, το υγραέριο, η άσφαλτος κ.ά.

Τα παράγωγα του πετρελαίου και η χρήση τους

πετρέλαιο
- υγραέριο (θέρμανση, μαγείρεμα κ.ά.)
- βενζίνη (αεροπλάνα, αυτοκίνητα, αναπτήρες κ.ά.)
- καθαρό πετρέλαιο (θέρμανση, μηχανές κ.ά.)
- ακάθαρτο πετρέλαιο (φορτηγά, λεωφορεία, μηχανές)
- άσφαλτος (επίστρωση δρόμων κ.ά.)
- παραφίνη και άλλα στερεά κατάλοιπα (φάρμακα, απορρυπαντικά, μπογιές, βερνίκια κ.ά.)

Το πετρέλαιο, εκτός από καύσιμη ύλη για την παραγωγή ενέργειας, χρησιμοποιείται και ως πρώτη ύλη για την παραγωγή πολλών βιομηχανικών προϊόντων.

Η μεγάλη κατανάλωση πετρελαίου είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των αποθεμάτων του. Γι' αυτό το λόγο, οι διάφορες κυβερνήσεις καταβάλλουν προσπάθειες για περιορισμό της κατανάλωσής του αλλά και για αξιοποίηση άλλων πηγών ενέργειας, όπως είναι οι υδατοπτώσεις, ο ήλιος, ο άνεμος κ.ά.

5. ΠΩΣ ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Παγκόσμια παραγωγή πετρελαίου (1999)

Χώρες	εκατομ. τόνοι
Σαουδική Αραβία	376
Ρωσία	303
Η.Π.Α.	291
Ιράν	177
Βενεζουέλα	161
Κίνα	160
Μεξικό	153
Νορβηγία	146
Ηνωμένο Βασίλειο	128
Ιράκ	124

Περισσότερο από το ένα τρίτο της συνολικής παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου αντλείται από την περιοχή της Μέσης Ανατολής. Οι τεράστιες αυτές ποσότητες είναι πολύ περισσότερες από όσες χρειάζονται οι χώρες που το παράγουν. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος του εξάγεται, ενισχύοντας σε σημαντικό βαθμό την οικονομία των χωρών αυτών.

Σύγχρονη πόλη σε αραβική χώρα

Τα πολλά χρήματα που εισπράττουν οι αραβικές χώρες από την πώληση του πετρελαίου είχαν ως αποτέλεσμα να σημειωθούν μεγάλες αλλαγές στη ζωή των κατοίκων τους. Σημαντικά ποσά χρημάτων ξοδεύονται για την ανάπτυξη της γεωργίας και της βιομηχανίας και τον εκσυγχρονισμό των πόλεων.

Μερικές από τις πόλεις, που δημιουργούνται σήμερα στις πλούσιες αραβικές χώρες, δεν έχουν τίποτε να ζηλέψουν από τις σύγχρονες πόλεις των αναπτυγμένων χωρών. Δημιουργούνται πλατιοί δρόμοι, κτίζονται άνετες κατοικίες, πολυτελή ξενοδοχεία, μεγάλα σχολεία, που κάνουν τη ζωή των κατοίκων πιο άνετη και ευχάριστη.

Η δημιουργία σύγχρονων δρόμων έχει διευκολύνει πολύ τη ζωή των κατοίκων της ερήμου. Τα φορτηγά αυτοκίνητα έχουν αντικαταστήσει στις πιο πολλές περιοχές τα ***καραβάνια*** ** των καμήλων, που αποτελούσαν το μοναδικό μέσο για τη μεταφορά προμηθειών στις οάσεις.*

Ο παραδοσιακός τρόπος ζωής των κατοίκων αλλάζει με γοργό ρυθμό. Πολύ λίγοι νομάδες έχουν απομείνει να περιπλανιούνται στην έρημο με τα κοπάδια τους. Οι περισσότεροι από αυτούς μετακινήθηκαν στις πόλεις, όπου εργάζονται στις εταιρείες πετρελαίου ή στα εργοστάσια και τα μεγάλα καταστήματα που έχουν δημιουργηθεί εκεί. Άλλοι έχουν εγκατασταθεί μόνιμα στις οάσεις ή γύρω από τις μεγάλες πετρελαιοπηγές. Εδώ οι κυβερνήσεις και οι εταιρείες πετρελαίου έχουν δημιουργήσει μεγάλα κτιριακά συγκροτήματα με όλες τις σύγχρονες ανέσεις.

***καραβάνι:** ομάδα ανθρώπων που ταξιδεύουν μαζί και μεταφέρουν εμπορεύματα με ζώα*

«Δεν είμαι πια Βεδουίνος»

«Έχω διπλώσει πια τη σκηνή μου. Δε νόμιζα ποτέ ότι θα έβλεπα αυτή τη μέρα, αλλά είμαι αρκετά ηλικιωμένος τώρα και η ζωή δεν είναι πια η ίδια όπως ήταν παλιά. Η νομαδική ζωή εξαφανίζεται και εγώ προτιμώ να ζω εδώ με άλλους ανθρώπους γύρω μου, παρά να είμαι μόνος, ένας από τους τελευταίους ανθρώπους στην έρημο.
Έχω ένα σπίτι τώρα. Δεν είμαι πια Βεδουίνος...».

(Απόσπασμα από το NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE 1980)

Μεγάλο αναπτυξιακό εργο που εγινε τα τελευταια χρόνια σε αραβική χώρα.

Είναι αλήθεια πως όλα αυτά τα **αναπτυξιακά έργα*** , που γίνονται στις χώρες της Μ. Ανατολής, βοήθησαν πολύ στη βελτίωση της ζωής των κατοίκων τους. Θα πρέπει, όμως, να πούμε πως στις περισσότερες από αυτές πολλοί άνθρωποι εξακολουθούν να είναι φτωχοί. Ο πλούτος των πετρελαίων βρίσκεται στα χέρια λίγων ανθρώπων, στους οποίους ανήκουν οι εταιρείες εκμετάλλευσης των **πετρελαιοπηγών.**

Τα πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου είναι μια σοβαρή αιτία για να στραφεί το ενδιαφέρον ξένων χωρών προς την περιοχή. Για το λόγο αυτό, πολύ συχνά ξεσπούν πόλεμοι και τα κράτη αναγκάζονται να χρησιμοποιούν μεγάλα ποσά χρημάτων για εξοπλισμούς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο πόλεμος που έγινε στο Κουβέιτ πριν από λίγα χρόνια. Πολύ μεγάλα προβλήματα δημιουργεί και η μακροχρόνια διαμάχη ανάμεσα στους Άραβες και τους Ισραηλίτες. Θα μπορούσαμε να πούμε πως η Μέση Ανατολή είναι η πιο ταραγμένη περιοχή της γης.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Θετικά αποτελέσματα από την παραγωγή πετρελαίου	**Προβλήματα**
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

* ***αναπτυξιακά έργα:*** *έργα που γίνονται σε μια χώρα με σκοπό την οικονομική της ανάπτυξη και τη βελτίωση της ζωής των κατοίκων της (π.χ. δρόμοι, γεφύρια, υδατοφράκτες, αεροδρόμια, λιμάνια κ.ά.)*

6. ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Κύπρος διατηρεί πολύ σημαντικές οικονομικές σχέσεις με τις χώρες της Μέσης Ανατολής. Μελετήστε τα πιο κάτω στοιχεία, ρωτήστε τους γονείς σας και άλλους συγγενείς και καταγράψετε στον πίνακα που ακολουθεί όσα θα μάθετε για τις σχέσεις αυτές.

Εμπόριο της Κύπρου με τις χώρες της Μ. Ανατολής (1999)

	Εισαγωγές Ευρώ	Εξαγωγές Ευρώ
Συρία	38.476.000	3.956.000
Σ. Αραβία	8.738.000	10.130.000
Λίβανος	7.052.000	32.044.000
Η.Α.Ε.	6.691.000	8.256.000
Ιορδανία	1.416.000	5.900.000
Κουβέιτ	129.000	3.750.000
ΣΥΝΟΛΟ	62.502.000	64.036.000

Αφίξεις τουριστών στην Κύπρο από τις χώρες της Μ. Ανατολής (1999)

Λίβανος	15 400
Χώρες Περσικού Κόλπου	12 000
Ιράν	4 900
Συρία	5 400
Σαουδική Αραβία	7 500
Ιορδανία	8 900
Άλλες χώρες	61 000
ΣΥΝΟΛΟ	115 100

Κύπριοι που εργάζονται σε μια από τις χώρες της Μέσης Ανατολής

Μεγάλος κυκλοφοριακός κόμβος σε χώρα του Αραβικού Κόλπου. Το έργο αυτό κατασκευάστηκε από κυπριακό εργοληπτικό οίκο. Τέτοια μεγάλα έργα έχουν γίνει από κυπριακές εταιρείες σε πολλές χώρες της Μέσης Ανατολής.

Ο παρακαμπτήριος δρόμος της Λεμεσού. Ο δρόμος αυτός στοίχισε αρκετά εκατομμύρια ευρώ. Η Κύπρος δανείστηκε τα χρήματα αυτά από αραβική χώρα (Κουβέιτ).

ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΥΠΡΟΥ - ΧΩΡΩΝ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Τουρισμός: .....

.....

Εμπόριο : .....

.....

Εργοδότηση Κυπρίων: .....

.....

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Γράφω Ο (ορθό) ή Λ (λάθος) μπροστά από κάθε δήλωση:

– *Οι κάτοικοι της ερήμου φορούν μακριά άσπρα ρούχα, για να προστατεύονται από τον καυτερό ήλιο.*

– *Οι πιο πολλοί κάτοικοι των χωρών της Μέσης Ανατολής είναι χριστιανοί.*

– *Οι οάσεις είναι οι μοναδικές περιοχές μέσα στην έρημο στις οποίες υπάρχει νερό και βλάστηση.*

– *Οι νομάδες αποφεύγουν να μετακινούνται, γιατί δε διαθέτουν σύγχρονα μεταφορικά μέσα.*

– *Οι πιο πολλοί κάτοικοι των χωρών της Μέσης Ανατολής ζουν στις παράλιες περιοχές και τις κοιλάδες των ποταμών.*

2. Τα σπίτια στις περιοχές της ερήμου έχουν μικρότερα και λιγότερα παράθυρα από τα δικά μας σπίτια. Εξηγώ γιατί συμβαίνει αυτό.

3. Πολλοί υποστηρίζουν ότι η ζωή των νομάδων της ερήμου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από ένα φυτό και ένα ζώο. Ποιο είναι αυτό το φυτό; Ποιο είναι το ζώο; Σχολιάζω την πιο πάνω παρατήρηση.

4. Αναφέρω μερικές βασικές διαφορές ανάμεσα στο δικό μου τρόπο ζωής και τον τρόπο ζωής ενός παιδιού Βεδουίνου.

5. Γιατί νομίζετε ότι θα επηρεαζόταν η ζωή των ανθρώπων στις χώρες της Μέσης Ανατολής, αν σταματούσε η παραγωγή πετρελαίου;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ευρώπη είναι μια από τις πέντε κατοικημένες ηπείρους της γης. Οι άλλες είναι η Ασία, η Αμερική, η Αφρική και η Ωκεανία.

Η έκτη ήπειρος, η Ανταρκτική, είναι ακατοίκητη, γιατί βρίσκεται στην περιοχή του νότιου πόλου.

Στην Ευρώπη ανήκει η Κύπρος, η Ελλάδα και πολλές άλλες χώρες, που θα γνωρίσουμε καλύτερα στη συνέχεια.

Δεδομένα ηπείρων(2000)		
Ήπειρος	Έκταση (τετρ. Km)	Πληθυσμός
Ασία	43 608 000	3 683 000 000
Αμερική	42 950 000	829 000 000
Αφρική	30 335 000	784 000 000
Ευρώπη	10 498 000	729 000 000
Ωκεανία	8 923 000	30 000 000
Ανταρκτική	13 340 000	-

● *Μελετήστε τον πίνακα και κάνετε τις παρατηρήσεις σας.*

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Ευρώπη είναι πολύ αναπτυγμένη ήπειρος. Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην ανάπτυξή της είναι πολλοί. Να μελετήσετε τα στοιχεία που ακολουθούν και να επισημάνετε τους σημαντικότερους από αυτούς τους παράγοντες.

ΕΥΡΩΠΗ (Πολιτικός)

1. ΘΕΣΗ

• *Μελετήστε τον παγκόσμιο χάρτη στον Άτλαντά σας.*

α) Καθορίστε τα όρια της Ευρώπης.
β) Κάνετε παρατηρήσεις για τη θέση της Ευρώπης σε σχέση με τις άλλες ηπείρους.

Η θέση της Ευρώπης ανάμεσα στην Ασία, την Αφρική και την Αμερική τής έδωσε σημαντικά πλεονεκτήματα. Τη βοήθησε να αναπτύξει τις συγκοινωνίες και το εμπόριο με άλλες περιοχές του κόσμου. Σήμερα σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις λειτουργούν μεγάλα και σύγχρονα αεροδρόμια, που εξυπηρετούν τη διακίνηση επιβατών και εμπορευμάτων ανάμεσα στις περισσότερες χώρες της γης.

Παράλληλα, πολλές ευρωπαϊκές χώρες έγιναν κέντρα διαμετακομιστικού εμπορίου * ανάμεσα στις άλλες ηπείρους. Οι πολλοί κόλποι που υπάρχουν στις ακτές της ευρωπαϊκής ηπείρου διευκόλυναν τη δημιουργία μεγάλων και ασφαλισμένων λιμανιών. Στη βελτίωση των συγκοινωνιών και την ανάπτυξη του εμπορίου συνέβαλαν ουσιαστικά και τα **πλωτά ποτάμια** ** που υπάρχουν στην Ευρώπη.

Πολύ δίκαια, λοιπόν, η Ευρώπη χαρακτηρίστηκε ως το σταυροδρόμι των τριων ηπείρων.

2. ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

● Μελετήστε το γεωμορφολογικό χάρτη της Ευρώπης στη σελ. 12 του Άτλαντα.

● *Κάνετε παρατηρήσεις για τη διαμόρφωση του εδάφους της ηπείρου.*

Θα έχετε, σίγουρα, διαπιστώσει πως ένα μεγάλο μέρος του εδάφους της Ευρώπης είναι πεδινό. Υπάρχουν, βέβαια, μεγάλες οροσειρές αλλά όχι τόσες πολλές, όπως συμβαίνει με άλλες ηπείρους. Αντίθετα, σε όλες τις περιοχές της υπάρχουν μικρές και μεγάλες πεδιάδες, οι περισσότερες από τις οποίες διασχίζονται από ποτάμια.

Εξάλλου, η Ευρώπη είναι η μόνη ήπειρος που δεν έχει ερήμους ή μεγάλες ακαλλιέργητες εκτάσεις. Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της είναι καλλιεργήσιμη γη.

---

* **διαμετακομιστικό εμπόριο:** η μεταφορά εμπορευμάτων από μια χώρα σε άλλη, διαμέσου μιας τρίτης χώρας
* * **πλωτό ποτάμι:** το ποτάμι, στο οποίο μπορούν να ταξιδέψουν μικρά και μεγάλα πλεούμενα

Δούναβης. Είναι ένας από τους μεγαλύτερους ποταμούς της Ευρώπης. Πηγάζει από τις Άλπεις και, αφού διασχίσει εφτά χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, χύνεται στη Μαύρη Θάλασσα. Ο ποταμός αυτός, όπως και αρκετοί άλλοι στην Ευρώπη, είναι πλωτός. Έτσι, εκτός από την αξιοποίηση των νερών του για άρδευση, ύδρευση και παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας, ο Δούναβης διευκολύνει πολύ το εμπόριο και τις συγκοινωνίες ανάμεσα στις χώρες της περιοχής.

Η Ευρώπη καταλαμβάνει μια αρκετά μεγάλη έκταση. Έτσι, είναι φυσικό το κλίμα της να παρουσιάζει μεγάλες διαφορές από περιοχή σε περιοχή. Αν εξαιρέσουμε το βορειότερο τμήμα της, που έχει πολικό κλίμα, στην υπόλοιπη ήπειρο επικρατούν, όπως ξέρουμε, όλες οι παραλλαγές του εύκρατου κλίματος. Το γεγονός αυτό υποβοηθεί πολύ τη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή. Τα διάφορα είδη κλίματος, που συναντούμε στην Ευρώπη, επιτρέπουν την καλλιέργεια μιας μεγάλης ποικιλίας φυτών και την εκτροφή πολλών ειδών ζώων.

Έτσι, στη Νότια Ευρώπη, όπου το κλίμα είναι μεσογειακό, καλλιεργούνται τα γνωστά μας μεσογειακά φυτά, όπως είναι η ελιά, τα εσπεριδοειδή, το αμπέλι, τα λαχανικά, οι πατάτες κ.ά. Εδώ εκτρέφονται κυρίως πρόβατα, κατσίκες και πουλερικά.

Οι δυτικές περιοχές της Ευρώπης επηρεάζονται πολύ από το Ρεύμα του Κόλπου του Μεξικού και τους υγρούς ανέμους που φυσούν από τον Ατλαντικό Ωκεανό. Οι βροχές εδώ είναι συχνές και η βλάστηση πλούσια. Υπάρχουν πολλά δάση και λιβάδια, που είναι κατάλληλα για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και ιδιαίτερα των μεγάλων ζώων, όπως είναι οι αγελάδες. Από τα γεωργικά προϊόντα παράγονται κυρίως σταφύλια, φρούτα, πατάτες, ζαχαρότευτλα, δημητριακά κ.ά.

Το κλίμα στην Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη είναι ηπειρωτικό. Υπάρχουν και στις περιοχές αυτές πλούσια δάση. Στις πεδινές εκτάσεις καλλιεργούνται δημητριακά. Στα λιβάδια της Κεντρικής Ευρώπης εκτρέφονται πολλές αγελάδες.

Σε όλες τις περιοχές της Ευρώπης η καλλιέργεια της γης και η κτηνοτροφία γίνεται με τη χρήση σύγχρονων μεθόδων. Αυτό διευκολύνει πολύ τη ζωή των γεωργών και των κτηνοτρόφων και βοηθά στην αύξηση της παραγωγής τους.

Το εύκρατο κλίμα είναι το πιο ευνοϊκό για να ζήσει ο άνθρωπος. Αυτός είναι και ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο η Ευρώπη κατοικήθηκε από τα πανάρχαια χρόνια και ανέπτυξε έναν πολύ αξιόλογο πολιτισμό. Όπως είδαμε στο σχετικό πίνακα, η Ευρώπη είναι η δεύτερη πιο πυκνοκατοικημένη ήπειρος της γης.

Στα καταπράσινα λιβάδια πολλών χωρών της Ευρώπης βόσκουν κοπάδια από αγελάδες.

Μέση θερμοκρασία χειμώνα και καλοκαιριού (°C)		
	χειμώνας	καλοκαίρι
Λευκωσία	10	28
Μασσαλία	6	22
Λονδίνο	4	17
Βαρσοβία	-3	18
Μόσχα	-6	17

3. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η βιομηχανική ανάπτυξη σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης άρχισε στις αρχές του 19ου αιώνα. Τη μεγαλύτερη πρόοδο παρουσίασαν η Αγγλία, η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο, που είναι χώρες της Δ. Ευρώπης. Η ανάπτυξη αυτή οφείλεται στις μεγάλες ποσότητες άνθρακα που ανακαλύφτηκαν στο υπέδαφός τους.

Ο **άνθρακας** είναι ένα είδος ορυκτού, που είναι πολύ σκληρό και, όταν καίεται, παράγει πολλή θερμότητα. Χρησιμοποιήθηκε για πολλά χρόνια ως η μοναδική πηγή ενέργειας για την κίνηση των εργοστασίων. Σήμερα χρησιμοποιείται ολοένα και λιγότερο, γιατί τη θέση του παίρνει το πετρέλαιο.

● *Μπορείτε να αναφέρετε μερικούς λόγους γιατί να συμβαίνει αυτό;*

Οι χώρες της Ευρώπης παράγουν επίσης αρκετές ποσότητες πετρελαίου, βωξίτη, χαλκού, σιδηρομεταλλεύματος και άλλων ορυκτών. Τα προϊόντα αυτά, καθώς και τα γεωργικά, τα κτηνοτροφικά, τα δασικά και τα αλιευτικά, χρησιμοποιούνται από τα εργοστάσια ως πρώτες ύλες. Έτσι, παράγονται πολλά βιομηχανικά προϊόντα, όπως μηχανήματα, τρόφιμα, υφάσματα, αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα, χημικά προϊόντα κ.ά.

Μερικές χώρες της Ευρώπης, όπως η Αγγλία, η Γαλλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Πορτογαλία, κατακτούσαν άλλες περιοχές της γης, τις έκαναν **αποικίες** και εκμεταλλεύονταν έτσι τον πλούτο τους. Η Κύπρος, για παράδειγμα, ήταν αποικία της Αγγλίας από το 1878 μέχρι το 1959.

Σήμερα δεν έχουν απομείνει παρά ελάχιστες αποικίες στον κόσμο. Η εκμετάλλευση, όμως, του φυσικού τους πλούτου για πολλά χρόνια από τις αποικιοκρατικές δυνάμεις συνέβαλε στην ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας στην Ευρώπη.

- *Μπορείτε να πείτε με ποιους τρόπους η εκμετάλλευση των αποικιών συνέβαλε στην ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ευρώπη;*

Μερικές ευρωπαϊκές χώρες εξακολουθούν να είναι και σήμερα από τις πιο αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες του κόσμου. Αντιμετωπίζουν όμως μεγάλο ανταγωνισμό από άλλες χώρες, όπως είναι η Ιαπωνία, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α.), ο Καναδάς, που έχουν αναπτύξει πολύ τη βιομηχανία τους στη διάρκεια του 20ού αιώνα. Αυτός ήταν και ένας από τους βασικούς λόγους για τους οποίους οι χώρες της Ευρώπης αποφάσισαν γύρω στα μέσα του 20ού αι. να ιδρύσουν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Ο κυριότερος σκοπός της ήταν η οικονομική συνεργασία μεταξύ των χωρών - μελών της. Σήμερα, βέβαια, η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) έχει μεγαλώσει πολύ και οι σκοποί της δεν είναι μόνο οικονομικοί. Περισσότερα, όμως, για την Ε.Ε. θα μάθουμε στο κεφάλαιο που ακολουθεί.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι σημαντικότεροι παράγοντες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη της Ευρώπης είναι οι εξής:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η Ευρώπη παρουσίασε και παρουσιάζει πολύ σημαντική πολιτιστική ανάπτυξη. Να επισημάνετε τους κυριότερους τομείς στους οποίους σημειώθηκε μεγαλύτερη πρόοδος.

Όπως είπαμε, η Ευρώπη κατοικήθηκε από τα πανάρχαια χρόνια και οι άνθρωποί της προόδευσαν όσο σε κανένα άλλο μέρος της γης. Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός αποτελεί συνέχεια του αρχαίου ελληνικού και του ρωμαϊκού πολιτισμού. Σημαντικό στοιχείο της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν επίσης τα διδάγματα του χριστιανισμού.

Η συμβολή της Ελλάδας στην πολιτιστική ανάπτυξη της Ευρώπης είναι πολύ σημαντική. Τα έργα των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων αποτέλεσαν για αιώνες τη μοναδική πηγή έμπνευσης των ευρωπαϊκών λαών. Τα έργα τέχνης της ελληνικής κλασικής αρχαιότητας επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την καλλιτεχνική δημιουργία στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις υπάρχουν καλλιτεχνήματα που θυμίζουν με έντονο τρόπο τα έργα τέχνης της αρχαίας Ελλάδας. Τα επιτεύγματα των αρχαίων Ελλήνων στην ιατρική, τη φυσική, τα μαθηματικά στήριξαν για πολλά χρόνια την πρόοδο των επιστημών στην Ευρώπη.

Τα γράμματα, οι τέχνες και οι επιστήμες αναπτύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό τους τελευταίους τρεις αιώνες. Μεγάλοι ευρωπαίοι επιστήμονες και ερευνητές, όπως ο Παστέρ, ο Βατ, ο Μπελ, το ζεύγος Κιουρί, ο Γουτεμβέργιος και άλλοι, με τις σπουδαίες εφευρέσεις και ανακαλύψεις τους συνέβαλαν πολύ στην καταπολέμηση θανατηφόρων ασθενειών και τη βελτίωση της ζωής του ανθρώπου. Σπουδαίοι καλλιτέχνες και συγγραφείς, όπως ο Μιχαήλ Άγγελο, ο Μπετόβεν, ο Πικασσό, ο Ιούλιος Βερν, ο Οδυσσέας Ελύτης, δημιούργησαν αριστουργηματικά έργα, που προκαλούν το θαυμασμό στους ανθρώπους.

Η ανακάλυψη της Αμερικής, της Αυστραλίας και άγνωστων περιοχών της Αφρικής από ευρωπαίους θαλασσοπόρους και εξερευνητές έδωσε την ευκαιρία να εξαπλωθεί πολύ γρήγορα ο ευρωπαϊκός πολιτισμός σε όλο τον κόσμο.

Η μεγάλη τεχνολογική πρόοδος που σημειώθηκε στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια βοήθησε σημαντικά στην εξερεύνηση των θαλασσών και του διαστήματος.

Μεγάλες λαϊκές εξεγέρσεις, που έγιναν στην Ευρώπη το 18ο και 19ο αιώνα, όπως η Γαλλική Επανάσταση, η Ελληνική Επανάσταση και άλλες, βοήθησαν στην εξάλειψη της δουλείας από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Σήμερα η Ευρώπη εξακολουθεί να παρουσιάζει σημαντική πολιτιστική και πνευματική ανάπτυξη. Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και παρέχεται δωρεάν. Στην Ευρώπη υπάρχει το μικρότερο ποσοστό αναλφάβητων από όλες τις άλλες ηπείρους. Σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις λειτουργούν μεγάλα πανεπιστήμια, που αποτελούν κέντρα των Γραμμάτων και των Τεχνών. Οι ευρωπαίοι επιστήμονες εξακολουθούν να αγωνίζονται για τη βελτίωση της ζωής του ανθρώπου.

Το πανεπιστήμιο του Λονδίνου

Πανεπιστήμιο στη Λωζάνη της Ελβετίας

Τα πολιτεύματα των ευρωπαϊκών χωρών είναι δημοκρατικά. Οι Ευρωπαίοι σέβονται τη δημοκρατία και αγωνίζονται για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα τους. Αγαπούν πολύ τον αθλητισμό και τη φυσική ζωή και καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες για διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής τους κληρονομιάς.

Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες γίνονται μεγάλα αναπτυξιακά έργα, που έχουν σκοπό να διευκολύνουν τη ζωή των κατοίκων τους. Μεγάλοι και σύγχρονοι δρόμοι ενώνουν όλες σχεδόν τις πόλεις μεταξύ τους. Τεράστιες σήραγγες έχουν ανοικτεί στις μεγάλες οροσειρές για διευκόλυνση των συγκοινωνιών. Μεγάλα κανάλια ενώνουν τους ποταμούς της Ευρώπης μεταξύ τους και επιτρέπουν την κίνηση πλοίων ακόμα και στο εσωτερικό της ηπείρου.

Η Γαλλία και η Βρετανία συνεργάστηκαν για πολλά χρόνια για την κατασκευή της περίφημης σήραγγας της Μάγχης. Η σήραγγα αυτή έχει μήκος περίπου 50 χιλιόμετρα. Περνά κάτω από τη θάλασσα και συνδέει τις δύο χώρες με αυτοκινητική και σιδηροδρομική γραμμή. Η κατασκευή της στοίχισε £1 400 000 000. Την 1η Δεκεμβρίου 1990 Βρετανοί και Γάλλοι εργάτες συναντήθηκαν για πρώτη φορά μέσα στη σήραγγα, αφού ολοκλήρωσαν την εκσκαφή της και από τις δύο πλευρές.

Ένα τμήμα του τεράστιου αντιπλημμυρικού έργου που έγινε στην Ολλανδία για προστασία των ακτών της από τις θαλάσσιες πλήμμυρες. Το έργο κόστισε έξι τρισεκατομμύρια δολάρια και η κατασκευή του κράτησε τριάντα χρόνια. Ένα μεγάλο μέρος της γης που αποξηράνθηκε χρησιμοποιείται για γεωργικούς σκοπούς. Εκατομμύρια Ολλανδοί ζουν σήμερα σε περιοχές που βρίσκονται χαμηλότερα από το επίπεδο της θάλασσας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι σημαντικότεροι τομείς πολιτιστικής και κοινωνικής ανάπτυξης της Ευρώπης είναι:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η Κύπρος διατηρεί πολύ σημαντικές σχέσεις με την Ευρώπη. Μελετήστε τα πιο κάτω στοιχεία και γράψετε στο τετράδιό σας ένα κείμενο στο οποίο να περιγράφονται οι σχέσεις αυτές.

Κύπριοι φοιτητές σε χώρες του εξωτερικού (2001-02)

Χώρα	Αριθμός	Ποσοστό %
Ελλάδα	8975	60
Βρετανία	2815	19
Η.Π.Α.	1556	10
Βουλγαρία	322	2
Ουγγαρία	299	2
Ρωσία	197	1.5
Γερμανία	131	1
Άλλες χώρες	587	4
Γενικό σύνολο	14882	100
Σύνολο Ευρώπης	13184	89

Προέλευση τουριστών που επισκέφθηκαν την Κύπρο το 1999 (κατά ήπειρο)

Εξαγωγές κυπριακών προϊόντων κατά περιοχή (2001)

Ευρώπη

Ασία

Άλλες χώρες

Αμερική

Εισαγωγές στην Κύπρο κατά περιοχή (2001)

Σε αρκετές χώρες της Ευρώπης, και ιδιαίτερα στη Βρετανία, ζουν πολλοί απόδημοι συμπατριώτες μας, που, όπως είδαμε, προσφέρουν σημαντική βοήθεια στον τόπο μας.

Η Κύπρος επιδιώκει εδώ και αρκετό καιρό να γίνει πλήρες μέλος της Ε.Ε. Έχει ήδη υποβάλει αίτηση για την ένταξή της. Περισσότερα για τους λόγους που οδήγησαν τηνΚύπρο στην απόφαση αυτή, καθώς και για τα αποτελέσματα που θα προκύψουν, θα αναφέρουμε στο επόμενο κεφάλαιο.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Σημειώνω με ✔ τις δηλώσεις που δείχνουν τις σχέσεις της Κύπρου με την Ευρώπη.

- *Πολλοί Κύπριοι νέοι σπουδάζουν σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.*
- *Οι περισσότεροι από τους τουρίστες που έρχονται στην Κύπρο είναι Ευρωπαίοι.*
- *Οι μεγαλύτερες εξαγωγές των γεωργικών μας προϊόντων γίνονται σε χώρες της Ευρώπης.*
- *Η Κύπρος είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.*
- *Η Κύπρος εισάγει πολλά βιομηχανικά προϊόντα από χώρες της Ευρώπης.*

2. Αναφέρω τρεις λόγους που βοήθησαν στην αύξηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής στην Ευρώπη.

3. Εξηγώ πώς η θέση της Ευρώπης τη βοήθησε να γίνει κέντρο συγκοινωνιών και εμπορίου.

4. Αναφέρω μερικά παραδείγματα, για να δείξω το σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε ο άνθρωπος στην πρόοδο της Ευρώπης.

5. Μερικές από τις ευρωπαϊκές γλώσσες μιλιούνται σήμερα από τους κατοίκους πολλών χωρών στις άλλες ηπείρους. Εξηγώ πώς συνέβηκε αυτό.

6. Η χρησιμοποίηση του άνθρακα για την κίνηση των εργοστασίων στις χώρες της Ευρώπης οδήγησε στο φαινόμενο που ονομάστηκε «βιομηχανική επανάσταση». Να βρείτε περισσότερες πληροφορίες για το φαινόμενο αυτό και να τις ανακοινώσετε στην τάξη.

7. Βρίσκουμε περισσότερες πληροφορίες για έναν από τους μεγάλους Ευρωπαίους, οι οποίοι συνέβαλαν με το έργο τους στην κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της Ευρώπης.

8. Σήμερα ο αποικισμός έχει σχεδόν εκλείψει από τον κόσμο. Αναφέρω τους λόγους που συνέβαλαν στην εξάλειψη της αποικιοκρατίας.

9. Πώς μπορούν οι ευρωπαϊκές χώρες να βοηθήσουν στην επικράτηση της δικαιοσύνης και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις μικρές χώρες, όπως είναι η Κύπρος;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

1. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, που έφερε μεγάλες συμφορές στην ανθρωπότητα, οι άνθρωποι κατάλαβαν πως μόνο με τη συνεργασία και τη συμφιλίωση θα μπορούσαν να ξαναφτιάξουν τον κόσμο και να εμποδίσουν μια παρόμοια καταστροφή στο μέλλον. Έτσι, ίδρυσαν τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, που κύριο στόχο του είχε, και συνεχίζει να έχει, την επικράτηση της ειρήνης πάνω στη γη και την πρόοδο και ευημερία όλων των λαών του κόσμου.

Μέσα στο πνεύμα αυτό γεννήθηκε η ιδέα για την ενοποίηση της Ευρώπης και τη συνεργασία των χωρών της με κύριο σκοπό την επίλυση των σοβαρών οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν.

Το πρώτο βήμα για την εφαρμογή της ιδέας αυτής έγινε το 1957. Έξι ευρωπαϊκές χώρες, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο υπέγραψαν στη Ρώμη τη συμφωνία για την ίδρυση της **Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας** (Ε.Ο.Κ.) ή Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς, όπως ονομαζόταν αρχικά. Η Ε.Ο.Κ. λειτούργησε με αυτή τη μορφή μέχρι το 1973. Την ίδια χρονιά έγιναν δεκτές στην Κοινότητα άλλες τρεις χώρες: η Βρετανία η Δανία και η Ιρλανδία. Η Ελλάδα έγινε το δέκατο μέλος της Ε.Ο.Κ. το 1981. Η Ισπανία και η Πορτογαλλία εντάχθηκαν στην Ένωση το 1986. Σήμερα, με την **ένταξη** της Σουηδίας, της Φινλανδίας και της Αυστρίας το 1995, τα μέλη της **Ευρωπαϊκής Ένωσης** (Ε.Ε.) όπως ονομάστηκε αργότερα, είναι δεκαπέντε.

Την 1η Μαΐου 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση θα δεχτεί επίσημα στους κόλπους της 10 νέες ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ τους και την Κύπρο. Έτσι τα μέλη της θα ανέλθουν στα 25.

Στα 45 χρόνια ζωής της Ε.Ε έχει επιτύχει πολλούς από τους στόχους της, ιδιαίτερα στην προσπάθεια για οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη των χωρών-μελών της. Βέβαια απομένουν ακόμα πολλά να γίνουν για ολοκλήρωση των σκοπών και επιδιώξεών της.

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Οι λαοί της Ευρώπης ενωμένοι αγωνίζονται, για να χτίσουν το κοινό τους μέλλον.

2. ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ένας μεγάλος διεθνής οργανισμός, όπως είναι η Ε.Ε., για να λειτουργήσει σωστά, πρέπει να έχει την κατάλληλη οργάνωση. Πρέπει να έχει τα όργανα που θα είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή της πολιτικής του. Μέσα στην Ένωση λειτουργούν διάφορες επιτροπές, η καθεμιά από τις οποίες έχει ιδιαίτερες ευθύνες και καθήκοντα και όλες μαζί επιδιώκουν την εφαρμογή των σκοπών και των επιδιώξεων της Ε.Ε.

Τα σημαντικότερα από τα όργανα αυτά είναι:

α. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κομισιόν)

Έργο της είναι να διαχειρίζεται όλες τις υποθέσεις που αφορούν την Ε.Ε. Εκπροσωπεί την Ένωση και κάνει διαπραγματεύσεις εκ μέρους της με άλλες χώρες ή διεθνείς οργανισμούς. Εφαρμόζει τις αποφάσεις του Συμβουλίου των Υπουργών.

β. Το Συμβούλιο των Υπουργών

Είναι το όργανο της Ένωσης που παίρνει αποφάσεις. Συζητεί τις εισηγήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τις εγκρίνει ή τις απορρίπτει.

γ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Αποτελείται από βουλευτές που προέρχονται από τις χώρες - μέλη και εκλέγονται από κάθε χώρα ειδικά γι' αυτό το σκοπό. Ο αριθμός τους είναι ανάλογος με τον πληθυσμό της κάθε χώρας. Για παράδειγμα, την Ελ-

λάδα εκπροσωπούν 25 βουλευτές, ενώ τη Γαλλία 87. Έργο του είναι να συμβουλεύει το Συμβούλιο των Υπουργών και να ελέγχει τις εργασίες της Επιτροπής.

δ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή των νόμων και κανονισμών της Ένωσης από τα κράτη - μέλη. Σ' αυτό μπορούν να καταφύγουν τα ίδια τα κράτη - μέλη ή ακόμα και πολίτες, όταν κρίνουν ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά τους.

Υπάρχουν, βέβαια, και μερικές άλλες επιτροπές, που ο ρόλος τους είναι να υποβοηθούν τα τέσσερα κύρια όργανα της Ένωσης στο έργο τους.

Μέσα στις επιτροπές αυτές, αλλά και ανάμεσα στις 20 περίπου χιλιάδες υπαλλήλους που εργοδοτούνται από την Ένωση, υπάρχουν και αρκετοί Έλληνες. Αυτό είναι ένα σημαντικό πλεονέκτημα για την Κύπρο.

3. ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Να μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν και να επισημάνετε τους βασικούς σκοπούς για τους οποίους ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση. Να τους καταγράψετε στον κατάλληλο χώρο, αφού τους χωρίσετε σε οικονομικούς και άλλους σκοπούς.

Ο αρχικός σκοπός για τον οποίο ιδρύθηκε η Ε.Ε., όπως φαίνεται από την πρώτη της ονομασία, ήταν η στενότερη συνεργασία των χωρών που την αποτελούν για μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία των πολιτών τους. Οι έξι χώρες θέλησαν με τον τρόπο αυτό να ενώσουν τις δυνάμεις τους, για να αντιμετωπίσουν μαζί τα οικονομικά τους προβλήματα και να βοηθήσει η μια την άλλη να αναπτύξουν διάφορους τομείς της οικονομίας τους (π.χ. τη γεωργία, την αλιεία, το εμπόριο, την παραγωγή ενέργειας). Μεγαλύτερη σημασία δόθηκε στη γεωργία, γιατί οι καταστροφές από το Β' Παγκόσμιο πόλεμο είχαν δημιουργήσει μεγάλη έλλειψη τροφίμων και πρώτων υλών για τη βιομηχανία. Τα κράτη - μέλη της Ένωσης συμφώνησαν να καταβάλουν προσπάθειες για την επιτυχία των πιο κάτω σκοπών:

α. Αύξηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής

β. Δημιουργία σταθερών αγορών, για να πωλούνται τα γεωργοκτηνοτροφικά προϊόντα.

γ. Σταθεροποίηση των τιμών* και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου * * των αγροτών

δ. Αποθήκευση γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων, τα οποία να χρησιμοποιούνται σε περιόδους που η παραγωγή των χωρών της Ένωσης είναι χαμηλή.

Η συνεργασία των χωρών της Ε.Ε. βοήθησε πολύ την ανάπτυξη διάφορων τομέων της οικονομίας τους.

Βασικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι επίσης οι ακόλουθοι:

α. Η προώθηση της ειρήνης στο χώρο της Ε.Ε. και στον υπόλοιπο κόσμο

β. Η ελεύθερη διακίνηση ανθρώπων (χωρίς διαβατήρια) και προϊόντων χωρίς **δασμό** *** μεταξύ των κρατών - μελών

γ. Η συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο. Η Ε.Ε. διατηρεί εμπορικές σχέσεις με τις περισσότερες χώρες του κόσμου.

---

* **σταθεροποίηση των τιμών:** Οι τιμές των προϊόντων δεν αλλάζουν συνεχώς, αλλά διατηρούνται σταθερές, έτσι που να ικανοποιούν τόσο τον παραγωγό όσο και τον καταναλωτή.

** **βελτίωση του βιοτικού επιπέδου:** η καλυτέρευση της ζωής του ανθρώπου στους τομείς της οικονομίας, της παιδείας, της υγείας, της ψυχαγωγίας κ.ά.

* * * **δασμός:** χρηματικό ποσό που πληρώνεται στο τελωνείο για την εισαγωγή εμπορεύματος

Σήμερα, οι σκοποί της Ένωσης έχουν διευρυνθεί ακόμα πιο πολύ. Οι αλλαγές που έγιναν στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο τα τελευταία τριάντα χρόνια υποχρέωσαν τις χώρες - μέλη να στρέψουν το ενδιαφέρον τους και σε άλλους τομείς, όπως είναι το περιβάλλον, η παιδεία, η υγεία, η πολιτιστική ανάπτυξη, τα **ανθρώπινα δικαιώματα,** η εξάλειψη της πείνας από τον κόσμο. Η Ένωση ενδιαφέρεται πολύ για τη διατήρηση και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος των κρατών - μελών αλλά και άλλων περιοχών της γης (οικολογική πολιτική). Μεγάλα χρηματικά ποσά ξοδεύονται κάθε χρόνο για τη διατήρηση των πολιτιστικών θησαυρών της Ευρώπης. Η Κύπρος αναμένει από την Ε.Ε. να συμπαρασταθεί στην προσπάθεια της κυβέρνησης για προστασία των πολιτιστικών μας θησαυρών που βρίσκονται στις κατεχόμενες περιοχές και κινδυνεύουν με ολοκληρωτική καταστροφή.

Η Ε.Ε. δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μια χώρα, για να έχει σχέσεις με την Ένωση, πρέπει απαραίτητα να σέβεται και να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι διακηρύξεις αυτές, που θα βοηθήσουν την ανθρωπότητα να λύσει πολλά από τα προβλήματά της, πρέπει να εφαρμόζονται αυστηρά σε όλες τις περιπτώσεις. Χρειάζονται, όμως, ακόμα πολλές προσπάθειες μέχρις ότου οι διακηρύξεις αυτές εφαρμοστούν στην πράξη.

Η Τουρκία, με την εισβολή της στην Κύπρο το 1974, παραβίασε και εξακολουθεί να παραβιάζει βασικά ανθρώπινα δικαιώματα των κατοίκων της. Ο κυπριακός λαός στηρίζει πολλές ελπίδες στην Ε.Ε. για εφαρμογή των διακηρύξεών της και στον τόπο μας.

Τελική επιδίωξη της Ε.Ε. είναι η πολιτική ένωση μεταξύ των χωρών - μελών. Μέσα στην ένωση αυτή όλοι οι ευρωπαίοι πολίτες θα είναι ίσοι, χωρίς καμιά διάκριση, αλλά ο κάθε λαός θα έχει το δικαίωμα να διατηρεί και να προστατεύει την εθνική του ταυτότητα. Όλοι οι κάτοικοι της Ευρώπης θα έχουν το δικαίωμα να εγκαθίστανται (κατοικούν) και να εργάζονται σε όποια χώρα της Ένωσης επιθυμούν και τα δικαιώματά τους θα γίνονται από όλους σεβαστά, όπως θα συνέβαινε αν βρίσκονταν στην πατρίδα τους.

Για την επιτυχία των πιο πάνω σκοπών, τα κράτη - μέλη συνεργάζονται πολύ στενά μεταξύ τους. Η Ένωση προσφέρει επιστημονική, τεχνολογική και οικονομική βοήθεια στις πιο φτωχές χώρες - μέλη της για την κατασκευή αναπτυξιακών έργων (υδατοφρακτών, δρόμων, αεροδρομίων, λιμανιών κ.ά.), που θα τις βοηθήσουν να αναπτύξουν διάφορους τομείς της οικονομίας τους. Τα προϊόντα που παράγονται προστατεύονται με ειδικούς νόμους και πωλούνται εύκολα στην τεράστια αγορά των 370 εκατομμυρίων κατοίκων της Ένωσης.

Τεχνολογικό επίτευγμα της συνεργασίας των ευρωπαϊκών χωρών στον επιστημονικό τομέα

Ο νέος αυτοκινητόδρομος Αθήνας - Θεσσαλονίκης. Ένα από τα έργα που γίνονται στην Ελλάδα και έχουν χρηματοδοτηθεί κατά ένα μεγάλο μέρος από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι βασικοί σκοποί της ίδρυσης της Ε.Ε. είναι οι πιο κάτω:

Α. Οικονομικοί σκοποί:

.....

.....

.....

.....

Β. Άλλοι σκοποί:

.....

.....

.....

.....

4. Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η Κύπρος, από τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της, επιδίωξε να δημιουργήσει εμπορικές σχέσεις με την Ένωση.

Το 1973 υπογράφτηκε η Συμφωνία Σύνδεσης Κύπρου - Ε.Ε., που ισχύει μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με αυτή, τα κυπριακά προϊόντα εξάγονται στις χώρες της Ένωσης με μειωμένους δασμούς.

Στις 4 Ιουλίου 1990 η Κύπρος υπέβαλε επίσημα αίτηση για ένταξή της στην Ένωση. Με τον τρόπο αυτό η Κύπρος θα γίνει πλήρες μέλος της Ένωσης και θα έχει τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με τα άλλα κράτη - μέλη.

Να μελετήσετε το πληροφοριακό υλικό που ακολουθεί και να εξηγήσετε γιατί η Κύπρος ακολούθησε αυτή την πολιτική στις σχέσεις της με την Ε.Ε.

Η Κύπρος από γεωγραφική άποψη αποτελεί τμήμα της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Από ιστορικής πλευράς η Κύπρος ανήκει στον ευρωπαϊκό χώρο. Τα πολιτιστικά μνημεία που βρίσκονται σε κάθε γωνιά του νησιού είναι ζωντανές μαρτυρίες ότι η Κύπρος δέκτηκε και ανέπτυξε τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό και το χριστιανισμό που, όπως είπαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, είναι τα βασικά κοινά γνωρίσματα των λαών της Ευρώπης. Το 82% του πληθυσμού της Κύπρου είναι Έλληνες και μιλούν την ελληνική γλώσσα, που είναι μια από τς πιο παλιές ευρωπαϊκές γλώσσες.

Τα μωσαϊκά της Κάτω Πάφου. Αναγνωρίζονται από όλους ως μέρος της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Για τους πιο πάνω λόγους αλλά και για την ανάπτυξη της οικονομίας της, η Κύπρος θέλησε αμέσως μετά την ανεξαρτησία της να δημιουργήσει δεσμούς με τους διάφορους ευρωπαϊκούς οργανισμούς. Έτσι, αφού το Μάη του 1961 έγινε μέλος του **Συμβουλίου της Ευρώπης,** επιδίωξε τη δημιουργία στενότερων σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ε.Ε. αρχίζουν, όπως είδαμε, το 1973. Τη χρονιά εκείνη εφαρμόστηκε η Συμφωνία Σύνδεσης, που σκοπό είχε στην αρχή την αύξηση των εμπορικών ανταλλαγών μεταξύ Κύπρου και Ένωσης. Με βάση τη συμφωνία αυτή, τα κυπριακά βιομηχανικά προϊόντα εξάγονται στις χώρες της Ένωσης χωρίς δασμούς και τα γεωργικά προϊόντα εξάγονται με μειωμένους δασμούς. Συμφωνήθηκε επίσης να αυξάνονται σταδιακά οι ποσότητες των προϊόντων της Κύπρου, που θα εξάγονται στις χώρες της Ένωσης.

Εμπόριο της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρώ				
	1982	1984	1992	1999
Εισαγωγές	477.097.000	729.946.000	1.355.042.000	1.783.121.000
Εξαγωγές	139.943.000	159.914.000	318.028.000	373.228.000

Εξαγωγές βασικών κυπριακών προϊόντων (1999)
(αξία, %)

Πατάτες

83.3%

Εσπεριδοειδή

79.3%

Σταφύλια

96.4%

Κρασιά

88.7%

Λαχανικά

92%

Είδη ένδυσης

81.4%

Χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπόλοιπος κόσμος

Η Συμφωνία Σύνδεσης θα οδηγήσει σταδιακά στην **τελωνειακή ένωση** της Κύπρου με την Ε.Ε. Με την ολοκλήρωση της τελωνειακής ένωσης τα κυπριακά προϊόντα θα πωλούνται ελεύθερα στις χώρες της Ένωσης χωρίς δασμούς και χωρίς περιορισμό στην ποσότητα. Το ίδιο θα συμβαίνει και με τα προϊόντα των χωρών της Ένωσης που θα εισάγονται στην Κύπρο.

Η Ε.Ε. πρόσφερε σημαντική οικονομική βοήθεια στην Κύπρο. Από το 1979 μέχρι σήμερα, η χώρα μας πήρε από την Ένωση περισσότερα από 206 εκ. ευρώ (75% σε δάνεια και 25% χαριστικά). Τα χρήματα αυτά χρησιμοποιήθηκαν από την κυβέρνηση για την κατασκευή διάφορων αναπτυξιακών έργων.

Εκτός από την οικονομική συνεργασία, ο κυπριακός λαός περιμένει από την Ε.Ε. βοήθεια στον αγώνα του για ελευθερία και δικαίωση. Το κυπριακό πρόβλημα συζητείται τακτικά στις ευρωπαϊκές επιτροπές και η Κύπρος στηρίζει πολλές ελπίδες στην Ένωση για τη δίκαιη επίλυσή του.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

1. Ωφελήματα που θα έχει η Κύπρος από την ένταξή της στην Ε.Ε.

α. Οικονομικά: .....

.....

.....

.....

β. Πολιτικά: .....

.....

.....

γ. Πολιτιστικά: ....

.....

.....

δ. Άλλα: .....

.....

.....

2. Συμπέρασμα: .....

.....

.....

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Συμπληρώνω την ακροστιχίδα. Με τα αρχικά των λέξεων σχηματίζω μια από τις βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται η λειτουργία της Ε.Ε.

1. Ι_ _ _ _ _ _

2. _ Υ_ _ _ _ _ _ _ Α

3. Ο_ _ _ _ _ _ _ _ _ _

4._ _ _ _ _ _ _ Ο

5. Η_ _ _ _ _

6._ _ _ _ _ _ _ 0

7. Α _ _ _ _

1. Μια από τις χώρες - μέλη της Ε.Ε.

2. Λέξη που σημαίνει τη διάθεση των λαών της Ευρώπης να ενώσουν τις δυνάμεις τους για να πετύχουν κοινούς σκοπούς

3. Ευρωπαϊκή ..... Κοινότητα. Η αρχική ονομασία της Ε.Ε.

4. Υπηρεσία του κράτους που είναι υπεύθυνη για την είσπραξη των δασμών

5. Η επικράτησή της στον κόσμο είναι ένας από τους βασικούς σκοπούς της Ε.Ε. (αντίστροφα)

6. Χώρα της Ευρώπης, από εκείνες που ίδρυσαν την Ε.Ε. (με άρθρο)

7. Πρωτεύουσα κράτους - μέλους της Ε.Ε.

2. Σχολιάζω την ενέργεια των έξι ευρωπαϊκών χωρών να ιδρύσουν την Ε.Ε. μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

3. Οι σκοποί της Ένωσης σήμερα δεν είναι μόνο οικονομικοί. Αναφέρω δύο ακόμα βασικούς σκοπούς της Ένωσης και εξηγώ γιατί έχουν μεγάλη σημασία στο σύγχρονο κόσμο.

α. .....

.....

β. .....

.....

4. Αναφέρω δύο στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η Κύπρος από ιστορική και πολιτιστική άποψη ανήκει στην Ευρώπη.

α. .....

.....

β. .....

.....

5. Μια από τις αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται η λειτουργία της Ε.Ε. είναι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πώς νομίζεις ότι θα επηρεάσει την Κύπρο η εφαρμογή της αρχής αυτής;

6. Όταν η Κύπρος γίνει πλήρες μέλος της Ε.Ε., ο αριθμός των ευρωπαίων επισκεπτών θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο. Εξηγώ για ποιους λόγους θα συμβεί αυτό.

7. *«Η Ε.Ε. υποστηρίζει την ύπαρξη ενός μόνο κράτους στην Κύπρο και αναγνωρίζει μια μόνο νόμιμη κυβέρνηση».* Σχολιάζω τα λόγια του Επιτρόπου της Ε.Ε., στη διάρκεια της επίσκεψής του στην Κύπρο στις 10.2.90. Ποια είναι η σημασία τους για τον τόπο μας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ΒΡΕΤΑΝΙΑ

1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Θα έχετε σίγουρα ακούσει για τη χώρα αυτή. Ίσως μερικοί από σας να την έχετε επισκεφτεί κιόλας.

Είναι περισσότερο γνωστή με το όνομα Αγγλία, γιατί αυτό είναι το όνομα της μεγαλύτερης από τις τέσσερις περιοχές που αποτελούν τη Βρετανία. Οι άλλες τρεις περιοχές είναι η Ουαλία, η Σκωτία και η Βόρεια Ιρλανδία. Το επίσημο όνομα της χώρας είναι **Ηνωμένο Βασίλειο** της Μεγάλης Βρετανίας και της Β. Ιρλανδίας.

Αν κοιτάξετε στον άτλαντά σας, μπορείτε εύκολα να επισημάνετε τη θέση της Βρετανίας στο χάρτη. Το σχήμα της είναι χαρακτηριστικό.

- *Ποιες παρατηρήσεις μπορείτε να κάνετε για τη θέση και το σχήμα της χώρας;*

- *Μελετήστε στο χάρτη (Παγκόσμιος Άτλαντας) τη διαμόρφωση του εδάφους της χώρας. Επισημάνετε τις ορεινές και πεδινές περιοχές καθώς και τους μεγαλύτερους ποταμούς.*

- *Με βάση τις πληροφορίες που έχετε πάρει από προηγούμενα κεφάλαια, συζητήστε στην ομάδα σας για τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στη Βρετανία. Τα πιο κάτω συμπληρωματικά στοιχεία θα σας βοηθήσουν.*

Θερμοκρασία κατά μήνα (°C)	Μπέλφαστ		Λονδίνο		Λευκωσία	
	Α	Κ	Α	Κ	Α	Κ
Γενάρης	6	1	6	2	15	5
Απρίλης	11	3	13	5	23	10
Ιούλης	18	11	21	13	36	21
Οκτώβρης	12	6	14	7	28	14

Βροχόπτωση κατά μήνα (mm)	Μπέλφαστ	Λονδίνο	Λευκωσία
Γενάρης	81	53	76
Απρίλης	48	38	18
Ιούλης	94	56	0
Οκτώβρης	84	56	25

- *Συγκρίνετε τη θερμοκρασία του χειμώνα και του καλοκαιριού στην Κύπρο και τη Βρετανία.*

- *Ποιο μήνα βρέχει περισσότερο στη Λευκωσία;*

- *Ποιο μήνα βρέχει περισσότερο στο Μπέλφαστ;*

Υγρή, κιτρινωπή σέρνεται η ομίχλη και γλείφει τους τοίχους, τυλίγει δέντρα και ανθρώπους, μπαίνει και κάθεται στα πλεμόνια. Ανεβαίνει και εξαφανίζει τα κτίρια...

Κάποτε ο ήλιος, ένας φαλακρός Απόλλωνας, διαπερνάει την πάχνη και στάζουν τα φύλλα των δέντρων και οι μύτες των ανθρώπων. Ο ήλιος εδώ σμίγει συχνά με την καταχνιά και τη βροχή, απότομος χωρισμός δεν υπάρχει· παίζει ακατάπαυτα το φως με το σκοτάδι...

Καζαντζάκη, Ν. «Ταξιδεύοντας: Αγγλία», σελ. 61

Οι κλιματολογικές συνθήκες επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο ζωής και τις συνήθειες των Βρετανών. Τον περισσότερο καιρό μικροί και μεγάλοι κυκλοφορούν με την ομπρέλα στο χέρι. Κανείς δεν είναι σίγουρος πώς θα είναι ο καιρός και πότε θα αρχίσει να βρέχει.

Τα απογεύματα και τα βράδια συνηθίζουν να παίρνουν το τσάι τους και να παρακολουθούν τηλεόραση. Συχνά επισκέπτονται κάποια από τις μπυραρίες της γειτονιάς τους. Η επιθυμία τους να απολαύσουν τον ήλιο και τη ζεστή θάλασσα είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους οι Βρετανοί συνηθίζουν να ταξιδεύουν στο εξωτερικό. Επισκέπτονται συνήθως τις ζεστές χώρες. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται και η Κύπρος μας.

2. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Οι σχέσεις της Κύπρου με τη Βρετανία αρχίζουν από τα τέλη του 12ου μ.Χ. αιώνα, όταν ο βασιλιάς της Αγγλίας Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος κατέλαβε το νησί. Με το πέρασμα του χρόνου η Κύπρος πέρασε στα χέρια των Φράγκων, των Ενετών και των Τούρκων. Το 1878 οι Άγγλοι ξαναπήραν την Κύπρο. Την είχαν ως αποικία τους μέχρι το 1960, που απέκτησε την ανεξαρτησία της ύστερα από τον ένοπλο απελευθερωτικό αγώνα του 1955 - 59.

Η Κύπρος εξακολουθεί να διατηρεί σημαντικές σχέσεις με τη Βρετανία. Το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής μας παραγωγής, κυρίως πατάτες, εσπεριδοειδή, λαχανικά και κρασιά, εξάγονται στη χώρα αυτή. Η Κύπρος εισάγει από τη Βρετανία διάφορα βιομηχανικά προϊόντα, όπως υφάσματα, ηλεκτρικά είδη, μηχανήματα, αυτοκίνητα κ.ά.

Όπως είδαμε στο πρώτο κεφάλαιο, οι περισσότεροι από τους τουρίστες, που επισκέπτονται κάθε χρόνο την Κύπρο, είναι Βρετανοί. Επί-

σης, αρκετοί Κύπριοι ταξιδεύουν στη Βρετανία, για να δουν τους δικούς τους που ζουν εκεί, αλλά και για να επισκεφτούν τα αξιοθέατα της χώρας.

Η **κυπριακή παροικία*** της Βρετανίας είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο. Πάνω από 150 χιλιάδες Κύπριοι ζουν αυτή τη στιγμή στη χώρα και κυρίως στο Λονδίνο.

Εκδήλωση Ελληνοκυπρίων αποδήμων στη Βρετανία για τα δίκαια της Κύπρου

Οι ξενιτεμένοι συμπατριώτες μας δεν ξεχνούν τον τόπο τους. Επισκέπτονται τακτικά την Κύπρο και αρκετοί έχουν δημιουργήσει εδώ δικές τους επιχειρήσεις. Προσπαθούν με κάθε τρόπο να πιέσουν τη βρετανική κυβέρνηση να βοηθήσει στην εξεύρεση μιας δίκαιης λύσης του κυπριακού προβλήματος.

---

* ***κυπριακή παροικία:*** *το σύνολο των Κυπρίων αποδήμων, που ζουν μόνιμα σε μια χώρα του εξωτερικού*

Κυπριακό κατάστημα στη Βρετανία. Εδώ οι συμπατριώτες μας βρίσκουν κυπριακά προϊόντα.

Τα παιδιά των αποδημων φοιτούν και σε ελληνικά παροικιακά σχολεία, όπου μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τα ήθη και έθιμα του τόπου μας. Η κυπριακή και η ελληνική κυβέρνηση ενισχύουν την προσπάθεια αυτή με την αποστολή δασκάλων και σχολικών βιβλίων.

Γιορτή για την εθνική επέτειο της 25ης Μαρτίου 1821 σε ελληνικό παροικιακό σχολείο του Λονδίνου

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Βρετανία ήταν μια από τις πρώτες χώρες στον κόσμο που ανέπτυξαν σε μεγάλο βαθμό την οικονομία τους. Τα βρετανικά βιομηχανικά προϊόντα κατέκλυζαν για πολλά χρόνια τις αγορές όλου του κόσμου.
Αφού μελετήσετε τα στοιχεία που ακολουθούν, να επισημάνετε τους σημαντικότερους λόγους που βοήθησαν στη μεγάλη βιομηχανική και εμπορική ανάπτυξη της χώρας.

3. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Στη Βρετανία πραγματοποιήθηκε, κατά το 18ο αιώνα, η **"βιομηχανική επανάσταση"**. Βρετανοί επιστήμονες κατασκεύασαν την ατμομηχανή και άλλες μηχανές, που βοήθησαν σημαντικά στην εκβιομηχάνιση της χώρας. Μια μεγάλη ποικιλία βιομηχανικών προϊόντων παράγονταν στα βρετανικά εργοστάσια. Η ψηλή ποιότητα των προϊόντων αυτών, τα έκανε περιζήτητα σε κάθε γωνιά της γης.

Ατμοκίνητο τρένο. Η ατμομηχανή χρησιμοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό κατά τη διάρκεια του περασμένου αιώνα για τη λειτουργία των εργοστασίων, για τις μεταφορές και τις συγκοινωνίες.

Ένας άλλος παράγοντας, που βοήθησε σημαντικά στη βιομηχανική ανάπτυξη της Βρετανίας, είναι οι μεγάλες ποσότητες **άνθρακα** που υπάρχουν στο υπέδαφός της.

Για πάρα πολλά χρόνια ο άνθρακας αποτελούσε την κύρια πηγή ενέργειας για την κίνηση των εργοστασίων. Μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα, που κατασκεύαζαν, κυρίως, υφαντικές ύλες και υφάσματα, αυτοκίνητα, πλοία, μηχανήματα και άλλα προϊόντα, δημιουργήθηκαν κοντά στα μεγάλα ανθρακωρυχεία. Χιλιάδες ξένοι εργάτες, ιδιαίτερα από τις βρετανικές αποικίες, μετανάστευσαν στη Βρετανία, προσφέροντας φτηνά εργατικά χέρια στη βιομηχανία της χώρας.

ΑΝΘΡΑΚΟΦΟΡΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

- *Ποιες παρατηρήσεις μπορείτε να κάνετε με βάση τα στοιχεία του χάρτη;*

Σήμερα η χρήση του άνθρακα στη Βρετανία έχει περιοριστεί σημαντικά.

Παραγωγή ενέργειας στο Ηνωμένο Βασίλειο (1999)	
άνθρακας	16%
πετρέλαιο	35%
φυσικό αέριο	36%
πυρηνική ενέργεια	11%
άλλες πηγές	2%

- *Ποιες άλλες πηγές ενέργειας έχουν αντικαταστήσει σε μεγαλύτερο βαθμό τον άνθρακα;*

Η Βρετανία περιλαμβάνεται στις μεγαλύτερες πετρελαιοπαραγωγούς χώρες του κόσμου. Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, κατέχει την ένατη θέση στο σχετικό πίνακα. Έτσι, ενώ πριν από είκοσι χρόνια η χώρα έκανε μεγάλες εισαγωγές πετρελαίου, σήμερα καλύπτει όλες τις ανάγκες της και κάνει εξαγωγές.

Μεγάλα κοιτάσματα πετρελαίου έχουν ανακαλυφτεί πρόσφατα στη Βόρεια Θάλασσα. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν περισσότερες από σαράντα τέτοιες εξέδρες, που δίνουν στη χώρα περισσότερα από δύο εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου την ημέρα.

Εξέδρα άντλησης πετρελαίου στη Βόρεια Θάλασσα

Πολύ σημαντικό ρόλο στη βιομηχανική και γενικά την οικονομική ανάπτυξη της Βρετανίας διαδραμάτισαν και τα πλούσια κοιτάσματα σιδήρου που διαθέτει η χώρα. Αυτό βοήθησε πολύ την ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας. Το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών της χώρας αποτελείται από προϊόντα σιδηρουργίας και χαλυβουργίας, όπως μηχανές πλοίων, σιδηροδρόμων, αεροπλάνων, αυτοκινήτων, γεωργικά μηχανήματα, οχήματα κ.ά.

Σήμερα η Βρετανία δεν κατέχει πια την πρώτη θέση ανάμεσα στις βιομηχανικές χώρες της γης. Αυτό οφείλεται στους πιο κάτω λόγους:

α) Οι βρετανικές αποικίες απέκτησαν την ανεξαρτησία τους.

β) Η χώρα αντιμετώπισε σοβαρό ανταγωνισμό άλλων βιομηχανικών χωρών, όπως της Ιαπωνίας, των Η.Π.Α., της Γερμανίας κ.ά.

γ) Η ανάγκη που παρουσιάστηκε για αντικατάσταση του άνθρακα με πετρέλαιο δημιούργησε σοβαρά οικονομικά προβλήματα στη βιομηχανία της χώρας. Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας και τη μείωση των εξαγωγών της χώρας.

Με την αξιοποίηση των πετρελαίων της Β. Θάλασσας τα προβλήματα αυτά έχουν μειωθεί αρκετά. Η Βρετανία εξακολουθεί και σήμερα να είναι μια μεγάλη βιομηχανική δύναμη.

Εργοστάσιο κατασκευής μηχανών αεροπλάνων στη Βρετανία. Η χώρα κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις στον κόσμο στην παραγωγή μηχανών όλων των τύπων.

Σύγχρονο υφαντουργείο στη Β. Ιρλανδία. Η υφαντουργική βιομηχανία της Βρετανίας είναι μια από τις μεγαλύτερες στον κόσμο. Τα μάλλινα και βαμβακερά υφάσματα που κατασκευάζονται στη χώρα είναι άριστης ποιότητας.

4. ΝΑΥΤΙΛΙΑ - ΕΜΠΟΡΙΟ - ΑΠΟΙΚΙΕΣ

Οι κάτοικοι της Βρετανίας από τα παλιά χρόνια στράφηκαν προς τη θάλασσα κι έγιναν τολμηροί ναυτικοί και θαλασσοπόροι. Με τη ναυτική δύναμη που απέκτησαν, κατέκτησαν πολλές περιοχές σε διάφορα μέρη της γης. Έτσι δημιούργησαν ένα τεράστιο αποικιακό κράτος που ονομάστηκε Βρετανική αυτοκρατορία.

Τα βρετανικά πλοία διέσχιζαν όλες τις θάλασσες. Μετέφεραν από τις αποικίες τις πρώτες ύλες, που ήταν απαραίτητες για τα εργοστάσια. Ταυτόχρονα διέθεταν στις αποικίες και σε άλλες χώρες τα βρετανικά προϊόντα, εξασφαλίζοντας σίγουρες αγορές για τη βιομηχανική παραγωγή της χώρας. Για πάρα πολλά χρόνια η Βρετανία ήταν η μεγαλύτερη δύναμη στον κόσμο. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η αγγλική γλώσσα είναι διεθνής και μιλιέται στα περισσότερα μέρη της γης. Με το πέρασμα του χρόνου, όλες σχεδόν οι αποικίες απέκτησαν την ανεξαρτησία τους. Ύστερα από σκληρούς αγώνες και πολλές θυσίες οι λαοί των χωρών αυτών κέρδισαν το δικαίωμα να αποφασίζουν οι ίδιοι για το μέλλον τους. Ανάμεσα σ' αυτές τις χώρες βρίσκεται και η Κύπρος, που, ύστερα από πολλές προσπάθειες και τον ένοπλο απελευθερωτικό αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. κατάφερε να κερδίσει την ελευθερία της.

Όλες αυτές οι πρώην αποικίες εξακολουθούν να έχουν στενές σχέσεις με τη Βρετανία και αποτελούν μαζί της την **Κοινοπολιτεία.**

- *Μελετήστε το χάρτη των χωρών της Κοινοπολιτείας (Παγκόσμιος Άτλαντας). Όπως βλέπετε, εκτός από την Κύπρο πολλές άλλες χώρες υπήρξαν αποικίες της Βρετανίας. Αναφέρετε μερικές από αυτές.*

Σήμερα η Βρετανία εξακολουθεί να είναι μια μεγάλη ναυτική δύναμη. Ο εμπορικός της στόλος είναι από τους μεγαλύτερους στον κόσμο. Στα ναυπηγεία της, που είναι από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη, κατασκευάζονται όλων των ειδών τα σκάφη. Η χώρα διατηρεί εμπορικές σχέσεις με τα περισσότερα κράτη της γης και ιδιαίτερα με τις χώρες της Κοινοπολιτείας και τις χώρες της Ε.Ε.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι σημαντικότεροι λόγοι που βοήθησαν στη μεγάλη βιομηχανική και εμπορική ανάπτυξη της Βρετανίας ήταν οι εξής:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ΓΕΩΡΓΙΑ

Απασχόληση εργατικού δυναμικού (%)
(1999)

	Βρετανία	Κύπρος
γεωργία - κτηνοτροφία	2.0	9.7
βιομηχανία	26.0	22.0
υπηρεσίες (τουρισμός, τράπεζες, τηλεπικοινωνίες, συγκοινωνίες, μεταφορές κ.ά.)	72.0	68.3

Όπως φαίνεται στον πιο πάνω πίνακα, μόνο το 2% περίπου του **εργατικού δυναμικού*** της Βρετανίας ασχολείται με τη γεωργία καί την κτηνοτροφία. Παρά το γεγονός αυτό, η γεωργοκτηνοτροφική παραγωγή της χώρας καλύπτει σχεδόν τα δύο τρίτα των αναγκών της σε τρόφιμα.

---

* ***εργατικό δυναμικό:*** *το σύνολο των ανθρώπων, που είναι ικανοί να εργαστούν και να προσφέρουν στην οικονομία της χώρας*

Η ποικιλία, όμως, των προϊόντων που παράγονται δεν είναι πολύ μεγάλη, λόγω των κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν. Καλλιεργούνται, κυρίως, πατάτες, ζαχαρότευτλα, δημητριακά και φρούτα. Έτσι, η χώρα εισάγει μεγάλες ποσότητες σιτηρών, φρούτων και λαχανικών. Μεγάλη σημασία για την παραγωγή τροφίμων έχει η εκτροφή γουρουνιών, προβάτων και αγελάδων, που γίνεται σε ολόκληρη σχεδόν τη χώρα.

Σήμερα, με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και τη χρήση σύγχρονων μεθόδων καλλιέργειας, η γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή έπαψε πια να εξαρτάται απόλυτα από το κλίμα.

- *Παρατηρήστε τις πιο κάτω φωτογραφίες και ανακοινώστε τα συμπεράσματά σας.*

Θερμοκήπιο ντομάτας στη Βρετανία

Σύγχρονο καλλιεργητικό μηχάνημα, που χρησιμοποιείται σε μεγάλη κλίμακα από Βρετανούς γεωργούς.

6. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Ποια είναι εκείνα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Βρετανίας που αποτελούν πόλο έλξης για τα εκατομμύρια τουρίστες που επισκέπτονται κάθε χρόνο τη χώρα;

Η βρετανική οικονομία ενισχύεται σημαντικά από τον τουρισμό. Το 1998 επισκέφτηκαν τη Βρετανία 26 εκατομμύρια τουρίστες και άφησαν στη χώρα πάνω από 20 δισεκατομμύρια δολάρια.

Οι περισσότεροι από τους ξένους επισκέπτονται κυρίως το Λονδίνο, την πρωτεύουσα της Βρετανίας. Έρχονται εδώ για να θαυμάσουν τα πολλά αξιοθέατά του, όπως είναι ο πύργος του Λονδίνου, το Αρχαιολογικό μουσείο, τα ανάκτορα του Μπάκιγχαμ, το Βρετανικό Κοινοβούλιο, η πλατεία Τραφάλκαρ, το μουσείο κέρινων ομοιωμάτων της Μαντάμ Τισσό κ.ά.

Αρκετοί επίσης επισκέπτονται την πόλη για επαγγελματικούς λόγους ή για να κάνουν τα ψώνια τους. Το Λονδίνο είναι κέντρο επιχειρηματικής και εμπορικής δραστηριότητας. Ταυτόχρονα συνδυάζει την πλούσια πολιτιστική κίνηση και την ψυχαγωγία με τις κάθε λογής εκθέσεις, μουσικές εκδηλώσεις, αθλητικές δραστηριότητες, θεατρικές παραστάσεις κ.ά.

Ο περίφημος υπόγειος σιδηρόδρομος (underground) του Λονδίνου. Είναι η πρώτη υπόγεια σιδηροδρομική γραμμή που κατασκευάστηκε στον κόσμο. Λειτούργησε το 1863. Είναι ένα τεράστιο σιδηροδρομικό δίκτυο που διακλαδώνεται κάτω από την πόλη. Πάνω από μισό εκατομμύριο άνθρωποι χρησιμοποιούν τον υπόγειο σιδηρόδρομο καθημερινά.

Το Βρετανικό Κοινοβούλιο και ο ποταμός Τάμεσης

Ολόκληρη η χώρα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον επισκέπτη. Η ποικιλία του βρετανικού τοπίου συνδυάζεται θαυμάσια με τα δείγματα μιας πλούσιας ιστορικής κληρονομιάς. Μεσαιωνικά κάστρα και αρχοντικοί πύργοι ξεφυτρώνουν μέσα από τα καταπράσινα δάση και τα λιβάδια ή στις όχθες λιμνών και ποταμών. Διάφορες παραδοσιακές εκδηλώσεις δίνουν ένα ξεχωριστό χρώμα στη βρετανική ύπαιθρο και προκαλούν το ενδιαφέρον και το θαυμασμό των τουριστών.

Σκωτσέζοι με την παραδοσιακή τους στολή

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ
Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Βρετανίας που αποτελούν πόλο έλξης για εκατομμύρια τουρίστες, που επισκέπτονται κάθε χρόνο τη χώρα, είναι τα πιο κάτω:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ:
Αφού μελετήσετε τις πιο κάτω πληροφορίες, να αναφέρετε βασικά χαρακτηριστικά του βρετανικού λαού.

Τα πενήντα εννιά εκατομμύρια του βρετανικού λαού αποτελούνται κυρίως από Άγγλους, Ουαλούς, Σκωτσέζους και Βορειοϊρλανδούς. Καθεμιά από τις ομάδες αυτές διατηρεί τη δική της παράδοση και το δικό της πολιτισμό. Στη Βρετανία ζουν και παρά πολλοί μετανάστες, που έφτασαν εδώ σχεδόν από όλα τα μέρη της γης, αναζητώντας μία καλύτερη ζωή. Το γεγονός αυτό δίνει στη Βρετανία το χαρακτηριστικό μίας πραγματικά πολυεθνικής κοινωνίας.

« ... Πήραμε μια ιδέα του κοσμοπολίτικου χαρακτήρα του Λονδίνου, όταν ένα βράδυ μας κάλεσαν σ' ένα από τα καλά του εστιατόρια. Στο ωραίο εκείνο εστιατόριο ο τίτλος ήταν γαλλικός, οι τρόποι αγγλικοί, η κουζίνα διεθνής και τα γκαρσόνια Έλληνες και Ιταλοί. Την πελατεία αποτελούσαν περισσότερο Εγγλέζοι, που έμαθαν να εκτιμούν τις σάλτσες και τα ανατολίτικα φαγιά στα πέρατα της Κοινοπολιτείας...

Σε άλλη ευκαιρία φάγαμε σ' ένα εστιατόριο κυπριακό, που έφτιαχνε νόστιμα ελληνικά και κυπριακά φαγητά.

– Πούθε είναι ο μάγειρός σου; ρώτησα τον Κύπριο εστιάτορα. Από την Κύπρο ή από την Ελλάδα;

Γέλασε.

– Μάντεψε, μου είπε.

– Κύπριος;

– Κινέζος!...»

Διασκευή από το βιβλίο «Στη χώρα των μυλόρδων» του Δ. Ψαθά, 1951

Η εκπαίδευση στη Βρετανία βρίσκεται σε πολύ ψηλά επίπεδα. Τα παιδιά πηγαίνουν σχολείο όταν είναι 5 χρονών και είναι υποχρεωμένα να φοιτούν μέχρι την ηλικία των 16 χρονών. Η φοίτηση είναι δωρεάν. Ένα μεγάλο ποσοστό των νέων συνεχίζουν τις σπουδές τους στις ανώτερες σχολές και τα πανεπιστήμια της χώρας. Μερικά από τα βρετανικά πανεπιστήμια, όπως του Καίημπριτζ, της Οξφόρδης, της Γλασκώβης και άλλα, είναι από τα πιο παλιά στον κόσμο. Χτίστηκαν εδώ και 700 - 800 χρόνια και από τις πύλες τους πέρασαν χιλιάδες φοιτητές από όλα τα μέρη της γης. Στα πανεπιστήμια της Βρετανίας φοίτησαν, και φοιτούν και σήμερα, πάρα πολλοί Κύπριοι νέοι.

Το περίφημο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης

Οι Βρετανοί συνδυάζουν την αγάπη τους για το πράσινο με την αγάπη τους για τη φυσική ζωή. Η χώρα είναι γεμάτη από εθνικά πάρκα, κήπους και άλλες περιοχές φυσικής ομορφιάς, όπου χιλιάδες άνθρωποι απολαμβάνουν τη φύση. Οι Βρετανοί είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι στο πρόβλημα της ρύπανσης του περιβάλλοντος, ένα πρόβλημα που η Βρετανία, όπως όλες οι βιομηχανικές χώρες, αντιμετωπίζει σε μεγάλο βαθμό. Όλοι μαζί προσπαθούν να επιλύσουν το πρόβλημα αυτό όσο γίνεται πιο αποτελεσματικά.

Μια όμορφη περιοχή κάπου στην Βρετανία

Χαρακτηριστικό αγγλικό σπίτι. Η οικογένεια ξεκουράζεται στο γρασίδι και απολαμβάνει τον ήλιο.

Στα πάρκα και τις λίμνες βρίσκουν καταφύγιο χιλιάδες πουλιά και μικρά ζώα. Κανένας δεν τα πειράζει. Όλοι τα αγαπούν.

Ο αθλητισμός αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής των Βρετανών. Τα πιο αγαπητά τους αθλήματα είναι οι ιπποδρομίες, οι αυτοκινητοδρομίες, το ποδόσφαιρο, το κρίκετ, το γκολφ κ.ά. Κατά τη διάρκεια του χρόνου διοργανώνονται εδώ πάρα πολλές διεθνείς αθλητικές εκδηλώσεις. Υπολογίζεται ότι 25 εκατομμύρια άνθρωποι ασχολούνται καθημερινά με τον αθλητισμό.

Αθλητισμός, η μεγάλη αγάπη των Βρετανών

Απόγευμα. Ώρα για τσάι, μια από τις πιο παλιές και αγαπημένες συνήθειες των Βρετανών

Στον υπόγειο σιδηρόδρομο του Λονδίνου

«Προχώρησα με τα πόδια στον κοντινότερο σιδηρόδρομο.Έφτασα εκεί στις 6.30 το απόγευμα. Είναι η ώρα που παρατηρείται μεγάλος συνωστισμός στον υπόγειο σιδηρόδρομο. Εκατοντάδες άτομα περιμένουν υπομονετικά στη γραμμή, για να πάρουν το εισιτήριό τους. Σε λίγο φτάνει το τρένο. Ανοίγουν οι πόρτες και ο καθένας με τη σειρά του παίρνει τη θέση του. Όλα γίνονται με τάξη, χωρίς σπρωξίματα και καυγάδες.

Κάθομαι σε ένα κάθισμα. Η πόρτα κλείνει και το τρένο ακολουθεί το δρομολόγιό του. Αρκετοί στέκονται. Οι πιο πολλοί είναι σκυμμένοι σε ένα βιβλίο ή μια εφημερίδα. Έχουν αρκετό δρόμο να διανύσουν μέχρι να φτάσουν στον προορισμό τους...»

Διασκευή από το βιβλίο «Γνωρίστε τον κόσμο»
Στ' Δημοτικού των Π.Φ. Ιωαννίδη, Α. Κωνσταντίνου κ.ά.
σ.σ. 42-43, έκδοση 1977

Παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί. Κάθε περιοχή διατηρεί τις χαρακτηριστικές παραδοσιακές της ενδυμασίες και τη λαϊκή της μουσική.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Τα βασικά χαρακτηριστικά του βρετανικού λαού είναι:

.....

.....

.....

.....

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. **Παρόλο που μόνο τρεις στους εκατό Βρετανούς ασχολούνται με την καλλιέργεια της γης, η γεωργική παραγωγή της Βρετανίας καλύπτει τα $^2/_3$ των αναγκών της χώρας. Αναφέρω μερικούς λόγους στους οποίους οφείλεται το γεγονός αυτό.**

2. **Η Κύπρος διατηρεί εδώ και πολλά χρόνια σημαντικές εμπορικές σχέσεις με τη Βρετανία. Εξηγώ για ποιους λόγους συμβαίνει αυτό.**

3. **Το Λονδίνο δεν είναι παραλιακή πόλη. Είναι όμως ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια του κόσμου. Γιατί συμβαίνει αυτό;**

4. **Πρόκειται να ταξιδέψεις με την οικογένειά σου στο Λονδίνο. Ποια μέρη θα ήθελες να επισκεφτείς;**

5. **Αναφέρω μερικά από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του βρετανικού λαού.**

6. **Ετοιμάζω έναν κατάλογο προϊόντων που εισάγουμε από τη Βρετανία.**

7. **Βρίσκουμε περισσότερες πληροφορίες για:**
   α) τη δουλειά του ανθρακωρύχου
   β) την ατμομηχανή

8. **Κάνουμε μια έρευνα ανάμεσα στους συμμαθητές μας, για να βρούμε πόσοι έχουν συγγενείς μόνιμα εγκατεστημένους στη Βρετανία.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Η ΓΑΛΛΙΑ

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

1. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Γαλλία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βοήθησε σε μεγάλο βαθμό στην πρόοδο της ανθρωπότητας (τέχνες, γράμματα, επιστήμες, δημοκρατικό πολίτευμα). Να μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν και να παρουσιάσετε αποδεικτικά στοιχεία που να υποστηρίζουν την άποψη αυτή.

Η κοινωνική κατάσταση στις χώρες της Ευρώπης κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα (5ος - 15ος αι. μ.Χ.) ήταν πολύ διαφορετική από τη σημερινή. Η οικονομική, πολιτική και στρατιωτική δύναμη βρισκόταν στα χέρια του βασιλιά, των κληρικών και των πλούσιων γαιοκτημόνων, των ευγενών. Το σύστημα αυτό ονομάστηκε φεουδαρχία.

Οι άνθρωποι του λαού, που είχαν στερηθεί όλα τους τα δικαιώματα, εργάζονταν σκληρά στα κτήματα των ευγενών και ζούσαν στη φτώχεια, την αμάθεια και την εξαθλίωση.

Η εφεύρεση της τυπογραφίας είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη των γραμμάτων στις ευρωπαϊκές χώρες. Οι μορφωμένοι άνθρωποι προσπάθησαν να διαφωτίσουν τους ευρωπαϊκούς λαούς και να τους εμπνεύσουν την πίστη ότι θα έπρεπε να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους.

Το σημαντικότερο αποτέλεσμα της διαφώτισης των λαών ήταν η μεγάλη Γαλλική Επανάσταση του 1789. Ο γαλλικός λαός ξεσηκώθηκε και, με το σύνθημα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - ΙΣΟΤΗΤΑ - ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ, ανέτρεψε το τυραννικό καθεστώς του βασιλιά και των ευγενών. Έτσι, δημιουργήθηκε η πρώτη νεότερη ευρωπαϊκή δημοκρατία.

Οι Γάλλοι επαναστάτες, αμέσως μετά την επιτυχία του αγώνα τους, εξέδωσαν την περίφημη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη. Η Διακήρυξη αυτή περιείχε περιληπτικά τα ανθρώπινα δικαιώματα, που θα έπρεπε να γίνονται σεβαστά από όλους τους Γάλλους πολίτες.

Η Γαλλική Επανάσταση αποτέλεσε φωτεινό παράδειγμα για όλους τους υπόδουλους και καταπιεσμένους λαούς. Τα απελευθερωτικά κινήματα στην Ευρώπη και οι προσπάθειες των λαών της για επικράτηση της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τις ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης.

Ο Ρήγας ψάλλει το Θούριό του.

Οι διακηρύξεις της Γαλλικής Επανάστασης συγκίνησαν ιδιαίτερα το Ρήγα Φεραίο, ο οποίος με τα επαναστατικά του κηρύγματα βοήθησε σημαντικά στην προετοιμασία της επανάστασης του 1821.

Σήμερα οι Γάλλοι εξακολουθούν να είναι ένας από τους πιο φιλελεύθερους και δημοκρατικούς λαούς του κόσμου. Αγωνίστηκαν αρκετές φορές για να υπερασπίσουν την ελευθερία της πατρίδας τους και το δημοκρατικό της πολίτευμα.

Θα πρέπει, βέβαια, να πούμε πως η Γαλλία υπήρξε μια μεγάλη αποικιοκρατική δύναμη. Σήμερα οι περισσότερες από τις αποικίες της κέρδισαν, ύστερα από σκληρούς αγώνες, την ανεξαρτησία τους.

Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη

- *Οι άνθρωποι γεννιούνται και παραμένουν ελεύθεροι και έχουν τα ίδια δικαιώματα.*
- *Ελευθερία σημαίνει το να μπορεί να πράττει το κάθε άτομο οτιδήποτε δε βλάπτει ένα άλλο άτομο.*
- *Όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στο νόμο.*
- *Κανείς δεν πρέπει να διώκεται για αυτά που πιστεύει.*

. . . . . .

. . . . . .

2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η συμβολή του γαλλικού λαού στην ανάπτυξη των γραμμάτων, των επιστημών και των τεχνών ήταν πολύ σημαντική. Σπουδαίοι συγγραφείς[1] έγραψαν επιστημονικά και λογοτεχνικά έργα, που επηρέασαν την πνευματική κίνηση σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο.

Το σπίτι του Β. Ουγκό, που είναι σήμερα μουσείο. Ο μεγάλος συγγραφέας, που ήταν επίσης ζωγράφος και διακοσμητής, έζησε εδώ από το 1832 μέχρι το 1848. Το εσωτερικό του σπιτιού έχει διακοσμηθεί από τον ίδιο.

Ονομαστοί ζωγράφοι[2] και γλύπτες δημιούργησαν αριστουργήματα, που θαυμάζονται μέχρι σήμερα από όλο τον κόσμο. Σπουδαίοι αρχιτέκτονες κατασκεύασαν επιβλητικά οικοδομήματα, όπως είναι τα ανάκτορα του Λούβρου, τα ανάκτορα των Βερσαλιών, η Παναγία των Παρισίων, ο Πύργος του Άιφελ. Λαμπροί επιστήμονες, όπως ο Πέτρος και η Μαρία Κιουρί, ο Παστέρ και άλλοι συνέβαλαν με τις εφευρέσεις τους στην πρόοδο των επιστημών και τη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων.

Η πρόοδος των γραμμάτων και των τεχνών στη Γαλλία ήταν τόσο μεγάλη, ώστε για πολλά χρόνια το Παρίσι ήταν το πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο της Ευρώπης.

Η επίδοση του γαλλικού λαού στις τέχνες και τα γράμματα συνεχίζεται και στην εποχή μας. Το Παρίσι, όπως και μερικές άλλες πόλεις της Γαλλίας (Σορβόνη, Μομπελιέ κ.ά.), είναι και σήμερα σημαντικά πνευματικά κέντρα της Ευρώπης. Η καλλιτεχνική παραγωγή είναι επίσης μεγάλη. Οι Γάλλοι αγαπούν τις Καλές Τέχνες, το χορό, τη μουσική, το θέατρο, τη ζωγραφική, και τις καλλιεργούν σε σημαντικό βαθμό. Είναι περήφανοι για την πολιτιστική τους κληρονομιά, τη σέβονται και την προστατεύουν. Στα πολλά μουσεία και πινακοθήκες, που υπάρχουν στη χώρα, εκθέτουν θαυμάσια δείγματα της πλούσιας πολιτιστικής τους παράδοσης.

---

1. *Σημαντικοί Γάλλοι συγγραφείς ήταν ο Καρτέσιος, ο Μολιέρος, ο Ρουσό, ο Ουγκό κ.ά.*
2. *Πολύ γνωστοί Γάλλοι ζωγράφοι ήταν ο Ρενουάρ, ο Ροντέν, ο Ματίς κ.ά.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Η Γαλλία βοήθησε στην αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και γενικά στην πρόοδο της ανθρωπότητας με τον εξής τρόπο:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Η ΓΑΛΛΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η Γαλλία είναι η μεγαλύτερη χώρα της Δυτικής Ευρώπης. Η έκτασή της είναι περίπου 60 φορές μεγαλύτερη από την Κύπρο. Η θέση της είναι πολύ σημαντική, γιατί βρίσκεται ανάμεσα στον Ατλαντικό Ωκεανό και τη Μεσόγειο Θάλασσα.

Η γεωγραφική της θέση τη βοήθησε να εξελιχτεί σε σπουδαίο εμπορικό κέντρο. Τα λιμάνια της είναι από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης. Διευκολύνουν σε μεγάλο βαθμό τις εμπορικές συναλλαγές ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης, της Αμερικής, της Μ. Ανατολής και της Αφρικής.

ΓΑΛΛΙΑ

Δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε με προσοχή το γεωμορφολογικό χάρτη της Γαλλίας.

- *Σχολιάστε τη μορφολογία του εδάφους.*
- *Επισημάνετε τους μεγαλύτερους ποταμούς.*
- *Βρέστε τις Άλπεις και τα Πυρηναία.*

2. Συζητήστε στην ομάδα σας και αποφασίστε για το είδος του κλίματος που επικρατεί σε καθεμιά από τις κλιματολογικές ζώνες της Γαλλίας. Κάνετε συγκρίσεις με την Κύπρο.

- *Χρωματίστε κάθε ζώνη με διαφορετικό χρώμα.*
- *Συμπληρώστε κατάλληλα το υπόμνημα.*

ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Αφού μελετήσετε τις επόμενες σελίδες, να επισημάνετε τους πιο βασικούς λόγους στους οποίους οφείλεται η μεγάλη γεωργική και κτηνοτροφική ανάπτυξη της Γαλλίας.

Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της Γαλλίας είναι πεδινό. Η καλλιεργήσιμη γη καλύπτει τα δύο τρίτα της συνολικής έκτασης της χώρας. Το **λεκανοπέδιο** * του Παρισιού είναι μια από τις μεγαλύτερες πεδιάδες της Ευρώπης.

Τα διάφορα είδη κλίματος ευνοούν την παραγωγή μιας μεγάλης ποικιλίας γεωργικών προϊόντων και την εκτροφή μεγάλου αριθμού ζώων, κυρίως αγελάδων, γουρουνιών και προβάτων.

Τα σπουδαιότερα γεωργικά προϊόντα είναι: δημητριακά, σταφύλια, ζαχαρότευτλα, πατάτες, λαχανικά, φρούτα, καπνά, αραβόσιτος κ.ά.

Η Γαλλία είναι αυτάρκης σε όλα σχεδόν τα γεωργικά προϊόντα που ευδοκιμούν στο εύκρατο κλίμα. Κάθε χρόνο εξάγει σημαντικές ποσότητες από τα προϊόντα αυτά.

---

* ***λεκανοπέδιο:*** *πεδιάδα που περιβάλλεται από βουνά και διασχίζεται από ποταμό*

Μεγάλη θέση στη γεωργία της χώρας κατέχει η αμπελοκαλλιέργεια. Τα αμπέλια ευδοκιμούν σχεδόν σε ολόκληρη τη Γαλλία και ενισχύουν έτσι σημαντικά την οικονομία της.

Περίφημα είναι τα γαλλικά κρασιά. Η γαλλική ***σαμπάνια*** *και άλλα ονομαστά είδη κρασιών είναι γνωστά σε όλο τον κόσμο. Η χώρα κατέχει την πρώτη θέση στον κόσμο στην παραγωγή κρασιών. Οι Γάλλοι αγαπούν πολύ το κρασί και το απολαμβάνουν σε κάθε τους γεύμα.*

Μερικά από τα πολλά είδη τυριών που παράγονται στη Γαλλία. Τα γαλλικά τυριά είναι πασίγνωστα στο εξωτερικό και προτιμούνται για την εξαιρετική τους ποιότητα και τη θαυμάσια γεύση τους. Οι ίδιοι οι Γάλλοι θεωρούν απαραίτητο να συμπληρώνουν κάθε τους γεύμα με διάφορα είδη τυριών.

Η ψηλή βροχόπτωση που δέχονται οι περισσότερες περιοχές της Γαλλίας επιτρέπει τη δημιουργία πολλών βοσκότοπων. Στις πεδινές περιοχές εκτρέφονται αγελάδες και στις λοφώδεις κυρίως πρόβατα.

Παραγωγή γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων στην Ευρώπη
(οι πρώτες πέντε χώρες)
(1998)

Σιτάρι

	Τόνοι
Γαλλία	39 862 000
Ρωσία	26 900 000
Γερμανία	20 187 000
Βρετανία	15 449 000
Ουκρανία	14 937 000

Τυρί

	Τόνοι
Γαλλία	1 625 000
Γερμανία	1 571 000
Ιταλία	918 000
Ολλανδία	704 000
Πολωνία	445 000

Ζαχαρότευτλα

	Τόνοι
Γαλλία	31 407 000
Γερμανία	26 940 000
Ουκρανία	16 000 000
Πολωνία	15 100 000
Ιταλία	12 521 000

Κρασί

	Τόνοι
Γαλλία	5 163 000
Ιταλία	5 056 000
Ισπανία	3 426 000
Γερμανία	1 083 000
Ρουμανία	669 000

Αραβόσιτος		Κρέας	
	Τόνοι		Τόνοι
Γαλλία	14 426 000	Γερμανία	5 073 000
Ιταλία	9 031 000	Γαλλία	4 364 000
Ρουμανία	8 623 000	Ισπανία	3 206 000
Ουγγαρία	6 500 000	Ιταλία	2 320 000
Γιουγκοσλαβία	5 600 000	Πολωνία	2 269 000

- *Μελετήστε τους πίνακες. Επισημάνετε τη θέση που καταλαμβάνει η Γαλλία στην Ευρώπη για το καθένα από τα προϊόντα που παρουσιάζονται.*

Ο Σηκουάνας, ένας από τους μεγαλύτερους ποταμούς της Γαλλίας. Στις όχθες του είναι κτισμένο το Παρίσι, η μεγαλύτερη πόλη και πρωτεύουσα της Γαλλίας. Τα νερά των ποταμών της χώρας αρδεύουν μεγάλες εκτάσεις γης και έτσι βοηθούν σημαντικά στην αύξηση της γεωργικής της παραγωγής. Οι κοιλάδες τους είναι οι πιο εύφορες περιοχές της Γαλλίας. Εδώ παράγονται όλα τα είδη των γεωργικών προϊόντων, που αναφέραμε πιο πάνω.

Οι μεγάλες πεδινές εκτάσεις, τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, αλλά και η εργατικότητα του γαλλικού λαού, βοήθησαν στον εκσυγχρονισμό της γεωργίας και τη χρησιμοποίηση σύγχρονων μεθόδων καλλιέργειας και εκτροφής ζώων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εφαρμογή της **εντατικής καλλιέργειας*** σε πολλές περιοχές και την αύξηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Η μεγάλη ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στη Γαλλία οφείλεται στους πιο κάτω λόγους:

.....

.....

.....

.....

.....

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΕΜΠΟΡΙΟ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

- Να επισημάνετε τους τομείς στους οποίους η βιομηχανία της Γαλλίας παρουσιάζει ιδιαίτερη ανάπτυξη. Σχολιάστε τη σημασία κάθε τομέα.
- Να επισημάνετε τους λόγους στους οποίους οφείλεται η μεγάλη ανάπτυξη του εμπορίου της χώρας.

Η Γαλλία έχει αναπτύξει πολύ τη βιομηχανία της, παρόλο που ο ορυκτός της πλούτος είναι αρκετά περιορισμένος. Μόνο τα κοιτάσματα σιδηρομεταλλεύματος είναι ικανοποιητικά.

Για το λόγο αυτό, εισάγονται κάθε χρόνο μεγάλες ποσότητες πετρελαίου. Η χώρα αναγκάζεται επίσης να εισάγει και άλλες πρώτες ύλες, όπως μεταλλεύματα, βαμβάκι, μαλλί κ.ά.

---

* ***εντατική καλλιέργεια:*** *η συνεχής αξιοποίηση της καλλιεργήσιμης γης σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς*

Παγκόσμια παραγωγή αυτοκινήτων (2000)

Χώρες	
Ιαπωνία	8363000
Η.Π.Α. (1994)	6614000
Γερμανία (1996)	4713000
Γαλλία (1994)	3176000
Ισπανία	2619000
Ν. Κορέα	2198000
Ιταλία	1423000

Η βαριά βιομηχανία της Γαλλίας είναι πολύ αναπτυγμένη. Η χώρα κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις στον κόσμο στην παραγωγή πλοίων, αεροπλάνων, τρένων, αυτοκινήτων κ.ά. Ουσιαστική είναι η συμβολή της στον τομέα της αεροναυτικής, με την κατασκευή δορυφόρων και τη συμμετοχή της στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα για εξερεύνηση του διαστήματος.

Τα γαλλικά καλλυντικά και τα κοσμήματα έχουν μεγάλη φήμη σε όλο τον κόσμο.

Η μεγάλη γεωργική, κτηνοτροφική και βιομηχανική παραγωγή της χώρας είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη του εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου. Σ' αυτό συνέβαλε επίσης η κεντρική γεωγραφική της θέση.

Η Γαλλία είναι γέφυρα ανάμεσα στους θαλάσσιους δρόμους της Μεσογείου και του Ατλαντικού Ωκεανού. Στη διεξαγωγή του εμπορίου βοήθησε σημαντικά το εξαίρετο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο της Γαλλίας καθώς και η αξιοποίηση των πλωτών ποταμών της. Οι πιο μεγάλοι ποταμοί έχουν συνδεθεί με κανάλια. Έτσι διευκολύνονται πολύ οι συγκοινωνίες και η μεταφορά εμπορευμάτων στο εσωτερικό της χώρας.

Το εξωτερικό εμπόριο της Γαλλίας διευκολύνεται από τα πολλά λιμάνια της. Από το λιμάνι της Μασσαλίας, που είναι το μεγαλύτερο της Μεσογείου, όπως και από τα μεγάλα λιμάνια του Ατλαντικού (Χάβρη, Ρουέν, Χερβούργο, Μπορντό, Νάντη, Βρέστη) διεξάγεται το μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου της Γαλλίας. Εξάγονται κυρίως μηχανήματα, οχήματα, ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές, τρόφιμα, ποτά, καλλυντικά, φάρμακα και άλλα και εισάγονται καύσιμα και πρώτες ύλες.

- *Εξηγήστε πώς το εμπόριο βοηθά την οικονομία μιας χώρας.*
- *Προσδιορίστε τη θέση της Μασσαλίας στο χάρτη. Εξηγήστε γιατί είναι ένα πολύ σημαντικό λιμάνι.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

- Οι τομείς ανάπτυξης της γαλλικής βιομηχανίας είναι οι πιο κάτω:

.....

.....

.....

.....

- Οι λόγοι στους οποίους οφείλεται η μεγάλη εμπορική ανάπτυξη της Γαλλίας είναι οι εξής:

.....

.....

.....

.....

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Γαλλία παρουσιάζει μεγάλη τουριστική ανάπτυξη. Να μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν και να προσδιορίσετε τους βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη αυτή.

Η Γαλλία είναι παραδοσιακά τουριστική χώρα. Εκατομμύρια τουρίστες την επισκέπτονται κάθε χρόνο και αφήνουν στη χώρα πολλά χρήματα (ξένο συνάλλαγμα).

Αφίξεις τουριστών (1999)
(Οι πρώτες χώρες παγκόσμια)

Πολωνία	89 117 000
Γαλλία	73 042 000
Ιταλία	59 521 000
Η.Π.Α.	48 491 000
Ισπανία	46 776 000
Ηνωμένο Βασίλειο	25 400 000
Μεξικό	19 042 000
Ρωσία	18 493 000

Η Κυανή Ακτή (Γαλλική Ριβιέρα) στα παράλια της Μεσογείου. Οι όμορφες αμμουδερές παραλίες της, η άνεση και η πολυτέλεια, που προσφέρουν οι σύγχρονες τουριστικές εγκαταστάσεις της, την κάνουν περιζήτητη. Πλούσιοι τουρίστες από όλο τον κόσμο συχνάζουν εδώ, για να περάσουν τις διακοπές τους. Σπουδαία τουριστικά κέντρα στην περιοχή είναι οι Κάννες, η Νίκαια, το Μόντε Κάρλο.

Τα δάση καλύπτουν το ένα τέταρτο της συνολικής έκτασης της Γαλλίας. Η κυβέρνηση έχει αξιοποιήσει κατάλληλα αρκετές δασικές περιοχές, ώστε να προσφέρουν στον επισκέπτη ξεκούραση, αλλά και την ευκαιρία να επιδοθεί σε διάφορα αθλήματα, όπως ιππασία, γκολφ, πεζοπορία, ορειβασία κ.ά.

Στις Άλπεις και τα Πυρηναία υπάρχουν πολλά χιονοδρομικά κέντρα. Τα επισκέπτονται χιλιάδες τουρίστες κάθε χρόνο, για να απολαύσουν τη μαγεία του χιονιού και να επιδοθούν σε κάποιο από τα χειμερινά αθλήματα.

Το Παρίσι είναι μια από τις πιο όμορφες πόλεις του κόσμου. Συνδυάζει την πλούσια ιστορική παράδοση με τη ζωντάνια της σύγχρονης μεγαλούπολης. Σε κάθε γωνιά του Παρισιού συναντά κανείς θαυμάσια δείγματα παραδοσιακής αλλά και σύγχρονης αρχιτεκτονικής. Ανάμεσα στα άλλα, ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τον περίφημο Πύργο του Άιφελ, την Παναγία των Παρισίων, τα ανάκτορα των Βερσαλιών, το Πάνθεον, την Αψίδα του Θριάμβου, την πλατεία Ομονοίας κ.ά.

Η Αψίδα του Θριάμβου

Η Παναγία των Παρισίων είναι ένα από τα πιο γνωστά θρησκευτικά μνημεία της Γαλλίας.

Το περίφημο μουσείο του Λούβρου, ένα από τα μεγαλύτερα και τα πιο γνωστά σε όλο τον κόσμο. Στις απέραντες αίθουσές του υπάρχουν χιλιάδες αρχαιολογικοί θησαυροί από την αρχαία Αίγυπτο, την αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη. Ανάμεσά τους είναι και τα αριστουργήματα της αρχαίας ελληνικής γλυπτικής, το άγαλμα της Αφροδίτης της Μήλου και το άγαλμα της Νίκης της Σαμοθράκης. Στο Παρίσι υπάρχουν δεκάδες άλλα μουσεία όλων των ειδών: μοντέρνας και παραδοσιακής τέχνης, ιστορικό, ναυτικό, κυνηγίου, μόδας και ραπτικής κ.ά.

Το Παρίσι λέγεται «πόλη των τεχνών, του φωτός και της μουσικής». Σε όλη τη διάρκεια του χρόνου παρατηρείται εδώ μεγάλη καλλιτεχνική κίνηση. Σπουδαίοι ζωγράφοι και γλύπτες από όλο τον κόσμο έρχονται στο Παρίσι για να εκθέσουν τα έργα τους. Διάσημοι χορευτές και τραγουδιστές επισκέπτονται την πόλη, για να δώσουν παραστάσεις στα περίφημα νυκτερινά κέντρα του Παρισιού ή σε μια από τις μεγάλες μουσικές σάλες που υπάρχουν εδώ.

Το Παρίσι είναι η πρωτεύουσα της μόδας και της κομψότητας. Οι πιο γνωστοί σχεδιαστές γυναικείων και ανδρικών ενδυμάτων ζουν και εργάζονται εδώ. Οι δημιουργίες τους επηρεάζουν το ντύσιμο των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Τα γαλλικά υφάσματα και τα έτοιμα ενδύματα είναι περιζήτητα για το γούστο και την ποιότητά τους.

Λίγο έξω από το Παρίσι βρίσκεται το περίφημο πάρκο Γιουροντίσνεϊ (Eurodisney). Εδώ τα παιδιά μπορούν να ζήσουν από κοντά τις περιπέτειες γνωστών ηρώων των κινουμένων σχεδίων και να λάβουν μέρος στις αναπαραστάσεις των παιδικών ιστοριών του Ουόλτ Ντίσνεϊ. Εκατομμύρια παιδιά ονειρεύονται να επισκεφτούν τον παραμυθένιο κόσμο του Γιουροντίσνεϊ.

Οι ομορφιές της Γαλλίας

Καμιά χώρα στον κόσμο δεν προσφέρει τόσες ξεχωριστές στιγμές στον επισκέπτη της όσες η Γαλλία.

Από τα βόρεια ως τα νότια και από τα ανατολικά ως τα δυτικά, σε κάθε περιοχή της Γαλλίας υπάρχει και κάτι διαφορετικό για να δεις ... Και κάτι διαφορετικό για να γνωρίσεις! Από το «κλασικό» Παρίσι ως την κοσμοπολίτικη Κυανή Ακτή και από τις κοιλάδες των ποταμών ως τς πλαγιές των βουνών, η Γαλλία είναι μια χώρα που σε προκαλεί να την ανακαλύψεις... Γιατί η Γαλλία είναι ακόμα: μια επαρχία σε σκηνικό παλιάς εποχής, αλλά και μια πόλη του 2000, μια εκκλησία γοτθική, ένας αμπελώνας, ένα μουσείο μοντέρνας τέχνης, ένα γραφικό χωριό κέντρο χειμερινών αθλημάτων σκαρφαλωμένο στις Άλπεις, ένα βουερό ποτάμι ή μια γαλήνια λίμνη, ένα πλούσιο γεύμα σε πολυτελές εστιατόριο ή σε ένα πανδοχείο της εξοχής, η λεπτή γεύση της σαμπάνιας, ένα μοντέλο της σύγχρονης υψηλής ραπτικής, ένα άρωμα με πασίγνωστο όνομα και μια ιστορία πολιτισμού ξεχωριστή...

Αυτή είναι η Γαλλία που απλόχερα σας προσφέρει τους θησαυρούς της.

«Η Γαλλία σας περιμένει», έκδοση του Γαλλικού Οργανισμού Τουρισμού

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Κάθε χρόνο επισκέπτονται τη Γαλλία εκατομμύρια τουρίστες για τους πιο κάτω λόγους:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Οι σχέσεις της Κύπρου με τη Γαλλία αρχίζουν από το τέλος του 12ου μ.Χ. αιώνα, όταν οι Φράγκοι, όπως ονομάζονταν τότε οι Γάλλοι, αγόρασαν την Κύπρο από τον Άγγλο βασιλιά Ριχάρδο. Η φραγκοκρατία στην Κύπρο κράτησε τρεις περίπου αιώνες (1192 - 1489). Ήταν μια πολύ δύσκολη περίοδος για τους Έλληνες της Κύπρου. Ο Φράγκος βασιλιάς χώρισε την εύφορη γη σε τεράστια αγροκτήματα (φέουδα), τα οποία έδωσε στους Φράγκους αξιωματικούς, για να τα εκμεταλλεύονται για δικό τους όφελος. Οι περισσότεροι από τους Κυπρίους έγιναν **δουλοπάροικοι*.** Οι Φράγκοι προσπάθησαν να υποτάξουν την ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία και να υποσκάψουν την ελληνική συνείδηση των Κυπρίων, αλλά δεν το πέτυχαν.

Το φρούριο του Κολοσσιού, ένα από τα μνημεία που μας θυμίζουν το πέρασμα των Φράγκων από το νησί μας. Άλλα φράγκικα μνημεία στην Κύπρο είναι το Αββαείο του Μπελαπαΐς, ο ναός του Αγίου Νικολάου στην Αμμόχωστο, ο ναός της Αγίας Σοφίας στη Λευκωσία κ.ά.

Η Κύπρος συνεργάζεται σήμερα με τη Γαλλία σε διάφορους τομείς. Οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δυο χωρών αναπτύσσονται συνεχώς. Πολλοί Κύπριοι σπουδάζουν σε πανεπιστήμια της Γαλλίας. Το γεγονός ότι η Κύπρος επιδιώκει να γίνει πλήρως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ τους. Η Γαλλία συνήθως υποστηρίζει τη δίκαιη υπόθεση της Κύπρου στους διάφορους διεθνείς οργανισμούς.

● *Ποιες ωφέλειες έχει η Κύπρος από τη συνεργασία της με τη Γαλλία;*

---

* ***δουλοπάροικος:*** *Γεωργός που ήταν υποχρεωμένος να εργάζεται για δυο μέρες τη βδομάδα χωρίς πληρωμή στα κτήματα του φεουδάρχη και να πληρώνει φόρο για τη γη και τα προϊόντα του.*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α. Χρωματίζω το χάρτη της Γαλλίας.

β. Γράφω τα πιο κάτω στη θέση που πρέπει:

- *Σηκουάνας, Ροδανός, Λίγηρας, Γαρούνας*
- *Άλπεις, Πυρηναία*
- *Ατλαντικός Ωκεανός, Μεσόγειος Θάλασσα*
- *Παρίσι, Μασσαλία, Λυόν, Χάβρη, Λίλλη, Μπορντό, Στρασβούργο*

ΓΑΛΛΙΑ

2. Σκάλα

α. Το «όχι» των Γάλλων
β. Η Γαλλία είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της (αρχική ονομασία)
γ. Κυανή .....: Κοσμοπολίτικη τουριστική περιοχή της Γαλλίας
δ. Ο πύργος του είναι ένα από τα χαρακτηριστικά μνημεία του Παρισιού.
ε. Πολύ γνωστός Γάλλος συγγραφέας. Περίφημο μυθιστόρημά του «Οι Άθλιοι» (με άρθρο)
στ. Έτσι αναφέρονται οι Γάλλοι στην κυπριακή ιστορία.
ζ. Στο μουσείο αυτό βρίσκεται και το περίφημο ελληνικό άγαλμα της Αφροδίτης της Μήλου (με άρθρο).
η. Το γαλλικό αυτό κρασί είναι γνωστό σ' όλο τον κόσμο (με άρθρο).
θ. Ένα από τα συνθήματα της Γαλλικής Επανάστασης

3. Αντιστοιχίζω κάθε φράση της στήλης με τη χώρα που ταιριάζει:

Κύπρος ●

πλωτοί ποταμοί
μεσογειακό κλίμα
παραγωγή κρασιού
κατασκευή αυτοκινήτων
τουριστική ανάπτυξη
πλήρες μέλος της Ε.Ε.
ωκεάνιο κλίμα
τελωνειακή ένωση με την Ε.Ε.
πλούσια πολιτιστική κληρονομιά

● *Γαλλία*

4. Μια παλιά γαλλική παροιμία λέει: «Μέρα χωρίς κρασί είναι μέρα χωρίς ήλιο». Σχολιάζω την παροιμία αυτή.

5. Γράφω τρόπους με τους οποίους οι Γάλλοι αξιοποιούν τους ποταμούς της χώρας.

6. Αναφέρω ποια μέρη θα ήθελα να επισκεφτώ, αν πήγαινα στο Παρίσι.

7. Η Κύπρος και η Γαλλία είναι δύο χώρες με μεγάλη τουριστική ανάπτυξη. Αναφέρω τρεις τουλάχιστον παράγοντες που βοήθησαν στην ανάπτυξη του τουρισμού και που είναι κοινοί και για τις δύο χώρες.

α) .....

β) .....

γ) .....

8. Κάνουμε μια συλλογή από περιτυλίγματα ή ετικέτες προϊόντων που εισάγουμε από τη Γαλλία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Η ΙΤΑΛΙΑ

1.ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η Ιταλία είναι μια από τις τρεις ευρωπαϊκές χερσονήσους που βρίσκονται στη Μεσόγειο Θάλασσα. Εκτός από την ηπειρωτική περιοχή περιλαμβάνει τα νησιά της Σικελίας, της Σαρδηνίας και αρκετά άλλα μικρότερα.

Η γεωγραφική της θέση τη βοήθησε να αναπτύξει σε μεγάλο βαθμό τις συγκοινωνίες της, τόσο με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες όσο και με τις χώρες της Μ. Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Η μεγάλη οροσειρά των Άλπεων δεν αποτελεί πια εμπόδιο ανάμεσα στην Ιταλία και τις γειτονικές της χώρες. Τεράστιες σήραγγες που περνούν σήμερα κάτω από τις Άλπεις, κάνουν πιο εύκολες τις χερσαίες συγκοινωνίες της Ιταλίας με τους βόρειους γείτονές της. Οι συγκοινωνίες στο εσωτερικό της χώρας διευκολύνονται πολύ από το εξαιρετικό οδικό της δίκτυο, που είναι από τα καλύτερα στην Ευρώπη.

- *Να βρείτε στον άτλαντά σας την Ιταλία. Να κάνετε σχόλια για το σχήμα και τη γεωγραφική της θέση.*

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Βόρεια Ιταλία και ιδιαίτερα η κοιλάδα του Πάδου, είναι η πιο αναπτυγμένη οικονομικά περιοχή της Ιταλίας.
Αντίθετα, η Νότια Ιταλία και η Σικελία θεωρούνται οικονομικά ασθενέστερες περιοχές.
Να μελετήσετε τις επόμενες σελίδες και να βρείτε τους λόγους στους οποίους οφείλεται το γεγονός αυτό.

ΙΤΑΛΙΑ

Δραστηριότητες

1. Να χρωματίσετε το χάρτη με τα κατάλληλα χρώματα.

2. Να σημειώσετε:

α) τους ποταμούς Πάδο και Τίβερη

β) τις οροσειρές Άλπεις και Απέννινα

γ) τα νησιά Σικελία και Σαρδηνία

δ) τις πόλεις Ρώμη, Μιλάνο, Τορίνο, Βενετία, Γένουα, Μπολόνια, Φλωρεντία, Παλέρμο, Νάπολη.

3. Ποιες παρατηρήσεις μπορείτε να κάνετε για τη διαμόρφωση του εδάφους της Ιταλίας; Κάνετε συγκρίσεις ανάμεσα στη Β. και τη Ν. Ιταλία.

4. Να μελετήσετε τον πιο κάτω πίνακα και να συγκρίνετε τη βροχόπτωση στη Β. Ιταλία με τη βροχόπτωση στη Ν. Ιταλία.

Βροχόπτωση (χιλιοστόμετρα)

	Μιλάνο	Παλέρμο	Λευκωσία
Φλεβάρης	61	43	46
Απρίλης	94	48	18
Ιούνης	119	10	10
Αύγουστος	91	18	3
Οκτώβρης	124	76	25
Δεκέμβρης	76	61	69

Ποιο είναι το συμπέρασμά σας;

.....

.....

Ποια από τις δύο περιοχές μοιάζει περισσότερο με την Κύπρο;

.....

.....

2. ΓΕΩΡΓΙΑ - ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Ν. ΙΤΑΛΙΑ - ΣΙΚΕΛΙΑ

Θα έχετε παρατηρήσει πως το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της Ν. Ιταλίας και της Σικελίας είναι ορεινό. Στην περιοχή δεν υπάρχουν μεγάλοι ποταμοί. Καλλιεργούνται, κυρίως, τα γνωστά μας μεσογειακά φυτά, οι ελιές, τα αμπέλια, τα δημητριακά, τα λαχανικά και τα εσπεριδοειδή.

Ιδιαίτερα διαδεδομένη είναι η καλλιέργεια της ελιάς, που τη συναντούμε σε όλες σχεδόν τις περιοχές της Ν. Ιταλίας και της Σικελίας. Η Ιταλία είναι η δεύτερη χώρα στον κόσμο στην παραγωγή ελαιόλαδου, μετά την Ισπανία.

- *Εξηγήστε γιατί η ελιά ευδοκιμεί τόσο πολύ στις περιοχές αυτές.*
- *Με ποια περιοχή της Ελλάδας θα τις παρομοιάζατε;*
- *Σε ποιες περιοχές της Κύπρου υπάρχουν ελαιόδεντρα;*

Η κτηνοτροφία στη Ν. Ιταλία δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη. Εκτρέφονται κυρίως αιγοπρόβατα, ενώ οι αγελάδες είναι λιγοστές.

Σε μερικές περιοχές της Ν. Ιταλίας οι αγρότες εκτελούν ακόμη τις γεωργικές τους ασχολίες με τον παραδοσιακό τρόπο. Το ορεινό έδαφος και το μικρό μέγεθος των αγροκτημάτων δεν επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση σε μεγάλο βαθμό σύγχρονων μεθόδων καλλιέργειας.

Για τους λόγους αυτούς, η παραγωγικότητα της γης είναι μικρή και το εισόδημα των γεωργών παραμένει χαμηλό. Οι άνθρωποι ζουν, κυρίως, σε χωριά και μικρές πόλεις. Αρκετοί από τους κατοίκους των ορεινών περιοχών προτιμούν να μετακινούνται στις μεγάλες βιομηχανικές πόλεις της Β. Ιταλίας. Εκεί μπορούν να βρουν δουλειά στα εργοστάσια και να εξασφαλίσουν ψηλότερο εισόδημα.

- *Μπορείτε να πείτε πώς ονομάζεται το φαινόμενο της μετακίνησης ανθρώπων από την ύπαιθρο προς τις πόλεις;*
- *Υπάρχει στον τόπο μας το φαινόμενο αυτό; Σε ποιους λόγους οφείλεται; Ποια προβλήματα δημιουργεί;*

Σε παλιότερες εποχές πολλοί από τους κατοίκους της Ν. Ιταλίας και της Σικελίας προτιμούσαν να μεταναστεύουν στο εξωτερικό. Οι περισσότεροι από αυτούς έφυγαν στις αρχές του αιώνα μας και στη διάρκεια των περιόδων που ακολούθησαν τους δύο παγκόσμιους πολέμους. Για το λόγο αυτό, δημιουργήθηκαν μεγάλες ιταλικές παροικίες στις Η.Π.Α., τη Ν. Αφρική, την Αυστραλία, τον Καναδά και σε πολλές άλλες χώρες. Σήμερα η μετανάστευση στο εξωτερικό, αλλά και η εσωτερική μετανάστευση*, έχουν περιοριστεί σημαντικά.

Β. ΙΤΑΛΙΑ

Η Β. Ιταλία έχει κλίμα ηπειρωτικό. Η χαμηλή θερμοκρασία, που επικρατεί στη διάρκεια του χειμώνα, δεν επιτρέπει την καλλιέργεια μεσογειακών φυτών. Καλλιεργούνται περισσότερο τα δημητριακά, ο αραβόσιτος, τα ζαχαρότευτλα, το ρύζι, τα αμπέλια και διάφορα οπωροφόρα δέντρα. Στην περιοχή πέφτουν άφθονες βροχές. Σε αντίθεση με τη Ν. Ιταλία, τα αγροκτήματα εδώ είναι αρκετά μεγάλα.

---

* ***εσωτερική μετανάστευση:*** *η μετακίνηση κατοίκων μιας χώρας από μια περιοχή σε άλλη*

Ο ποταμός Πάδος βρίσκεται στη Β. Ιταλία. Πηγάζει από τις Άλπεις και με τις **προσχώσεις** * του έχει δημιουργήσει τη μεγαλύτερη πεδιάδα της Ιταλίας. Η πεδιάδα αυτή είναι από τις πιο εύφορες περιοχές της Ευρώπης. Οι γεωργοί χρησιμοποιούν τα νερά του ποταμού για άρδευση της γης και εφαρμόζουν την εντατική καλλιέργεια. Η γεωργική παραγωγή στην κοιλάδα του Πάδου είναι μεγάλη. Πολύ αναπτυγμένη είναι, επίσης, η αγελαδοτροφία. Εδώ παράγονται τα 80% των γαλακτοκομικών προϊόντων ολόκληρης της Ιταλίας.

Το πεδινό έδαφος και τα μεγάλα αγροκτήματα στην περιοχή του Πάδου διευκολύνουν τους γεωργούς στη χρησιμοποίηση επιστημονικών μεθόδων καλλιέργειας και άρδευσης της γης. Σύγχρονες μέθοδοι χρησιμοποιούνται επίσης και στην εκτροφή ζώων. Έτσι, το εισόδημα των γεωργών αυξάνεται σημαντικά.

---

* ***πρόσχωση:*** *ο σχηματισμός ξηράς ή η επέκτασή της στις όχθες ή τις εκβολές των ποταμών, που προκαλείται από την εναπόθεση της λάσπης που μεταφέρει ο ποταμός*

Παρά τη μεγάλη αποδοτικότητα της πεδιάδας του Πάδου, η γεωργική και κτηνοτροφική παργωγή της Ιταλίας δεν είναι αρκετή,για να καλύψει τις ανάγκες των κατοίκων της. Έτσι, η χώρα είναι υποχρεωμένη να εισάγει μεγάλες ποσότητες τροφίμων. Η Ιταλία κατέχει την πρώτη θέση στον κόσμο σε εισαγωγές γάλακτος και την τρίτη σε εισαγωγές κρέατος.

3. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Η ιταλική οικονομία στηρίζεται κυρίως στη βιομηχανία. Η βιομηχανική ανάπτυξη της Ιταλίας άρχισε ουσιαστικά μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με την εκμετάλλευση του φυσικού αερίου, που βρέθηκε στην κοιλάδα του Πάδου. Στην ανάπτυξη της βιομηχανίας βοήθησε πολύ η παραγωγή **υδροηλεκτρικής ενέργειας** από τις υδατοπτώσεις των Άλπεων.

Οι δύο αυτές πηγές ενέργειας εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται και σήμερα. Δεν ικανοποιούν, όμως, τις ανάγκες της ιταλικής βιομηχανίας. Γι' αυτό το λόγο, εισάγονται μεγάλες ποσότητες πετρελαίου.

Ένα μεγάλο μέρος από το εισαγόμενο πετρέλαιο χρησιμοποιείται από τα διυλιστήρια της χώρας και την **πετροχημική βιομηχανία** * για την παραγωγή διάφορων προϊόντων. Με την εξαγωγή των προϊόντων αυτών η Ιταλία εξοικονομεί ένα σημαντικό μέρος των χρημάτων που ξοδεύει για την αγορά πετρελαίου.

Ο ορυκτός πλούτος της χώρας είναι περιορισμένος. Η Ιταλία εισάγει μεγάλες ποσότητες σιδηρομεταλλεύματος και άλλων ορυκτών για τις ανάγκες της βιομηχανίας της.

Μεγάλη ανάπτυξη παρουσιάζει η βαριά βιομηχανία της χώρας. Τα εργοστάσια κατασκευής αυτοκινήτων, τρένων, μηχανημάτων και άλλων προϊόντων είναι συγκεντρωμένα κυρίως στις μεγάλες βιομηχανικές πόλεις της Β. Ιταλίας (Μιλάνο, Τορίνο, Γένουα κ.ά.). Το ίδιο συμβαίνει με τα ναυπηγεία, που βρίσκονται κοντά στα μεγάλα λιμάνια της Τεργέστης, της Γένουας και της Βενετίας.

---

* ***πετροχημική βιομηχανία:*** *είναι η βιομηχανία που χρησιμοποιεί ως πρώτη ύλη το πετρέλαιο για την παραγωγή διάφορων προϊόντων (πλαστικά, λιπάσματα, φυτοφάρμακα, απορρυπαντικά, χρώματα, νάυλο κ.ά.)*

Στη Β. Ιταλία βρίσκονται επίσης οι πιο πολλές βιομηχανίες κατασκευής υφασμάτων, υποδημάτων, επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών, χημικών προϊόντων, ελαστικών και άλλων, που είναι από τις πιο αξιόλογες της χώρας.

Αρκετά αναπτυγμένη είναι και η βιομηχανία τροφίμων, που στηρίζεται στη μεταποίηση γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων (κονσερβοποιία φρούτων, λαχανικών, κρέατος, ψαριών, παραγωγή ζάχαρης, μπισκότων, μακαρονιών, ελαιόλαδου κ.ά.).

Τα περισσότερα από τα προϊόντα αυτά χρησιμοποιούνται για εσωτερική κατανάλωση.

Η βιομηχανία στη Ν. Ιταλία δεν έχει αναπτυχθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό. Κυρίως υπάρχουν διυλιστήρια πετρελαίου, ναυπηγεία και εργοστάσια χαλυβουργίας και τροφίμων. Οι περισσότερες βιομηχανικές μονάδες βρίσκονται γύρω από τη Νάπολη, τη μεγαλύτερη πόλη της περιοχής. Τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες για μεγαλύτερη βιομηχανική ανάπτυξη της Ν. Ιταλίας.

- *Ποιοι είναι, κατά τη γνώμη σας, οι σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους η βιομηχανία στη Ν. Ιταλία δεν είναι πολύ αναπτυγμένη;*

ΙΤΑΛΙΑ: κατανομή βιομηχανικής παραγωγής

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ
Η Βόρεια Ιταλία παρουσιάζει μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη από τη Νότια Ιταλία για τους πιο κάτω λόγους:

.....

.....

.....

.....

.....

4. ΕΜΠΟΡΙΟ

Η Ιταλία είναι μια από τις έξι χώρες που ίδρυσαν την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όπως είναι φυσικό, διατηρεί πολύ σημαντικές σχέσεις με τις υπόλοιπες χώρες - μέλη. Έτσι, το μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου της διεξάγεται με τις χώρες αυτές. Εμπορικές σχέσεις έχει η Ιταλία και με πολλές άλλες χώρες, όπως τις Η.Π.Α., την Ελβετία και τις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες. Εξάγει, κυρίως, βιομηχανικά προϊόντα και εισάγει τρόφιμα, καύσιμα και πρώτες ύλες.

Η Ιταλία εξάγει στην Κύπρο αρκετά είδη βιομηχανικών προϊόντων, όπως αυτοκίνητα (ΦΙΑΤ, Άλφα Ρομέο, Λάντσια κ.ά.), μηχανήματα, ηλεκτρικές συσκευές, πετρελαιοειδή, είδη υγιεινής, έπιπλα, είδη ένδυσης και υπόδησης κ.ά.

- *Οι κυπριακές εξαγωγές προς την Ιταλία είναι περιορισμένες. Γιατί άραγε;*

5. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Πολλά εκατομμύρια τουρίστες επισκέπτονται την Ιταλία κάθε χρόνο. Αφού μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν, να επισημάνετε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της χώρας, που την κάνουν τόσο ελκυστική στους ξένους επισκέπτες.

Ρώμη, η «αιώνια πόλη». Σε κάθε γωνιά της ο επισκέπτης συναντά θαυμάσια δείγματα της πλούσιας ιστορικής της παράδοσης. Ναοί, ανάκτορα, στάδια και άλλα μνημεία θυμίζουν τα έργα των Ρωμαίων αυτοκρατόρων και τον πλούτο που συγκέντρωναν εδώ από τις χώρες της απέραντης Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

Η Ρώμη σήμερα είναι μια σύγχρονη πόλη και ένα από τα πιο σημαντικά εμπορικά και πνευματικά κέντρα της Ευρώπης.

Κολοσσαίο, το μεγαλύτερο αμφιθέατρο της ρωμαϊκής εποχής. Είναι ένα από τα σημαντικότερα αρχαία μνημεία της Ρώμης. Σ' αυτό γίνονταν μονομαχίες και θηριομαχίες.

Το Βατικανό, η έδρα του Πάπα, του θρησκευτικού ηγέτη των καθολικών. Είναι ανεξάρτητη δημοκρατία και βρίσκεται μέσα στη Ρώμη. Εκατομμύρια άνθρωποι το επισκέπτονται κάθε χρόνο, για να γνωρίσουν τη μικρότερη δημοκρατία του κόσμου και να θαυμάσουν το ναό του Αγίου Πέτρου, το μεγαλύτερο χριστιανικό μνημείο της ανθρωπότητας. Όνειρο κάθε καθολικού είναι να επισκεφτεί το Βατικανό και να πάρει την ευλογία του Πάπα.

Το μέγεθος του ναού του Αγίου Πέτρου ξεπερνά το όριο της αντοχής μας. Είναι πέρα από το ανθρώπινο μέτρο. Έγινε από μεγαλοφυείς ανθρώπους και είναι έργο είκοσι παπών και εκατόν είκοσι ετών. Άρχισε στα 1506 και τέλειωσε στα 1626...

Μυριάδες καθολικοί από όλο τον κόσμο έρχονται, για να δουν τον Άγιο Πέτρο και πλήθος άθρησκοι, πάλι για να δουν τον Άγιο Πέτρο. Σ' αυτούς θα πρέπει να περιλάβουμε και πλήθος Ιταλών, που έρχονται να δουν τη Ρώμη και για να βρεθούν στην προαιώνια κατοικία του καθολικισμού.

Ζαχαρία Παπαντωνίου, «Ταξίδια»
σ.σ. 34, 44 (Διασκευή)

Αρχαιολογικά ευρήματα από τη Ν. Ιταλία και τη Σικελία. Από τον 8ο π.Χ. αιώνα μέχρι την εποχή της ακμής της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, ο ελληνικός πολιτισμός εξαπλώθηκε σε ολόκληρη τη Ν. Ιταλία και τη Σικελία. Οι Έλληνες δημιούργησαν μεγάλες πόλεις, όπως τη Νεάπολη, την Ελέα, τον Τάραντα, την Ιμέρα, τις Συρακούσες κ.ά. Η ελληνική παρουσία ήταν τόσο σημαντική, ώστε η περιοχή αυτή ονομάστηκε ***Μεγάλη Ελλάδα.***

- *Τι σας θυμίζουν τα αρχαιολογικά μνημεία που βλέπετε στις εικόνες;*

Η Βενετία, ένα από τα πιο παλιά και ξακουστά λιμάνια της Ιταλίας. Η πόλη είναι κτισμένη πάνω σε πολλά μικρά νησιά. Τα κανάλια με τις γόνδολες, ο περίφημος ναός του Αγίου Μάρκου, τα παλιά μεγαλόπρεπα αρχοντικά, που θυμίζουν τον πλούτο και τη δόξα της πόλης, όταν αυτή ήταν θαλασσοκράτειρα, δίνουν μια γοητεία στη Βενετία και την κάνουν επιθυμητή σε κάθε ξένο που επισκέπτεται την Ιταλία. Οι Ενετοί, οι παλιοί κάτοικοι της Βενετίας, ήταν σπουδαίοι ναυτικοί. Κυριάρχησαν στη Μεσόγειο για πάρα πολλά χρόνια. Κράτησαν την Κύπρο από το 1489 μέχρι το 1571. Έφτιαξαν μεγάλα οχυρωματικά έργα στις πόλεις και ενίσχυσαν τα κάστρα του Πενταδάκτυλου.

Τα παλάτια του Μεγάλου Καναλιού είναι αναρίθμητα. Όλων των ρυθμών, όλων των εποχών, έχουν αυτό το κοινό, ότι καθρεφτίζονται όλα το ίδιο μελαγχολικά, το ίδιο έρημα και ξεθωριασμένα στα νερά που τα περιζώνουν, παφλάζοντας στα σκαλοπάτια τους και στους γδαρμένους τοίχους τους, όταν ανακινούνται από το πέρασμα ενός μικρού βαποριού...

Παλάτια δόγηδων, ευγενών, μεγάλων εμπόρων της Βενετίας, την εποχή που η σημαία της Γαληνής Δημοκρατίας κυμάτιζε σε πλήθος γαλέρες και κάστρα, είναι όλα μαζί η πέτρινη ιστορία των καιρών εκείνων του πλούτου και της μεγαλοπρέπειας...

Κώστα Ουράνη, «Ιταλία», σ. 81
(Διασκευή)

Οι Ιταλοί ενδιαφέρονται πολύ για τη διατήρηση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Θαυμάσια δείγματα λαϊκής αρχιτεκτονικής υπάρχουν σε κάθε γωνιά της Ιταλίας.

Δεν υπάρχει άλλη χώρα στον κόσμο που να έχει τόσο μεγάλη καλλιτεχνική παράδοση όσο η Ιταλία. Η παράδοση αυτή χαρακτηρίζεται από μια εξαιρετική καλλιτεχνική παραγωγή, η οποία έχει σημαδέψει όλα τα στάδια της ανάπτυξης του ανθρώπινου πολιτισμού. Πάρτε τα παραδείγματα της ρωμαϊκής περιόδου, της **Αναγέννησης ***, της συγχρονης εποχής ή ονόματα όπως Λεονάρντο ντα Βίντσι, Μιχαήλ Άγγελο, πόλεις όπως η Ρώμη, η Φλωρεντία, η Βενετία: Περίοδοι κατά τις οποίες σημειώθηκε σημαντική πρόοδος και ονόματα που δημιούργησαν αριστουργήματα, διατηρώντας την παράδοση και ανοίγοντας ταυτόχρονα νέους ορίζοντες στον κόσμο των τεχνών.

Η Ιταλία είναι, ίσως, η μόνη χώρα στον κόσμο στην οποία ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει εξαιρετικά δείγματα καλλιτεχνικής δημιουργίας ακόμα και στην πιο απομακρυσμένη γωνιά της χώρας ...

Διασκευή από την έκδοση του Ιταλικού Οργανισμού Τουρισμού «Η τέχνη στην Ιταλία», 1990, σ. 1

---

* ***Αναγέννηση:*** *Η περίοδος του 15ου και 16ου αιώνα κατά τη διάρκεια της οποίας άνθισαν τα γράμματα και οι τέχνες στην Ιταλία και την υπόλοιπη Ευρώπη. Η Φλωρεντία είναι η πόλη από την οποία άρχισε η Αναγέννηση.*

Βερόνα, η πόλη του Ρωμαίου και της Ιουλιέτας

«Η δημιουργία του Αδάμ», έργο του Μιχαήλ Άγγελο

«Ευαγγελισμός», έργο του Λεονάρντο ντα Βίντσι

Το Μιλάνο είναι η μεγαλύτερη πόλη της Β. Ιταλίας. Είναι σημαντικό βιομηχανικό κέντρο και ένα από τα πιο γνωστά κέντρα μόδας στην Ευρώπη. Εδώ βρίσκεται η περίφημη «Σκάλα του Μιλάνου», ονομαστή θεατρική αίθουσα, όπου διάσημοι καλλιτέχνες δίνουν παραστάσεις σοβαρής μουσικής.

Οι μεγάλες λίμνες που βρίσκονται στη Β. Ιταλία αποτελούν πηγή πλούτου για τη χώρα. Τα νερά τους χρησιμοποιούνται για άρδευση και παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας. Η θαυμάσια φυσική ομορφιά της περιοχής αποτελεί πόλο έλξης για χιλιάδες ξένους επισκέπτες.

Οι τουρίστες που έρχονται στην Ιταλία έχουν την ευκαιρία να επισκεφτούν, ανάμεσα στα άλλα, και τα τρία ενεργά της ηφαίστεια, τον Βεζούβιο, την Αίτνα και το Στρόμπολι. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δείχνουν για τα ερείπια της Πομπηίας και των δύο άλλων πόλεων, που καταστράφηκαν το 79 μ.Χ., ύστερα από μια έκρηξη του Βεζούβιου.

Το ηφαίστειο της Αίτνας

Οι ιταλικές Άλπεις κέντρο χειμερινού τουρισμού. Χιλιάδες επισκέπτες έρχονται εδώ, για να θαυμάσουν τη φυσική ομορφιά του αλπικού τοπίου. Χιονοδρόμοι και ορειβάτες από πολλά μέρη του κόσμου επισκέπτονται την περιοχή όλες τις εποχές του χρόνου.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι λόγοι για τους οποίους επισκέπτονται κάθε χρόνο την Ιταλία τόσοι πολλοί τουρίστες είναι οι πιο κάτω:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Ο ΙΤΑΛΙΚΟΣ ΛΑΟΣ

Οι Ιταλοί είναι μεσογειακός λαός. Είναι αυθόρμητοι, εκδηλωτικοί και συμπεριφέρονται φιλικά στους ξένους επισκέπτες. Αγαπούν με πάθος τη μουσική, αλλά καλλιεργούν και τις υπόλοιπες Καλές Τέχνες. Υπάρχουν σε όλη τη χώρα σχολές, στις οποίες οι ταλαντούχοι νέοι σπουδάζουν ζωγραφική, αρχιτεκτονική, διακόσμηση, θέατρο, κινηματογράφο. Οι σχολές αυτές είναι από τις καλύτερες στον κόσμο. Εδώ σπουδάζουν επίσης πολλοί ξένοι φοιτητές, ανάμεσα στους οποίους και αρκετοί Κύπριοι.

Οι Ιταλοί είναι περήφανοι για την εθνική τους καταγωγή. Διατηρούν τη γλώσσα, τις παραδόσεις, τα ήθη και έθιμά τους κι όταν ακόμα ζουν μακριά από την πατρίδα τους.

Αγαπούν και προστατεύουν την πολιτιστική τους κληρονομιά. Είναι πραγματικά αξιοθαύμαστη η ικανότητά τους για συντήρηση και τουριστική αξιοποίηση των αρχαίων τους μνημείων. Δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση στον αθλητισμό και πιο πολύ στο ποδόσφαιρο, την καλαθόσφαιρα, την πετόσφαιρα και τον κλασικό αθλητισμό. Μερικές από τις ιταλικές ποδοσφαιρικές ομάδες είναι από τις καλύτερες σε όλο τον κόσμο.

Οι Ιταλοί είναι καλοφαγάδες, όπως όλοι οι μεσογειακοί λαοί.

Είναι γνωστή η προτίμησή τους για τα μακαρόνια. Η ιταλική πίτσα είναι αγαπημένο φαγητό πολλών ανθρώπων σε αρκετά μέρη του κόσμου.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ιταλικός λαός σήμερα είναι κυρίως οικονομικά. Τα προβλήματα αυτά οφείλονται περισσότερο στην ανεργία και την εγκατάλειψη της υπαίθρου λόγω της αστυφιλίας και της μετανάστευσης. Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα είναι η μόλυνση της ατμόσφαιρας στις βιομηχανικές πόλεις της Β. Ιταλίας.

Αναφέρετε κοινά γνωρίσματα που υπάρχουν ανάμεσα στον κυπριακό και τον ιταλικό λαό.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Αντιστοιχίζω:

		κρέας *μεταλλεύματα* *αυτοκίνητα* *κρασί* *πετρέλαιο*		
εισαγωγές της Ιταλίας	●	*ηλεκτρικές συσκευές* *γάλα* *είδη υγιεινής* *ελαιόλαδο* *μηχανήματα* *πρώτες ύλες*	●	*εξαγωγές της Ιταλίας*

Το Ωδείο της Κάτω Πάφου

Το μνημείο αυτό μας θυμίζει το πέρασμα των Ρωμαίων από το νησί μας. Αναφέρω και άλλα ρωμαϊκά μνημεία που έχουμε στην Κύπρο:

α) ..... *γ)* .....

β) ..... *δ)* .....

3. Στη γλώσσα μας υπάρχουν αρκετές ιταλικές λέξεις (στράτα, πόρτα, φουντάνα κ.ά.). Πώς οι λέξεις βρέθηκαν στη γλώσσα μας; Αναφέρω κι εγώ μερικές.

4. Βάζω ✔ μπροστά από τις δηλώσεις που φανερώνουν ορθές ενέργειες των Ιταλών για πρόοδο και ανάπτυξη της χώρας τους:

..... μηχανοποίηση της γεωργίας

..... διάνοιξη σηράγγων κάτω από τις Άλπεις

..... παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας

..... χρήση εντατικής καλλιέργειας

..... απόρριψη βιομηχανικών αποβλήτων στους ποταμούς

..... προστασία και συντήρηση αρχαιολογικών χώρων

5.

Εμπόριο Κύπρου - Ιταλίας (1999) **Ευρώ**			
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ		ΕΞΑΓΩΓΕΣ	
Μηχανήματα, οχήματα	77.393.000	Εσπεριδοειδή	2.061.000
Μέταλλα	30.064.000	Φρούτα συσκευασμένα	1.168.000
		Πατάτες	439.000
Είδη ένδυσης και υπόδησης	43.884.000	Μέταλλα	4.647.000
Πετρελαιοειδή	11.718.000	Άλλα προϊόντα	1.287.000
		ΣΥΝΟΛΟ	9.602.000
Πλαστικά	17.633.000		
Ξυλεία και χαρτί	15.072.000		
Συσκευές	6.975.000		
Κεραμικά	24.857.000		
Άλλα βιομ. προϊόντα	76.124.000		
ΣΥΝΟΛΟ	303.720.000		

– *Κάνω παρατηρήσεις σχετικά με αυτά που βλέπω στον πίνακα.*
– *Πώς επηρεάζεται η οικονομία του τόπου μας από τα δεδομένα αυτά;*
– *Γιατί δεν είναι πολύ αναπτυγμένο το εμπόριο γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων μεταξύ Κύπρου και Ιταλίας;*

6. Αναφέρω αξιοθέατα της Ιταλίας που θα ήθελα να επισκεφτώ.

7. Η Ρώμη ονομάζεται και «αιώνια πόλη». Δίνω μια εξήγηση γι' αυτό.

8. Κάνουμε μια έρευνα για να βρούμε πόσοι από τους γονείς των συμμαθητών μας έχουν ιταλικό αυτοκίνητο.

9. Βρίσκουμε περισσότερες πληροφορίες για ένα από τα πιο κάτω:

α) Βενετία

β) Βεζούβιος - Πομπηία

γ) Αναγέννηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Η ΕΛΒΕΤΙΑ

1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΕΛΒΕΤΙΑ (Γεωμορφολογικός - Πολιτικός)

Η Ελβετία είναι μια μικρή χώρα που βρίσκεται στην καρδιά της Ευρώπης. Η έκτασή της είναι τέσσερις φορές μεγαλύτερη από την έκταση της Κύπρου και τρεις περίπου φορές μικρότερη από την έκταση της Ελλάδας.

Το φυσικό της περιβάλλον χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία. Η οροσειρά των Άλπεων καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της χώρας. Οι πα-

νύψηλες βουνοκορφές τους, που είναι ολόχρονα χιονισμένες, οι πολλοί καταρράκτες, οι λίμνες, οι κοιλάδες, οι ποταμοί, τα δάση και οι εκτεταμένοι βοσκότοποι δίνουν τη χαρακτηριστική εικόνα του ελβετικού τοπίου.

Το κλίμα της χώρας είναι γενικά ψυχρό. Παρουσιάζει, όμως, σημαντικές διαφορές από περιοχή σε περιοχή. Η θερμοκρασία είναι συνήθως χαμηλή όλες τις εποχές του χρόνου. Η βροχόπτωση είναι πολύ ψηλή, ιδιαίτερα στην περιοχή των Άλπεων, όπου εναλλάσσεται με συχνές χιονοπτώσεις.

- *Να μελετήσετε τον χάρτη της Ελβετίας:*
  - *α) Να βρείτε τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση του κλίματος της χώρας.*
  - *β) Να κάνετε παρατηρήσεις για τη θέση της χώρας και τη μορφολογία του εδάφους της.*
  - *γ) Να επισημάνετε την οροσειρά των Άλπεων.*
  - *δ) Να βρείτε και να ονομάσετε τις μεγαλύτερες λίμνες της χώρας.*
  - *ε) Να επισημάνετε τους ποταμούς που έχουν τις πηγές τους στις Άλπεις.*
  - *ε) Να βρείτε τις πόλεις Βέρνη, Ζυρίχη, Λωζάνη, Γενεύη.*
- *Να συνδυάσετε την εργασία σας με τη μελέτη του χάρτη της Ευρώπης στον Παγκόσμιο Σχολικό Άτλαντα.*

2. ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η Ελβετία είναι **ομόσπονδη δημοκρατία.** Αποτελείται, δηλαδή, από 23 αυτόνομες περιοχές (**καντόνια**). Καθεμιά από αυτές έχει δική της διοίκηση. Όλες, όμως, μαζί αποτελούν ένα κράτος με μια κεντρική κυβέρνηση, που έχει την έδρα της στην πρωτεύουσα Βέρνη.

Στην Ελβετία μιλιούνται σήμερα τέσσερις διαφορετικές γλώσσες: η γερμανική, η γαλλική, η ιταλική και η ρομανική (τοπική γλώσσα που έχει τις ρίζες της στη λατινική). Οι γλώσσες αυτές μιλιούνται σε ξεχωριστή περιοχή η καθεμιά. Οι άνθρωποι στις περιοχές αυτές διατηρούν τη δική τους πολιτιστική παράδοση, τη θρησκεία, τα ήθη και έθιμά τους. Αισθάνονται, όμως, ότι ανήκουν στο ίδιο έθνος, είναι περήφανοι για την ελβετική τους καταγωγή και συνεργάζονται αρμονικά για την πρόοδο και την ευημερία της χώρας τους.

- *Πώς νομίζετε ότι οι Ελβετοί καταφέρνουν να συνεργάζονται τόσο παραγωγικά, παρόλο που ανήκουν σε διαφορετικές εθνικές ομάδες;*

- *Πώς νομίζετε ότι θα μπορούσε να εφαρμοστεί το παράδειγμα των Ελβετών στην Κύπρο;*

Τέσσερις πολιτισμοί συνυπάρχουν, επηρεάζοντας και επιδρώντας ο ένας πάνω στον άλλο. Η θρησκεία, η γλώσσα, οι παραδόσεις και οι διαφορετικοί χαρακτήρες της μεγάλης ποικιλίας των πληθυσμών προστατεύονται και καλλιεργούνται σε ένα πνεύμα αμοιβαίου ενδιαφέροντος και αποδοχής.

Education and Training in Switzerland, OSEC, 1990, σ. 5

3. ΓΕΩΡΓΙΑ - ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η γεωργική παραγωγή της Ελβετίας είναι περιορισμένη. Αντίθετα, η κτηνοτροφική παραγωγή είναι πολύ μεγάλη.
Να εξηγήσετε γιατί συμβαίνει αυτό.

Όπως έχουμε αναφέρει, το μεγαλύτερο μέρος της Ελβετίας είναι ορεινό. Τα βουνά καλύπτουν περισσότερο από τα δύο τρίτα του εδάφους της χώρας. Το υπόλοιπο μέρος αποτελείται από χαμηλές λοφώδεις περιοχές και μικρές κοιλάδες που σχηματίζονται ανάμεσα στα βουνά. Γι' αυτό το λόγο, η καλλιεργήσιμη γη είναι περιορισμένη και η γεωργική παραγωγή μικρή. Προβλήματα στην ανάπτυξη της γεωργίας δημιουργεί επίσης ο μακρύς και ψυχρός χειμώνας. Η περίοδος κατά την οποία δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη των φυτών είναι πολύ σύντομη.

Η ελβετική κυβέρνηση ενθαρρύνει την καλλιέργεια φυτών για παραγωγή τροφίμων. Παράγονται κυρίως σιτηρά, ζαχαρότευτλα, σταφύλια, πατάτες και λαχανικά. Η γεωργική παραγωγή καλύπτει το ένα δεύτερο περίπου των αναγκών της χώρας στα είδη αυτά.

Η κτηνοτροφία είναι πολύ αναπτυγμένη στην Ελβετία. Το πλούσιο χόρτο, που καλύπτει τις χαμηλές περιοχές των Άλπεων μετά τη χειμερινή περίοδο, επιτρέπει τη βόσκηση των χιλιάδων αγελάδων της χώρας. Το καλοκαίρι οι αγελάδες αφήνονται ελεύθερες στα λιβάδια, ενώ το χειμώνα περιορίζονται στις φάρμες.

Η Ελβετία εξάγει μεγάλες ποσότητες γαλακτοκομικών προϊόντων. Πολύ γνωστά είναι τα ελβετικά τυριά και οι παιδικές τροφές. Περίφημες είναι επίσης οι ελβετικές σοκολάτες γάλακτος.

Ο αγελαδοτρόφος της Ελβετίας

Το ένα τρίτο περίπου των Ελβετών ζουν σε μικρές πόλεις και χωριά που βρίσκονται στην περιοχή των Άλπεων. Οι κάτοικοι των περιοχών αυτών ασχολούνται, κυρίως, με την κτηνοτροφία. Εκτρέφουν αγελάδες, πρόβατα και κατσίκες. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα τα ζώα μένουν στις φάρμες. Στη διάρκεια, όμως, του καλοκαιριού τα κοπάδια των αγελάδων και των αιγοπροβάτων οδηγούνται ψηλά στα λιβάδια των Άλπεων. Τα λιβάδια είναι μεγάλες εκτάσεις με πλούσιο χορτάρι και είναι κατάλληλα για τη βοσκή των ζώων.

Είναι μεγάλη μέρα στο χωριό όταν τα κοπάδια φεύγουν για τις βοσκές. Κουδούνια διάφορων σχημάτων και μεγεθών κρέμονται από το λαιμό των ζώων. Καθώς αυτά κινούνται ανηφορίζοντας στα στενά μονοπάτια, τα χτυπήματα των κουδουνιών μοιάζουν με μουσικούς ήχους.

Όλοι σχεδόν οι κάτοικοι των χωριών μετακινούνται σε ψηλότερες περιοχές, για να βρίσκονται κοντά στα ζώα τους

Τα λιβάδια των Άλπεων είναι όμορφα στη διάρκεια του καλοκαιριού. Ο ήλιος λάμπει στον ουρανό και φωτίζει απλόχερα το καταπράσινο αλπικό τοπίο. Τα λουλούδια δίνουν ένα ξεχωριστό χρώμα στο περιβάλλον.

Οι εργασίες των κτηνοτρόφων είναι πολλές. Πρέπει να αρμέξουν τις αγελάδες τους δυο φορές την ημέρα. Αρκετοί από αυτούς μεταφέρουν το γάλα τους σε γαλακτοβιομηχανίες. Οι πιο πολλοί, όμως, προτιμούν να το χρησιμοποιούν οι ίδιοι για την κατασκευή τυριού. Το ελβετικό τυρί είναι ξακουστό σε όλο τον κόσμο.

Μετάφραση - Διασκευή από το βιβλίο του Th. Kaltsounis «Geography for States and Regions», Silver Burdett and Ginn, USA, 1990, σ. 304

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Η γεωργική παραγωγή της Ελβετίας είναι περιορισμένη, διότι:

.....

.....

.....

Η κτηνοτροφική παραγωγή της Ελβετίας είναι μεγάλη, διότι:

.....

.....

.....

4. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Παρόλο που η Ελβετία είναι χώρα ορεινή με περιορισμένο φυσικό πλούτο, παρουσιάζει σημαντική βιομηχανική και εμπορική ανάπτυξη. Οι παράγοντες που βοήθησαν στην ανάπτυξη αυτή είναι πολλοί.

Ποιος από τους παράγοντες αυτούς διαδραμάτισε, κατά την άποψή σας το σημαντικότερο ρόλο; Μπορείτε να τους ταξινομήσετε κατά σειρά σπουδαιότητας;

Η Ελβετία είναι χώρα με περιορισμένους φυσικούς πόρους. Ο ορυκτός της πλούτος είναι μηδαμινός. Δε διαθέτει στερεά και υγρά καύσιμα. Μεγάλες δυσκολίες δημιουργεί, επίσης, η μορφολογία του εδάφους της.

Παρόλα αυτά η Ελβετία είναι σήμερα μια από τις πιο αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες της Ευρώπης και έχει αναπτύξει πολύ σημαντικές εμπορικές σχέσεις με άλλες χώρες. Οι παράγοντες που βοήθησαν τη βιομηχανική και εμπορική ανάπτυξη της χώρας είναι:

α. Η κεντρική γεωγραφική της θέση

β. Η εργατικότητα, η επιμονή και η εξυπνάδα του ελβετικού λαού

γ. Η αξιοποίηση των άφθονων υδατοπτώσεων της χώρας για την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας

δ. Η δημιουργία ενός άρτιου οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου. Για το σκοπό αυτό κατασκευάστηκαν μεγάλα γεφύρια πάνω από ποτάμια και χαράδρες, καθώς και τεχνητά κανάλια που ένωσαν τις λίμνες της χώρας μεταξύ τους. Ανοίχτηκαν, επίσης, τεράστιες σήραγγες κάτω από τις Άλπεις. Πολύ γνωστές είναι οι σήραγγες του Αγίου Βερνάρδου και η Σεμπλόν, που συνδέουν την Ελβετία με την Ιταλία και είναι από τις μεγαλύτερες στον κόσμο.

ε. Η αξιοποίηση του ποταμού Ρήνου, που έδωσε στη χώρα διέξοδο προς τη θάλασσα.

στ. Οι πυκνές αεροπορικές συγκοινωνίες, που συνδέουν την Ελβετία με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης και με πολλές άλλες περιοχές της γης.

Σε προηγούμενα χρόνια, η έλλειψη πρώτων υλών και η δυσκολία στη μεταφορά τους από το εξωτερικό περιόρισαν τη βιομηχανική παραγωγή σε προϊόντα μικρού βάρους και όγκου **(ελαφρά βιομηχανία)** όπως ρολόγια, αρώματα, καλλυντικά, σοκολάτες, παιδικές τροφές. Σήμερα, με τη μεγάλη βελτίωση του συγκοινωνιακού δικτύου της χώρας, η βιομηχανία επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς. Άλλα προϊόντα που παράγονται είναι τα γαλακτοκομικά, τα φάρμακα, τα υφάσματα, το χαρτί, τα χρώματα, τα μηχανήματα κ.ά.

Τα ελβετικά ρολόγια είναι από τα πιο γνωστά στον κόσμο για την ποιότητα και την ακρίβειά τους. Η βιομηχανία ρολογιών είναι από τις πιο παλιές και πιο αναπτυγμένες της χώρας. Τα προϊόντα της εξάγονται σε όλες τις χώρες του κόσμου.

Το λιμάνι της Βασιλείας στο Ρήνο. Είναι το μοναδικό ελβετικό λιμάνι. Διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό το εμπόριο της χώρας.

Η Ελβετία διατηρεί εμπορικές σχέσεις με πάρα πολλές χώρες και ιδιαίτερα με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις Η.Π.Α. Εισάγει, κυρίως, πρώτες ύλες για τη βιομηχανία της, καύσιμα και γεωργικά προϊόντα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Ταξινόμηση παραγόντων που βοήθησαν στη βιομηχανική ανάπτυξη της Ελβετίας κατά σειρά σπουδαιότητας:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Κύπρος και η Ελβετία είναι δυο γνωστές τουριστικές χώρες της Ευρώπης.
Να αναφέρετε τους λόγους για τους οποίους τόσοι πολλοί ξένοι επισκέπτονται την Ελβετία. Κάνετε σύγκριση με την Κύπρο.

Η Ελβετία με το μαγευτικό φυσικό της περιβάλλον είναι μια από τις πιο όμορφες χώρες του κόσμου. Εκατομμύρια ξένοι τουρίστες την επισκέπτονται κάθε χρόνο. Ο τουρισμός αποτελεί σήμερα έναν από τους σημαντικότερους τομείς οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Διακοπές στις Άλπεις

Πάρα πολλοί άνθρωποι προτιμούν να περάσουν τις διακοπές τους στην περιοχή των Άλπεων. Τους προσελκύει το πανέμορφο φυσικό τοπίο, με τις πανύψηλες χιονοσκέπαστες κορυφές, τους παγετώνες, τις καταπράσινες κοιλάδες και τις γραφικές λίμνες. Το τοπίο παρουσιάζει διαφορετική όψη κάθε εποχή.

Το χειμώνα όλα είναι σκεπασμένα με χιόνι. Το καλοκαίρι, όταν το χιόνι λιώνει παντού, εκτός από τις πιο ψηλές κορυφές, ο επισκέπτης εντυπωσιάζεται από την αντίθεση ανάμεσα στις κάτασπρες βουνοκορφές και τους καταπράσινους λόφους με το πλούσιο χορτάρι και τα πυκνά δάση και από τις όμορφες κοιλάδες με τα ξύλινα αγροτικά σπιτάκια και τα μικρά χωριουδάκια.

Το ελκυστικό φυσικό περιβάλλον δεν είναι ο μόνος λόγος για τον οποίο οι ξένοι επισκέπτονται την περιοχή των Άλπεων. Αρκετοί από αυτούς έρχονται εδώ για να επιδοθούν σε διάφορα αθλήματα, όπως οι χιονοδρομίες, οι ορειβασίες, οι περίπατοι στο βουνό κ.ά.

Μετάφραση - Διασκευή από το βιβλίο
Rex Beddis «A Sense of Place», 1983, σ. 114
Oxford University Press

Η εξυπηρέτηση που απολαμβάνουν οι τουρίστες στην Ελβετία είναι πολύ ψηλού επιπέδου. Η μεγάλη ευγένεια των Ελβετών, σε συνδυασμό με τις ανέσεις και τις διευκολύνσεις που προσφέρουν οι τουριστικές υπηρεσίες της χώρας, έχουν κάνει την Ελβετία περιζήτητο τουριστικό προορισμό. Αθόρυβα ηλεκτρικά τρένα μεταφέρουν τον ξένο επισκέπτη με τα-

χύτητα και ακρίβεια σε κάθε γωνιά της χώρας. Εναέρια τρενάκια (τελεφερίκ), που ανεβαίνουν μέχρι τα πιο ψηλά χιονοδρομικά κέντρα, ορεινά καταφύγια και μικρά παραδοσιακά ξενοδοχεία (σιαλέ), κάνουν τη διαμονή των ξένων άνετη και ευχάριστη.

Οι Ελβετοί είναι περήφανοι για το καλό τουριστικό όνομα που έχουν δημιουργήσει για τη χώρα τους και καταβάλλουν πολλές προσπάθειες για να το διατηρήσουν. Άνθρωποι από άλλες χώρες, που ασχολούνται με τον τουρισμό, επισκέπτονται την Ελβετία, για να εκπαιδευτούν στον τομέα των τουριστικών επαγγελμάτων.

Το Σεντ Μόριτζ, περίφημο τουριστικό κέντρο στην Ελβετία. Βρίσκεται στη νότια πλευρά των Άλπεων. Το μαγευτικό τοπίο και το ξηρό κλίμα, σε συνδυασμό με τις ιαματικές πηγές, που αφθονούν στην περιοχή των Άλπεων, προσελκύουν στην πόλη χιλιάδες ξένους επισκέπτες κάθε χρόνο.

Τα δάση καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος της Ελβετίας. Σήμερα απαγορεύεται αυστηρά η εκκοπή δέντρων (υλοτομία) για παραγωγή ξυλείας, όπως γινόταν πριν. Οι Ελβετοί είναι περήφανοι για το πλούσιο φυσικό περιβάλλον της χώρας τους και έχουν πολύ αναπτυγμένη περιβαλλοντική συνείδηση.

Οι ελβετικές τράπεζες θεωρούνται ότι είναι από τις πιο ασφαλείς στον κόσμο. Σ' αυτό συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό η οικονομική ανάπτυξη, η πολιτική σταθερότητα και η ουδετερότητα της Ελβετίας. Άνθρωποι από όλες τις χώρες της γης προτιμούν να καταθέτουν τα χρήματά τους εδώ. Οι ελβετικές τράπεζες τηρούν με μεγάλη αυστηρότητα, το «απόρρητο» των λογαριασμών των πελατών τους. Κρατούν, δηλαδή, μυστικούς τους λογαριασμούς των καταθετών τους και δε δίνουν πληροφορίες σε κανένα.

6. Η ΕΛΒΕΤΙΑ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ

Η Ελβετία είναι **ουδέτερο κράτος.** Δεν ανήκει δηλαδή σε πολιτικούς και στρατιωτικούς συνασπισμούς ούτε αναμειγνύεται στις διαμάχες μεταξύ των κρατών. Δεν έλαβε μέρος σε πόλεμο τα τελευταία τετρακόσια χρόνια. Αυτός είναι και ο σημαντικότερος λόγος για τον οποίο έχει γίνει κέντρο διεθνών συναντήσεων. Εδώ έχουν την έδρα τους διάφοροι διεθνείς οργανισμοί, όπως ο Ερυθρός Σταυρός, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, ο ευρωπαϊκός κλάδος των Ηνωμένων Εθνών κ.ά.

Η έδρα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου (ΦΙΦΑ) στη Ζυρίχη

Το Νταβός, μια άλλη πολύ γνωστή τουριστική πόλη στις Άλπεις. Θεωρείται εξαιρετικό κέντρο χειμερινών και θερινών αθλημάτων. Εδώ υπάρχουν μερικά από τα καλύτερα ξενοδοχεία στον κόσμο. Προσωπικότητες από όλες τις χώρες έρχονται εδώ, για να ξεκουραστούν, αλλά και για να λάβουν μέρος σε συνέδρια που διοργανώνονται κάθε χρόνο στην πόλη.

Γενεύη, χώρος συναντήσεων ανθρώπων από τις τέσσερις γωνιές της γης. Πάνω από διακόσιοι διεθνείς οργανισμοί έχουν την έδρα τους στην πόλη. Κάθε χρόνο η Γενεύη φιλοξενεί χιλιάδες επισκέπτες που συμμετέχουν σε διεθνή συνέδρια. Εδώ βρίσκονται μερικές από τις πιο ξακουστές σχολές και πανεπιστήμια της Ελβετίας. Είναι κέντρο μόδας και κατασκευής καλλυντικών και ρολογιών.

- *Ποια οφέλη θα μπορούσαν να προκύψουν για την Κύπρο από τη διοργάνωση στο έδαφός της μεγάλων διεθνών συνεδρίων;*

- *Διερευνήστε τη σχέση που έχουν οι πόλεις της Ελβετίας Ζυρίχη και Γενεύη με την πρόσφατη ιστορία της Κύπρου.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι λόγοι για τους οποίους οι ξένοι επισκέπτονται την Ελβετία και την Κύπρο είναι οι πιο κάτω:

ΕΛΒΕΤΙΑ	ΚΥΠΡΟΣ
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

7. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

Οι σχέσεις της Ελβετίας με την Κύπρο είναι κυρίως εμπορικές και τουριστικές. Από τη χώρα αυτή εισάγουμε διάφορα βιομηχανικά προϊόντα.

Ογδόντα περίπου χιλιάδες Ελβετοί τουρίστες επισκέπτονται την Κύπρο κάθε χρόνο, για να απολαύσουν τον ήλιο και τις ωραίες ακρογιαλιές μας και, γενικά, για να γνωρίσουν το μεσογειακό τοπίο, που είναι τόσο διαφορετικό από το τοπίο της πατρίδας τους.

- *Να κάνετε μια συλλογή από εικόνες, περιτυλίγματα, κουτιά προϊόντων, που εισάγουμε από την Ελβετία.*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ανεβαίνω στην κορυφή του βουνού, συμπληρώνοντας τα τετραγωνάκια με τις σωστές λέξεις.

1. Το πολιτειακό σύστημα της Ελβετίας

2. Μεγάλος όγκος πάγου, ο οποίος πολλές φορές κινείται πολύ αργά προς τις χαμηλότερες περιοχές.

3. Έτσι ονομάζονται οι περιοχές που αποτελούν την ομοσπονδία της Ελβετίας.

4. Υπόγειο πέρασμα που διευκολύνει τις συγκοινωνίες και τις μεταφορές, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές

5. Η μεγαλύτερη οροσειρά της Ευρώπης

6. Η πρωτεύουσα της Ελβετίας

7. Κατασκευάζεται σε μεγάλες ποσότητες από τους Ελβετούς κτηνοτρόφους.

8. Λέγονται κι έτσι οι χιονοδρομίες.

9. Το εισάγουμε συμπυκνωμένο από την Ελβετία (η πρώτη συλλαβή).

10. Η χώρα των ρολογιών (το πρώτο γράμμα)

2. Πολλές φορές τα ορεινά χωριά της Ελβετίας κινδυνεύουν από χιονοστιβάδες. Εξηγώ πώς τα δάση βοηθούν στην αντιμετώπιση αυτού του κινδύνου.

3. Πώς οι ξένες καταθέσεις βοηθούν την οικονομία της Ελβετίας;

4. Στην Ελβετία έχουν τις πηγές τους μερικοί από τους πιο μεγάλους ποταμούς της Ευρώπης. Πώς το δεδομένο αυτό επηρεάζει τη ζωή της χώρας;

5. Σχολιάζω την απόφαση της Ελβετίας να παραμείνει ουδέτερη χώρα και να μη λαμβάνει μέρος σε πολέμους.

6. Αναφέρω μερικά θετικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη συμπεριφορά και τις δραστηριότητες του ελβετικού λαού.

7. Βρίσκουμε πληροφορίες για τον Ερυθρό Σταυρό (ίδρυση και προσφορά του στην ανθρωπότητα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Θα έχετε σίγουρα ακούσει για τη χώρα αυτή. Η Γερμανία είναι μια πολύ αναπτυγμένη χώρα, που κατέχει σημαντική θέση στην Ευρώπη αλλά και στον κόσμο γενικότερα.

Είναι όμως γνωστή και για τον πρωταγωνιστικό ρόλο που διαδραμάτισε στους δυο παγκόσμιους πολέμους, που έφεραν τεράστιες καταστροφές στην ανθρωπότητα.

1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Α. Να μελετήσετε τον χάρτη της επόμενης σελίδας, καθώς και το χάρτη της Κεντρικής Ευρώπης στον Άτλαντα.

- *Να κάνετε παρατηρήσεις για τη διαμόρφωση του εδάφους της Γερμανίας.*
- *Να χρωματίσετε με πιο έντονη γραμμή τους ποταμούς Ρήνο, Δούναβη και Έλβα.*
- *Να επισημάνετε τις πόλεις Βερολίνο, Βόννη, Μόναχο, Αμβούργο, Κολονία, Λειψία, Φραγκφούρτη, Στουτγκάρδη. Ποιες από τις πόλεις αυτές είναι λιμάνια;*

Β. Με βάση τη γεωγραφική θέση της Γερμανίας και τη διαμόρφωση του εδάφους της, συζητήστε στην τάξη για το κλίμα της χώρας.

Γ. Σκεφτείτε τρόπους με τους οποίους μπορεί κάποιος να ταξιδέψει από την Κύπρο στη Γερμανία και περιγράψετέ τους. Αναφέρετε χώρες από τις οποίες θα περάσει. Ποια κατεύθυνση θα ακολουθήσει κάθε φορά;

ΓΕΡΜΑΝΙΑ (Γεωμορφολογικός - Πολιτικός)

2. Η ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Το σημαντικότερο γεγονός στην πρόσφατη ιστορία της Γερμανίας είναι η επανένωση της χώρας, που ήταν διαιρεμένη για 45 χρόνια. Να επισημάνετε τα γεγονότα που είχαν ως αποτέλεσμα τη **διαίρεση** της Γερμανίας και τους λόγους που οδήγησαν τους κατοίκους της χώρας να επιδιώξουν την **ενοποίησή** της.

Μέχρι τα τέλη του περασμένου αιώνα οι Γερμανοί ζούσαν σε πολλά μικρά κράτη. Το 1871 τα κράτη αυτά ενώθηκαν και δημιούργησαν την πρώτη γερμανική ομοσπονδία, που πολύ σύντομα αναπτύχθηκε σε μεγάλη οικονομική και στρατιωτική δύναμη. Οι οικονομικές και άλλες διαφορές της με μεγάλες δυνάμεις της εποχής, καθώς και οι επεκτατικές βλέψεις της ναζιστικής κυβέρνησης έγιναν η αιτία να ξεσπάσουν οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι, στους οποίους η Γερμανία ηττήθηκε.

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Σύμμαχοι χώρισαν τη Γερμανία σε τέσσερα τμήματα. Το καθένα από αυτά βρισκόταν κάτω από τον έλεγχο μιας από τις νικήτριες δυνάμεις. Αργότερα, τα τμήματα που κατείχαν οι Άγγλοι, οι Γάλλοι και οι Αμερικανοί ενώθηκαν και δημιουργήθηκε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ή Δυτική Γερμανία, όπως ήταν περισσότερο γνωστή. Η περιοχή που έλεγχαν οι Ρώσοι έγινε ξεχωριστό κράτος με το όνομα Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας ή Ανατολική Γερμανία.

Πρωτεύουσα της Δυτικής Γερμανίας ήταν η Βόννη και της Ανατολικής το Βερολίνο. Το Βερολίνο ήταν διαιρεμένο σε δύο τομείς.

Τα δύο γερμανικά κράτη δεν είχαν σχεδόν καθόλου σχέσεις μεταξύ τους και δε συνεργάζονταν σε κανένα τομέα. Το καθένα από αυτά ακολουθούσε τη δική του πολιτική. Η Ανατολική Γερμανία δεν επέτρεπε στους υπηκόους της να περνούν στο έδαφος της Δυτικής Γερμανίας και γενικά δυσκόλευε πολύ τη μετάβασή τους σε άλλες χώρες.

Η κυβέρνηση της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας, για να εμποδίσει τους κατοίκους του Ανατολικού Βερολίνου να διαφεύγουν στο Δυτικό Βερολίνο, έκτισε το 1961 κατά μήκος της διαχωριστικής γραμμής ένα μεγάλο τείχος, το οποίο φρουρούσαν ένοπλοι στρατιώτες μέρα και νύχτα.

Πολλές οικογένειες, που τα μέλη τους κατοικούσαν στα δύο διαφορετικά τμήματα της πόλης, έμειναν χωρισμένες για αρκετά χρόνια.

Αργότερα, βέβαια, οι σχέσεις των δύο κρατών βελτιώθηκαν σημαντικά.

Ο τεχνητός διαχωρισμός της χώρας δημιούργησε μεγάλα προβλήματα στους κατοίκους της. Ο φυσικός της πλούτος μοιράστηκε στα δυο. Η Δυ-

τική Γερμανία υστερούσε στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων, γιατί οι μεγαλύτερες πεδινές εκτάσεις βρίσκονταν στην Ανατολική Γερμανία. Ταυτόχρονα, όμως, αναπτύχθηκε πολύ περισσότερο στο βιομηχανικό τομέα.Αυτό οφείλεται, κυρίως, στα μεγάλα ορυχεία άνθρακα και σιδηρομεταλλεύματος που βρίσκονται στην περιοχή της. Ένας άλλος λόγος ήταν και το διαφορετικό οικονομικό σύστημα που εφάρμοσε η Δυτική Γερμανία.

Μεγάλα αναπτυξιακά έργα, όπως διώρυγες, υδατοφράκτες, δρόμοι, εργοστάσια υδροηλεκτρικής ενέργειας, που έγιναν προπολεμικά, έχασαν τη σημασία τους ύστερα από το διαμελισμό της χώρας.

- *Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάστηκαν με το διαμελισμό της Γερμανίας;*
- *Ποια πρακτικά προβλήματα δημιούργησε στους κατοίκους του Βερολίνου ο διαχωρισμός της πόλης;*
- *Συγκρίνετε το διαμελισμό της Γερμανίας με την κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο σήμερα.*

Το τείχος του Βερολίνου. Αρκετοί Ανατολικογερμανοί έχασαν τη ζωή τους προσπαθώντας να το περάσουν.

- *Ποια πόλη της Κύπρου σάς θυμίζει ο διαμελισμός του Βερολίνου;*
- *Ποια προβλήματα δημιουργούνται στους κατοίκους της;*

Ο γερμανικός λαός στην πραγματικότητα δε δέκτηκε ποτέ το διαμελισμό της χώρας του και πάντοτε επιθυμούσε την επανένωσή της. Τα τελευταία χρόνια η επιθυμία αυτή έγινε πιο έντονη και εκφράστηκε με διαδηλώσεις και άλλες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, ιδιαίτερα από τους Ανατολικογερμανούς. Η κυβέρνηση της Ανατολικής Γερμανίας υποχρεώθηκε το 1989 να ανοίξει το τείχος του Βερολίνου.

Πολύ σύντομα οι κυβερνήσεις των δυο γερμανικών κρατών άρχισαν τις διαπραγματεύσεις για την επανένωση της χώρας τους. Το ιστορικό αυτό γεγονός επισφραγίστηκε με επίσημη συμφωνία, που υπογράφτηκε στις 3 του Οκτώβρη του 1990. Έτσι σήμερα, ύστερα από το διαχωρισμό που κράτησε 45 χρόνια, η Γερμανία είναι μια ενιαία χώρα.

Η ιστορική Πύλη του Βραδεμβούργου στο Βερολίνο. Το άνοιγμά της σήμανε το τέλος του διαχωρισμού της πόλης.

Οι Γερμανοί γιορτάζουν την επανένωση της χώρας τους.

- *Ποια οφέλη νομίζετε ότι θα προκύψουν για το λαό της Γερμανίας από την επανένωση της χώρας;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

- Γεγονότα που οδήγησαν στο διαμελισμό της Γερμανίας:

.....

.....

.....

- Λόγοι για τους οποίους οι Γερμανοί επιδίωξαν την επανένωση της χώρας τους:

.....

.....

.....

.....

.....

3. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος είχε ως αποτέλεσμα την ολοκληρωτική καταστροφή της Γερμανίας. Πολύ σύντομα, όμως, η χώρα παρουσίασε αλματώδη ανάπτυξη σε όλους τους τομείς. Η ανάπτυξη αυτή ήταν τόσο θεαματική, ώστε ονομάστηκε «οικονομικό θαύμα». Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η ανάπτυξη της βιομηχανίας και του εμπορίου. Να μελετήσετε τα στοιχεία που ακολουθούν και να αναφέρετε τους βασικούς παράγοντες που συνέβαλαν στη βιομηχανική και εμπορική ανάπτυξη της χώρας.

Όπως βλέπετε στο χάρτη που ακολουθεί, το έδαφος της Γερμανίας είναι αρκετά πλούσιο σε ορυκτά. Τα ανθρακωρυχεία της είναι από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη. Υπάρχουν, επίσης, σημαντικές ποσότητες φυσικού αερίου. Η αφθονία των δύο αυτών πηγών ενέργειας βοήθησε την άμεση επαναλειτουργία των βιομηχανιών της χώρας που είχαν καταστραφεί στη διάρκεια του πολέμου.

Παγκόσμια παραγωγή άνθρακα (1999)

	Εκατομ. τόνοι
Κίνα	1 029
Η.Π.Α.	914
Ινδία	290
Αυστραλία	225
Νότια Αφρική	223
Ρωσία	162
Πολωνία	112
Ινδονησία	74
Γερμανία	44

Ανθρακωρυχείο στην περιοχή του Ρουρ, ενός από τους παραπόταμους του Ρήνου. Η εξαγωγή άνθρακα στα περισσότερα ανθρακωρυχεία της Γερμανίας γίνεται σήμερα με μηχανικά μέσα. Έτσι, η εργασία των ανθρακωρύχων γίνεται με μεγαλύτερη ευκολία και ασφάλεια.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ (Παραγωγικός)

Οι ενεργειακές ανάγκες της Γερμανίας συμπληρώθηκαν με την υδροηλεκτρική ενέργεια, που παράγεται στις ορεινές περιοχές της χώρας και το πετρέλαιο, που εισάγεται σε μεγάλες ποσότητες από το εξωτερικό.

Πολύ αξιόλογη είναι η παραγωγή σιδηρομεταλλεύματος. Η αξιοποίησή του υποβοήθησε σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη της χαλυβουργίας και την παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων χάλυβα. Ο χάλυβας (ατσάλι) είναι ένα πολύ σκληρό μέταλλο, που είναι απαραίτητο για την κατασκευή μηχανών. Με τον τρόπο αυτό η **βαριά βιομηχανία** της Γερμανίας, που ήταν και πριν από τον πόλεμο πολύ αναπτυγμένη, παρουσίασε και πάλι θεαματική πρόοδο.

Σήμερα η Γερμανία είναι μια από τις πρώτες χώρες στον κόσμο στην παραγωγή μηχανών και οχημάτων κάθε είδους, αεροπλάνων, πλοίων, εργαλείων, ηλεκτρικών συσκευών, χημικών προϊόντων (πλαστικά, φάρμακα, καλλυντικά κ.ά.) υφασμάτων, τροφίμων κτλ.

Εργοστάσιο αυτοκινήτων στη Γερμανία. Τα γερμανικά αυτοκίνητα είναι γνωστά για την ποιότητα και την αντοχή τους. Στα εργοστάσια χρησιμοποιείται η πιο σύγχρονη τεχνολογία.

- *Ποιες γνωστές μάρκες γερμανικών αυτοκινήτων γνωρίζετε;*

Χαλυβουργείο στην περιοχή το ποταμού Ρουρ. Η κοιλάδα το Ρουρ είναι η πιο αναπτυγμένη βιο μηχανικά περιοχή της Γερμανίας Τα χαλυβουργεία που βρίσκοντα εδώ παράγουν μεγάλες πο σότητες ατσαλιού. Υπάρχουν επί σης εργοστάσια κατασκευής βα ριών οχημάτων, επιβατικώ αυτοκινήτων, μηχανημάτων όπλων, φαρμάκων κ.ά.

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ - ΕΜΠΟΡΙΟ

Όπως είναι φυσικό, η μεγάλη βιομηχανική παραγωγή της Γερμανίας συνέβαλε πολύ στην ανάπτυξη του εμπορίου της. Θα πρέπει να αναφέρουμε πως η Γερμανία είχε μεγάλο πλεόνασμα βιομηχανικών προϊόντων από τις αρχές του αιώνα μας. Η ανάγκη για εξασφάλιση αγορών για τη διάθεσή τους και ο εμπορικός ανταγωνισμός άλλων βιομηχανικών χωρών ήταν, όπως είπαμε, από τις σημαντικότερες αιτίες που οδήγησαν στους δυο παγκόσμιους πολέμους.

- *Να συζητήσετε στην ομάδα σας και να κάνετε έναν κατάλογο προϊόντων που εξάγει η Γερμανία και έναν κατάλογο προϊόντων που εισάγει.*

Εμπορικές συναλλαγές Γερμανίας (1998) Οι πρώτες δέκα χώρες

Χώρα	Εξαγωγές	Εισαγωγές
	(δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ)	
Γαλλία	60,2	51.3
Η.Π.Α.	50.8	58.3
Η.Β	46.6	32.0
Ιταλία	40.1	36.0
Ολλανδία	37.0	37,3
Βέλγιο	30.7	26.1
Αυστρία	28.5	18.2
Ελβετία	24.7	18.8
Ισπανία	21.9	16.1
Ιαπωνία	10.4	23.1
ΣΥΝΟΛΟ (10 Χώρες)	350.9	317.2

- *Να μελετήσετε τον πίνακα και να κάμετε τις σχετικές παρατηρήσεις.*
- *Ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στις εξαγωγές και τις εισαγωγές της Γερμανίας;*
- *Πώς το δεδομένο αυτό επηρεάζει την οικονομία της χώρας;*

---

* ***μάρκο:*** *Το νόμισμα της Γερμανίας. Η αξία του είναι ίση με το $^1/_3$ περίπου της κυπριακής λίρας.*

Αμβούργο. Είναι το σημαντικότερο λιμάνι της Γερμανίας και ένα από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης.

- *Να μελετήσετε το χάρτη και να εξηγήσετε τη σπουδαιότητα του λιμανιού του Αμβούργου για τη διεξαγωγή του εμπορίου της Γερμανίας.*

Η μεταφορά εμπορευμάτων και οι συγκοινωνίες στο εσωτερικό της χώρας υποβοηθούνται σημαντικά και από το εξαιρετικό οδικό και σιδηροδρομικό της δίκτυο, που είναι από τα καλύτερα στον κόσμο.

Ο Ρήνος, ο μεγαλύτερος ποταμός της Γερμανίας. Από την πόλη Βασιλεία της Ελβετίας μέχρι τις εκβολές του στη Βόρεια Θάλασσα είναι πλωτός. Τεχνητές διώρυγες τον συνδέουν με άλλους μεγάλους ποταμούς της Γερμανίας και άλλων χωρών. Αποτελεί το σημαντικότερο ποτάμιο εμπορικό δρόμο της Ευρώπης. Διασχίζει την κύρια βιομηχανική ζώνη της Γερμανίας και στις όχθες του είναι κτισμένες μερικές από τις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας.

- *Να αναφέρετε μερικές γερμανικές πόλεις που είναι κτισμένες στις όχθες του ποταμού Ρήνου. Για ποιους λόγους οι πόλεις αυτές αναπτύχθηκαν τόσο πολύ;*

Σήμερα ο ποταμός Ρήνος, όπως και άλλοι ποταμοί της Γερμανίας, αντιμετωπίζει πολύ μεγάλο πρόβλημα ρύπανσης από τα απόβλητα των εργοστασίων και των ποταμόπλοιων. Η γερμανική κυβέρνηση καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες για τον καθαρισμό του.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι παράγοντες που βοήθησαν στη μεγάλη βιομηχανική και εμπορική ανάπτυξη της Γερμανίας είναι οι εξής:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Με βάση τα στοιχεία που ακολουθούν, να αναφέρετε με ποιο τρόπο η αξιοποίηση της γης (γεωργία, κτηνοτροφία) και ο τουρισμός συνέβαλαν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του γερμανικού λαού.

ΓΕΩΡΓΙΑ - ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η γερμανική κυβέρνηση έδωσε μεγάλη σημασία στην επαναδραστηριοποίηση της γεωργίας. Για το λόγο αυτό, διέθεσε πολλά χρήματα και ενθάρρυνε τους γεωργούς να εφαρμόσουν σύγχρονες μεθόδους καλλιέργειας. Ο γερμανικός λαός ανταποκρίθηκε με αξιοθαύμαστη προθυμία και επέδειξε μεγάλη θέληση και επιμονή. Σήμερα η γεωργία στη Γερμανία παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη.

Καλλιεργούνται κυρίως σίκαλη, σιτάρι, αραβόσιτος, πατάτες, ζαχαρότευτλα, καπνός, βαμβάκι και σε πιο περιορισμένη έκταση αμπέλια, κηπευτικά και οπωροφόρα δέντρα.

Παρόλα αυτά, η γεωργική παραγωγή δεν είναι αρκετή, για να καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού. Γι' αυτό, η χώρα αναγκάζεται να εισάγει μεγάλες ποσότητες γεωργικών προϊόντων.

Μεγάλη ανάπτυξη παρατηρείται και στη κτηνοτροφία. Η παραγωγή γάλακτος, βουτύρου, τυροκομικών προϊόντων, κρέατος και αυγών βρίσκεται σε ψηλό επίπεδο.

Αρκετά σημαντική είναι η ανάπτυξη της αλιείας, σε μεγαλύτερο βαθμό στις θάλασσες και σε μικρότερο βαθμό στις λίμνες της χώρας. Το Αμβούργο είναι μια από τις κύριες αγορές φρέσκων και κονσερβοποιημένων ψαριών.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η Γερμανία προσφέρει σήμερα στους τουρίστες ποικίλες και ελκυστικές ομορφιές: ωραίους εκδρομικούς χώρους, σύγχρονες πόλεις, όπου υπάρχουν πάρα πολλά για να δει κανείς, παλιά ιστορικά κτίρια, υπέροχα έργα τέχνης. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με τις πολλές ευκαιρίες για ευχάριστες δραστηριότητες, κάνουν τις διακοπές στη χώρα πολύ ενδιαφέρουσες και διασκεδαστικές.

Υπάρχουν πολλά παραδοσιακά μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς, για να επισκεφτείς, σε κάθε γωνιά της Γερμανίας: κάστρα και παλάτια, εκκλησιές και μοναστήρια, αρχαίες περιτειχισμένες πόλεις με πύλες και πύργους, όπου τα σύγχρονα σπίτια φωλιάζουν μέσα σε ρομαντικούς δρόμους και στενά σοκάκια.

Η Γερμανία έχει κάτι για τον καθένα. Από τις απρόσιτες, παρθένες περιοχές των βουνών με τον καθαρό αέρα ως τις πεδιάδες του Ρήνου και του Μοζέλα, με τις πανέμορφες ρομαντικές κοιλάδες, η φύση σε προκαλεί συνέχεια.

Οι εξαιρετικές φυσικές ομορφιές στο εσωτερικό της χώρας σε προσκαλούν για περισσότερους περίπατους, για πεζοπορία, ποδηλασία, ιππασία και μακρινές εκδρομές, ενώ οι ήρεμες παραλίες στη Βόρεια Θάλασσα προσφέρουν γαλήνη και ξεκούραση.

Μαγευτική είναι, επίσης, η αρμονική συμμετρία ανάμεσα στους ανθρώπους και τη χώρα. Ειδυλλιακά χωριά, μεσαιωνικές πολιτείες και πολυτάραχες πόλεις αναπτύσσονται και μεγαλώνουν μαζί με τους ανθρώπους τους. Μπορείς να πας για ψώνια στη ζωηρή ατμόσφαιρα των πόλεων ή για περίπατο μέσα από τα ρομαντικά δρομάκια τους.

Τα πολυσύχναστα κοσμοπολίτικα κέντρα της Γερμανίας σού επιδεικνύουν τον πλούτο της παράδοσης, συνταιριασμένο με τις πιο σύγχρονες ανέσεις του σήμερα.

Μετάφραση - Διασκευή από το περιοδικό
Magnificent Hospitality in Germany, DZT, 1992/93

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Η αξιοποίηση της γης και ο τουρισμός συνέβαλαν στην ανάπτυξη της Γερμανίας με τον εξής τρόπο:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ο γερμανικός λαός βοήθησε σε μεγάλο βαθμό στην προσπάθεια για ανάπτυξη και ανασυγκρότηση της χώρας του. Να μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν και να βρείτε:

- τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Γερμανών που πιστεύετε ότι βοήθησαν προς την κατεύθυνση αυτή
- τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο γερμανικός λαός σήμερα.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα

Οι Γερμανοί είναι λαός εργατικός, δραστήριος και δημιουργικός. Είναι περήφανοι για την καταγωγή τους και αγαπούν υπερβολικά την πατρίδα τους.

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, δραστηριοποιήθηκαν και κατάφεραν με πολλές θυσίες να ξαναφτιάξουν τη χώρα τους σε σύντομο χρονικό διάστημα. Πολύ λίγοι ήταν εκείνοι που εγκατέλειψαν την πατρίδα τους, για να εργαστούν στο εξωτερικό.

Είναι πολύ πειθαρχημένοι, οργανωμένοι και συστηματικοί. Χαρακτηρίζονται από τη μεγάλη αφοσίωση στην εργασία τους. Προσπαθούν πάντα να κρατούν ψηλά το καλό όνομα των προϊόντων τους, που είναι

γνωστά στο εξωτερικό και περιζήτητα για την ποιότητά τους.

Επιδιώκουν συνεχώς να ανανεώνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τον τομέα στον οποίο εργάζονται. Γι' αυτό δε διστάζουν, ακόμη και σε μεγάλη ηλικία, να φοιτούν σε κάποιο από τα ιδιωτικά ή τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα που λειτουργούν στη Γερμανία.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στα πρώτα χρόνια μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οι εργαζόμενοι στις βιομηχανίες της χώρας εργάστηκαν με χαμηλό μισθό, χωρίς να υποβάλλουν αιτήματα για μισθολογικές αυξήσεις, συμβάλλοντας στη διατήρηση χαμηλών κόστων παραγωγής και στην οικονομική ανάπτυξη της Γερμανίας.

Ο γερμανικός λαός αγαπά τη φυσική ζωή και επιδίδεται πολύ στον αθλητισμό. Το πιο δημοφιλές άθλημά τους είναι το ποδόσφαιρο. Οι γερμανικές ομάδες πρωταγωνιστούν σε παγκόσμιες αθλητικές διοργανώσεις.

Το αγαπημένο ποτό των Γερμανών είναι η μπίρα. Η περιοχή της Βαυαρίας είναι γνωστή για την περίφημη μπίρα που παράγεται εκεί. Στο Μόναχο, τη μεγαλύτερη πόλη της περιοχής, γίνεται κάθε χρόνο η γιορτή της μπίρας, το «Οκτόπερφεστ», που διαρκεί δεκαέξι μέρες και συγκεντρώνει εκατομμύρια Γερμανούς από όλα τα μέρη της χώρας.

Προβλήματα

Ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα ο γερμανικός λαός είναι η ρύπανση του περιβάλλοντος, που δημιουργείται στις μεγάλες βιομηχανικές πόλεις της χώρας. Τα καυσαέρια και τα άλλα βιομηχανικά απόβλητα δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στους ανθρώπους και στο περιβάλλον.

Η **όξινη βροχή***, που προκαλείται από τη μόλυνση της ατμόσφαιρας, καταστρέφει τη βλάστηση σε πολλές περιοχές της Γερμανίας. Χιλιάδες δασικά δέντρα έχουν ήδη καταστραφεί, ιδιαίτερα στις νότιες περιοχές της χώρας. Το γεγονός αυτό δημιουργεί προβλήματα στην οικονομία, επειδή τα δάση προμηθεύουν με πρώτες ύλες τη βιομηχανία και αποτελούν πόλο έλξης των τουριστών.

Η κυβέρνηση παίρνει δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Αυστηροί νόμοι προβλέπουν τον εκσυγχρονισμό των εργοστασίων, ώστε να μειώνεται σε σημαντικό βαθμό η δημιουργία καυσαερίων.

Ο γερμανικός λαός είναι πολύ ευαίσθητος σε θέματα περιβάλλοντος και έχει πολύ αναπτυγμένη την περιβαλλοντική συνείδηση.

Σύγχρονο βιομηχανικό συγκρότημα στη Γερμανία, που προκαλεί ελάχιστη ρύπανση στην ατμόσφαιρα.

Ο εκσυγχρονισμός και η αυτοματοποίηση των εργοστασίων, αλλά και το κλείσιμο αρκετών βιομηχανιών μετά την ενοποίηση της Γερμανίας, δημιούργησε σημαντικό πρόβλημα ανεργίας στη χώρα.

Στην αύξηση της ανεργίας συνέτεινε, επίσης, ο μεγάλος αριθμός ξένων εργατών που απασχολούνται εκεί. Οι μετανάστες αυτοί, που ανάμεσά τους είναι και πολλοί Έλληνες, έφτασαν στη Γερμανία μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

*** όξινη βροχή:** *Βροχή μολυσμένη με δηλητηριώδεις ουσίες. Οι ουσίες αυτές βρίσκονται στα καυσαέρια που υπάρχουν στην ατμόσφαιρα και παρασύρονται από τις σταγόνες της βροχής.*

- *Μπορείτε να αναφέρετε μερικούς λόγους που οδήγησαν ανθρώπους από χώρες όπως η Ιταλία, η Τουρκία, η Ελλάδα να μεταναστεύσουν στη Γερμανία μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου;*
- *Γιατί δεν υπάρχουν πολλοί Κύπριοι μετανάστες στη Γερμανία;*

Η ενοποίηση της Γερμανίας δημιουργεί ασφαλώς κάποια προβλήματα. Είναι, όμως, σίγουρο ότι τα πλεονεκτήματα που θα προκύψουν από την ενοποίηση αυτή θα βοηθήσουν τη χώρα να ξεπεράσει γρήγορα τις δυσκολίες που υπάρχουν και με ενωμένες τις δυνάμεις της να ανοίξει το δρόμο της ελευθερίας, της ασφάλειας, της συνεργασίας και της προόδου για όλους τους κατοίκους της.

Πολιτιστική ανάπτυξη

Η συνεισφορά του γερμανικού λαού στην πολιτιστική ανάπτυξη της Ευρώπης είναι σημαντική. Η πρόοδος των γραμμάτων, των επιστημών και των τεχνών ήταν μεγάλη, ιδιαίτερα τους τελευταίους αιώνες. Γερμανοί φιλόσοφοι, ποιητές και λογοτέχνες, όπως ο Καντ, ο Μαρξ, ο Γκαίτε, συνέβαλαν με τα έργα τους στην κοινωνική και πνευματική ανάπτυξη των συγχρόνων τους και επηρεάζουν μέχρι σήμερα τη σκέψη πολλών ανθρώπων. Οι επιστήμονες με τις εφευρέσεις τους στον τομέα της τεχνολογίας συνέβαλαν στην κατασκευή και τελειοποίηση μηχανών και συσκευών, που βοήθησαν ουσιαστικά στη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων.

Ιδιαίτερα μεγάλη είναι η επίδοση των Γερμανών στη μουσική. Μεγάλοι μουσουργοί, όπως ο Μπαχ, ο Μότσαρτ, ο Μπετόβεν, ο Σούμαν και άλλοι, μας άφησαν εξαιρετικά έργα στον τομέα της μουσικής δημιουργίας.

Οι Γερμανοί αγαπούν και σήμερα τη μουσική και την καλλιεργούν. Σε όλες τις γερμανικές πόλεις υπάρχουν αίθουσες μουσικής και θεάτρου.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του γερμανικού λαού που βοήθησαν στην ανάπτυξη της χώρας του είναι τα εξής:

.....

.....

.....

.....

.....

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο γερμανικός λαός σήμερα είναι τα πιο κάτω:

.....

.....

.....

.....

.....

4. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Οι σχέσεις της Κύπρου με τη Γερμανία είναι κυρίως εμπορικές, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές. Κάθε χρόνο επισκέπτονται την Κύπρο πολλές χιλιάδες Γερμανοί τουρίστες, για να χαρούν τις ομορφιές του νησιού και να γνωρίσουν τον τρόπο ζωής του λαού μας.

Οι Κύπριοι φοιτητές που σπουδάζουν στη Γερμανία έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν τον τρόπο ζωής του γερμανικού λαού αλλά και να μεταφέρουν στη Γερμανία στοιχεία από τη δική μας κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

Εμπόριο Κύπρου - Γερμανίας (1999) (ευρώ)			
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ		ΕΞΑΓΩΓΕΣ	
Οχήματα, μηχανήματα	102.768.000	Πατάτες	8.452.000
Χημικά προϊόντα	25.594.000	Κρασιά	6.364.000
Τρόφιμα	25.136.000	Είδη ένδυσης	4.340.000
Μέταλλα	11.285.000	Εσπεριδοειδή	4.756.000
Χαρτί & Χαρτόνια	20.155.000	Φαρμακευτικά προϊόντα	583.000
		Μηχανήματα	1.577.000
Πλαστικά	12.788.000	Άλλα είδη	5.561.000
Είδη ένδυσης, υφάσματα	7.783.000		
Άλλα είδη	25.078.000	ΣΥΝΟΛΟ	31.051.000
ΣΥΝΟΛΟ	230.587.000		

- *Κάνετε παρατηρήσεις σχετικά με τα στοιχεία που βλέπετε στον πιο πάνω πίνακα.*

Σε διάφορες πόλεις της Γερμανίας διοργανώνονται κάθε χρόνο πολλές εμπορικές και άλλες διεθνείς εκθέσεις. Πολύ γνωστή είναι η εμπορική έκθεση της Λειψίας στην οποία μετέχει και η Κύπρος. Η Γερμανία συμμετέχει στη Διεθνή Έκθεση Κύπρου, που διοργανώνεται κάθε χρόνο στη Λευκωσία.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Στο σχήμα φαίνεται η διαδικασία που ακολουθείται στη βιομηχανική παραγωγή μιας χώρας. Γράφω στο κατάλληλο τετράγωνο καθεμιά από τις λέξεις της παρένθεσης. Μερικές από αυτές μπορούν να μπουν σε περισσότερα από ένα τετράγωνα.
(μαλλί, φρούτα, άνθρακας, αυτοκίνητα, βαμβάκι, κρέας, γάλα, πετρέλαιο, μέταλλα, τυρί, υφάσματα, ξύλο, φυσικό αέριο, φύλλα καπνού, τσιγάρα, ηλεκτρισμός, αναψυκτικά)

2. Σημειώνω κάτω από την κατάλληλη στήλη τον αριθμό καθεμιάς από τις φράσεις που ακολουθούν:

1 – δημιουργία ανθρωπιστικών προβλημάτων από το διαχωρισμό οικογενειών για πολλά χρόνια
2 – συνεργασία όλων των Γερμανών για την πρόοδο της χώρας τους
3 – απαγόρευση της διακίνησης από το ένα τμήμα της Γερμανίας στο άλλο
4 – ελεύθερη διακίνηση των πολιτών σε όλη τη χώρα
5 – αποξένωση των κατοίκων των δύο διαφορετικών τμημάτων της χώρας
6 – αξιοποίηση όλων των φυσικών πόρων της χώρας προς όφελος του συνόλου του γερμανικού λαού

Διαμελισμός της Γερμανίας	Επανένωση της Γερμανίας

3. ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Λ											
2		■	Λ	■	■		■	■	■	■	■	Μ
3		■			Β			■	Ξ			
4		■		■	■		■	■	■		■	
5		■	■	■	■	■				Ω		
6			Θ						■		■	
7		■	■		■	■	■				■	
8		■	■		■	■	Κ	■		■	■	Δ
9					Ν			■		■	■	
10		■	■		■			Ω				

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. *Μικρή χώρα που συνορεύει στα δυτικά με τη Γερμανία.*
3. *Μεγάλος ποταμός της Γερμανίας - Το συνάλλαγμα που εισρέει σε μια χώρα από τον τουρισμό και τις εξαγωγές προϊόντων.*
5. *Ο ποταμός, στα νερά του οποίου μπορούν να ταξιδέψουν μικρά ή μεγάλα πλεούμενα (αντίστροφα).*
6. *Ορυκτό που χρησιμοποιείται ως καύσιμη ύλη για την παραγωγή ενέργειας.*
7. *Λέγονται κι έτσι τα βουνά.*
9. *Μεγάλη πόλη της Γερμανίας, που είναι βιομηχανικό κέντρο στην κοιλάδα του Ρουρ.*
10. *Πλωτό τεχνητό κανάλι που ενώνει θάλασσες ή ποταμούς.*

ΚΑΘΕΤΑ

1. *Επίθετο που χρησιμοποιήθηκε στην επίσημη ονομασία της πρώην Ανατολικής Γερμανίας.*
3. *Πρώτες .....: χρησιμοποιούνται στα εργοστάσια για την παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων.*
4. *Ο μεγαλύτερος ποταμός της Γερμανίας.*
6. *Πολύ γνωστός Γερμανός μουσουργός.*
7. *Σύνδεσμος που χρησιμοποιείται πολύ συχνά στην ελληνική γλώσσα, για να ενώσει δύο προτάσεις.*
9. *Η πιο αναπτυγμένη βιομηχανικά περιοχή της Γερμανίας.*
10. *Η ..... των δύο γερμανικών κρατών ήταν για πολλά χρόνια η επιθυμία όλων των Γερμανών.*
12. *Το πολιτειακό σύστημα της Γερμανίας.*

4.

α) Χρωματίζω το χάρτη της Γερμανίας με διαφορετικά χρώματα.
β) Χρωματίζω κατάλληλα το υπόμνημα.

- [ ] *ψηλά βουνά*
- [ ] *χαμηλά βουνά*
- [ ] *πεδιάδες*
- [ ] *ποταμοί*
- [ ] *θάλασσες*

γ) Γράφω τα ονόματα:

- *των γειτονικών χωρών*
- *των θαλασσών*
- *των ποταμών*
- *των πόλεων*

5. Όπως φαίνεται στον πίνακα, το χειμώνα η θερμοκρασία στο Μόναχο είναι χαμηλότερη από εκείνη στο Αμβούργο, που βρίσκεται βορειότερα. Αιτιολογώ το φαινόμενο αυτό.

	Αμβούργο		Μόναχο	
Μήνες	Ανωτάτη	Κατωτάτη	Ανωτάτη	Κατωτάτη
	°C		°C	
Δεκέμβρης	3	0	2	-3
Γενάρης	2	-2	1	-5
Φλεβάρης	2	-2	3	-5

6. Η κοιλάδα του ποταμού Ρήνου είναι η πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή της Γερμανίας. Αναφέρω μερικούς λόγους γι' αυτό.

7. Συζήτηση στην τάξη.
Ποια οφέλη θα προκύψουν για τον τόπο μας, από την απελευθέρωση των κατεχόμενων εδαφών και την επανένωση της Κύπρου;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΟΙ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Οι Σκανδιναβικές χώρες, Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία και Δανία, βρίσκονται στο βορειότερο μέρος της Ευρώπης. Παρουσιάζουν ιδιαίτερα κλιματολογικά και γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, που επηρεάζουν καθοριστικά τον τρόπο ζωής των κατοίκων τους. Είναι από τις πιο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες της Ευρώπης. Μερικές φορές οι γεωγράφοι περιλαμβάνουν στις Σκανδιναβικές χώρες και την Ισλανδία, γιατί παρουσιάζει μαζί τους πολιτιστικές ομοιότητες.

1. Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΚΑΙ Η ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Δραστηριότητες

Να μελετήσετε το χάρτη της επόμενης σελίδας και να απαντήσετε τις ερωτήσεις που ακολουθούν. Θα σας βοηθήσει και ο χάρτης της Ευρώπης από τον Παγκόσμιο Σχολικό Άτλαντα.

1. *Εντοπίστε τις Σκανδιναβικές χώρες στο χάρτη της Ευρώπης. Προς ποια κατεύθυνση πρέπει να ταξιδέψετε, για να πάτε από την Κύπρο στις χώρες αυτές;*
2. *Αναφέρετε τις χώρες που αποτελούν τη Σκανδιναβική χερσόνησο. Ποιες άλλες μεγάλες χερσόνησοι υπάρχουν στην Ευρώπη;*
3. *Ποιες παρατηρήσεις μπορείτε να κάνετε για τη μορφολογία του εδάφους των Σκανδιναβικών χωρών;*
4. *Συγκρίνετε τις ακτές της Νορβηγίας με τις ακτές της Κύπρου. Τι παρατηρείτε; Σε ποιες χώρες της Ευρώπης υπάρχουν παρόμοιες ακτές;*
5. *Η Φινλανδία είναι γνωστή ως «η χώρα των χίλιων λιμνών». Συμφωνείτε με την ονομασία αυτή; Πώς δικαιολογείτε την άποψή σας;*

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ: Γεωμορφολογικός

*Ένας από τους πολλούς στενόμακρους κόλπους που σχηματίζονται στα παράλια της Νορβηγίας και είναι γνωστοί με το όνομα **φιορδ.** Τα φιορδ εισχωρούν βαθιά στο εσωτερικό της χώρας. Οι όχθες τους είναι πολλές φορές ψηλές και απόκρημνες. Δίνουν μια ιδιαίτερη ομορφιά στις ακτές της Νορβηγίας και γι' αυτό τα επισκέπτονται πολλοί τουρίστες.*

Μια από τις χιλιάδες λίμνες που υπάρχουν στη Φινλανδία. Όλες σχεδόν οι πόλεις της χώρας είναι κτισμένες στις όχθες μιας λίμνης ή κάποιου ποταμού.

Πώς δημιουργήθηκαν τα φιορδ και οι λίμνες

Στις βόρειες περιοχές της γης υπάρχουν εκατοντάδες λίμνες και πάρα πολλά φιορδ. Οι γεωγράφοι και οι γεωλόγοι, που μελέτησαν το φαινόμενο, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η δημιουργία τους οφείλεται στη δράση των παγετώνων και στις καθιζήσεις που προκλήθηκαν στην επιφάνεια της γης.

Πριν από αρκετά εκατομμύρια χρόνια η θερμοκρασία στην επιφάνεια της γης ήταν πολύ χαμηλή και το μεγαλύτερο μέρος του πλανήτη μας ήταν καλυμμένο με πάγους.

Με την πάροδο του χρόνου η θερμοκρασία ανέβηκε και οι πάγοι άρχισαν να λιώνουν. Τεράστιοι παγετώνες, που ξεκολλούσαν από τις πλαγιές των βουνών, μετακινούνταν προς τις χαμηλότερες περιοχές. Στο πέρασμά τους διάβρωναν το έδαφος και με το τεράστιο βάρος τους δημιουργούσαν μεγάλα κοιλώματα στην επιφάνεια της υγρής και μαλακής γης.

Όταν οι παγετώνες έλιωσαν, τα κοιλώματα γέμισαν με νερό και δημιουργήθηκαν οι λίμνες που βλέπουμε σήμερα στις περιοχές αυτές. Στις παράλιες περιοχές, τα αυλάκια, που δημιουργήθηκαν από τη μετακίνηση των παγετώνων, γέμισαν με νερό της θάλασσας. Με το πέρασμα του χρόνου, η δράση των κυμάτων προκάλεσε ακόμη μεγαλύτερη διάβρωση των ακτών. Έτσι δημιουργήθηκαν τα φιορδ. Αρκετά από αυτά εισχωρούν πολλά χιλιόμετρα μέσα στη ξηρά.

2. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Να μελετήσετε τα στοιχεία που ακολουθούν και να συγκρίνετε τον τρόπο ζωής των ανθρώπων στις Σκανδιναβικές χώρες με το δικό μας τρόπο ζωής. Να επισημάνετε διαφορές που οφείλονται κατά κύριο λόγο στις διαφορετικές κλιματολογικές συνθήκες.

Οι Σκανδιναβικές χώρες, όπως γνωρίζετε, καταλαμβάνουν το βορειότερο άκρο της ευρωπαϊκής ηπείρου, μεταξύ του 55ου παράλληλου και του βόρειου πόλου. Ένα μεγάλο μέρος τους βρίσκεται στις πολικές περιοχές. Η γεωγραφική τους θέση επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις κλιματολογικές τους συνθήκες.

- *Τι ξέρετε για το κλίμα που επικρατεί στις πολικές περιοχές;*
- *Ποιες περιοχές της γης έχουν παρόμοιο κλίμα; (Μελετήστε το σχεδιάγραμμα με τις κλιματικές ζώνες της γης στο κεφάλαιο 3 του βιβλίου σας).*

Στο χάρτη που ακολουθεί μπορείτε να δείτε για πόσο χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του έτους είναι καλυμμένες με χιόνι διάφορες περιοχές των Σκανδιναβικών χωρών και στον πίνακα τη μέση θερμοκρασία χειμώνα και καλοκαιριού σε ορισμένες πόλεις.

Μέση θερμοκρασία (° Κελσίου)

Πόλεις	Γενάρης	Ιούλης
Μπέργκεν	3	15
Τρόμσε	-4	15
Στοκχόλμη	-5	17
Ελσίνκι	-6	17
Ίβαλο	-14	15
Λευκωσία	10	29

- *Συγκρίνετε τη μέση θερμοκρασία της Λευκωσίας με τη μέση θερμοκρασία των πόλεων που φαίνονται στον πίνακα.*
- *Οι πόλεις Τρόμσε και Ίβαλο βρίσκονται στην πολική περιοχή και έχουν το ίδιο περίπου γεωγραφικό πλάτος. Παρουσιάζουν, όμως, μεγάλη διαφορά στη μέση θερμοκρασία του χειμώνα. Πώς εξηγείτε το φαινόμενο αυτό;*
- *Εξετάστε αν συμβαίνει το ίδιο και με τις πόλεις Μπέργκεν και Στοκχόλμη.*
- *Στη διάρκεια του χειμώνα ολόκληρος ο Βοθνικός Κόλπος παγώνει. Δε συμβαίνει όμως το ίδιο με τη θάλασσα της Νορβηγίας. Γιατί άραγε;*

Η ζωή των παιδιών στις Σκανδιναβικές χώρες

Ο Αντρέας είναι ένα αγόρι 12 χρονών. Ζει με τους γονείς και την αδελφή του Κλάρα σε μια μικρή πόλη της Σουηδίας. Η πόλη αυτή βρίσκεται αρκετά βόρεια και για το λόγο αυτό το καλοκαίρι δε νυχτώνει σχεδόν καθόλου εκεί.

Τώρα όμως είναι Γενάρης, η καρδιά του χειμώνα, και οι μέρες είναι πολύ μικρές. Ο Αντρέας βρίσκεται στο δωμάτιό του. Έξω άρχισε κιόλας να σκοτεινιάζει, παρόλο που η ώρα είναι μόλις τρεις το απόγευμα. Τα δέντρα, που βρίσκονται στις όχθες του ποταμού, φαίνονται άσπρα από το χιόνι. Σε λίγο, όμως, θα είναι τόσο σκοτεινά έξω, που δε θα διακρίνονται καθόλου. Η θερμοκρασία είναι 10 βαθμοί κάτω από το μηδέν, αλλά το δωμάτιο του Αντρέα είναι αρκετά ζεστό όπως και το υπόλοιπο σπίτι.

Ο Αντρέας λυπάται που είναι αναγκασμένος να μένει στο σπίτι. Είναι τόσο το κρύο, που δεν μπορεί να βγει έξω να παίξει ή να κάνει σκι, κάτι που συνηθίζει πολύ κάθε απόγευμα, όταν ο καιρός είναι πιο ζεστός. Περνά τις περισσότερες ώρες του διαβάζοντας, παρακολουθώντας τηλεόραση ή παίζοντας στον ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Φέτος φοιτά στην τελευταία τάξη του δημοτικού σχολείου. Όταν το τελειώσει, θα είναι υποχρεωμένος να φοιτήσει για τρία ακόμη χρόνια σε ανώτερο σχολείο. Ο ίδιος, βέβαιὰ, ελπίζει πως θα μπορέσει να συνεχίσει τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο. Θέλει να γίνει συντηρητής δασών, γιατί του αρέσει πολύ η ζωή κοντά στη φύση. Ξέρει πόσο πολύτιμα είναι τα δάση για τη χώρα του και πως πρέπει να συντηρούνται και να προστατεύονται τόσο από το κράτος όσο και από τους ίδιους τους πολίτες.

Το σχολείο του Αντρέα δεν είναι πολύ μακριά από το σπίτι του.

Όταν ο καιρός είναι καλός, πηγαίνει εκεί με τα πόδια ή χρησιμοποιεί το ποδήλατό του. Το χειμώνα, όταν το χιόνι είναι μαλακό, χρησιμοποιεί τα χιονοπέδιλά του. Είναι πολύ καλός στο σκι και έχει κερδίσει αρκετές φορές στους χειμερινούς αγώνες που διοργανώνονται στο σχολείο του.

Τα μαθήματα αρχίζουν στις οκτώ. Τα παιδιά μένουν στο σχολείο μέχρι τις τρεις το απόγευμα. Τα διαλείμματα, όταν ο καιρός το επιτρέπει, βγαίνουν στην αυλή και ασχολούνται με διάφορα παιγνίδια, όπως χιονοδρομίες, χόκεϊ στον πάγο, ποδόσφαιρο κ.ά. Αυτή την περίοδο, όμως, που η θερμοκρασία είναι τόσο χαμηλή και το φως δεν είναι αρκετό, είναι πολύ δύσκολο να βγουν έξω. Το σχολείο τους είναι χτισμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να μετακινούνται στους διάφορους χώρους του, χωρίς να βγαίνουν στην αυλή. Όλοι οι διάδρομοι είναι εσωτερικοί, όπως είναι και η μεγάλη κλειστή αίθουσα για αθλοπαιδιές. Υπάρχουν επίσης αίθουσες όπου τα παιδιά μπορούν να ασχοληθούν κατά τον ελεύθερο τους χρόνο, με επιτραπέζια παιγνίδια ή να παρακολουθήσουν τηλεόραση.

Το μεσημέρι γίνεται το μεγάλο διάλειμμα. Τα παιδιά συγκεντρώνονται στην τραπεζαρία για το γεύμα τους, που προσφέρεται δωρεάν και συνοδεύεται με ζεστό τσάι ή σούπα.

Η σχολική χρονιά τελειώνει στις αρχές του Ιούνη. Το καλοκαίρι είναι η πιο ευχάριστη περίοδος για τον Αντρέα. Μαζί με την οικογένειά του πηγαίνουν στην εξοχική τους κατοικία, που βρίσκεται σε μια πανέμορφη ορεινή περιοχή κοντά στα σύνορα με τη Νορβηγία. Είναι ένα μικρό

αλλά άνετο ξύλινο σπίτι χτισμένο μέσα στο δάσος, στις όχθες μιας μικρής λίμνης. Υπάρχουν εκατοντάδες τέτοια σπιτάκια στη γύρω περιοχή.

Στη διάρκεια του καλοκαιριού δε νυχτώνει καθόλου στην περιοχή αυτή. Είναι οι γνωστές σε όλο τον κόσμο «λευκές νύχτες». Ο ήλιος διαγράφει κύκλους πάνω από τον ορίζοντα, αλλά δε δύει ποτέ. Ο Αντρέας περνά τον καιρό του κάνοντας περίπατο στο δάσος, παίζοντας ποδόσφαιρο ή κολυμπώντας και ψαρεύοντας στη λίμνη.

Μετάφραση - διασκευή από την έκδοση «Σουηδία» του Σουηδικού Ινστιτούτου

Στη μεγαλύτερη περίοδο του χρόνου οι Σκανδιναβοί ντύνονται με χοντρά ρούχα. Χρησιμοποιούν γάντια και σκούφους για το κεφάλι, για να προστατεύονται από το δριμύ ψύχος.

Στις νοτιότερες, βέβαια, περιοχές το ντύσιμό τους είναι πιο ελαφρό. Στη διάρκεια του καλοκαιριού δε διαφέρει σχεδόν σε τίποτα από το δικό μας, εκτός από το ότι φροντίζουν να έχουν πάντα μαζί τους ένα λεπτό πουλόβερ.

Οι Σκανδιναβοί συνηθίζουν να λένε ότι τα παιδιά τους γεννιούνται με ένα ζευγάρι χιονοπέδιλα στα πόδια.

- *Πώς το σχολιάζετε;*

Μια από τις αγαπημένες συνήθειες των παιδιών, αλλά και των μεγάλων, στις Σκανδιναβικές χώρες είναι το λουτρό ***σάουνα.*** *Είναι επινόηση των Φινλανδών, αλλά σήμερα έχει εξαπλωθεί και στις άλλες χώρες. Είναι ένα είδος ατμόλουτρου, που βοηθά το σώμα να καθαρίσει και να ξεκουραστεί. Τα παιδιά θεωρούν την επίσκεψη σε κάποιο λουτρό για σάουνα ως μια καλή ευκαιρία να συναντήσουν τους φίλους τους.*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στον τρόπο ζωής των ανθρώπων στις Σκανδιναβικές χώρες και το δικό μας τρόπο ζωής είναι οι πιο κάτω:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Η ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΑΡΚΤΙΚΕΣ (ΠΟΛΙΚΕΣ) ΠΕΡΙΟΧΕΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Να επισημάνετε τα ιδιαίτερα φυσικά φαινόμενα (που περιλαμβάνουν και τις κλιματολογικές συνθήκες) που επικρατούν στις αρκτικές περιοχές και να αναφέρετε με ποιο τρόπο αυτά επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων.

Στις βόρειες περιοχές των Σκανδιναβικών χωρών, εκεί που βασιλεύουν τα χιόνια και οι αιώνιοι πάγοι, ζουν οι **Λάπωνες.** Μοιάζουν πολύ με τους Εσκιμώους της Β. Αμερικής και της Γροιλανδίας. Η ζωή τους είναι απόλυτα προσαρμοσμένη στις δύσκολες συνθήκες των πολικών περιοχών. Ασχολούνται κυρίως με τη βόσκηση ταράνδων, το κυνήγι και το ψάρεμα.

● *Ποια ζώα νομίζετε ότι κυνηγούν οι Λάπωνες;*

Η ζωή των Λαπώνων είναι νομαδική. Είναι υποχρεωμένοι να μετακινούνται από περιοχή σε περιοχή ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες. Στις μετακινήσεις τους χρησιμοποιούν **έλκηθρα,** που τα σέρνουν **τάρανδοι** ή σκυλιά. Σε παλαιότερες εποχές η επιβίωση των Λαπώνων στηριζόταν αποκλειστικά στους ταράνδους. Τους έδιναν το γάλα, το κρέας, τα δέρμα τους. Σήμερα πολύ λίγοι Λάπωνες εξακολουθούν να ζουν με

τον παραδοσιακό τρόπο. Οι περισσότεροι έχουν μετακινηθεί σε άλλες περιοχές, όπου οι κυβερνήσεις των Σκανδιναβικών χωρών τούς βοήθησαν να χτίσουν τα σπίτια τους και να βρουν δουλειά.

Καλοκαίρι στη Λαπωνία. Είναι μεσάνυχτα και όμως ο ήλιος λάμπει στον ουρανό. «Ο ήλιος του μεσονυχτίου», όπως ονομάζεται, δε δύει καθόλου. Η μέρα διαρκεί 24 ώρες.

- *Αφού ο ήλιος λάμπει συνεχώς στον ουρανό, γιατί δε λιώνουν οι πάγοι; (Διαβάστε ξανά για τις κλιματικές ζώνες της γης στο κεφάλαιο 3.)*
- *Χρησιμοποιήστε την υδρόγειο σφαίρα και ένα φανάρι και προσπαθήστε με τη βοήθεια του δασκάλου σας να εξηγήσετε το φαινόμενο του «ήλιου του μεσονυκτίου». (Να έχετε υπόψη σας ότι το καλοκαίρι η γη έχει στραμμένο προς τον ήλιο το βόρειο ημισφαίριο, ενώ το χειμώνα συμβαίνει το αντίθετο.)*
- *Τι νομίζετε ότι συμβαίνει στη διάρκεια του χειμώνα στις περιοχές αυτές; (Η υδρόγειος σφαίρα και το φανάρι θα σας βοηθήσουν και πάλι.)*

Στη διάρκεια της ατέλειωτης χειμωνιάτικης νύχτας στις πολικές περιοχές, ο ουρανός φωτίζεται από ένα παράξενο φως που λέγεται **πολικό σέλας.** Μοιάζει με φωτεινά σύννεφα που υψώνονται πάνω από τον ορίζοντα. Το φως που δίνει το σέλας δεν είναι πολύ δυνατό, βοηθά όμως αρκετά τους λίγους κατοίκους των αρκτικών περιοχών να συνεχίσουν τη ζωή τους.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Τα ιδιαίτερα κλιματολογικά χαρακτηριστικά που επικρατούν στις αρκτικές περιοχές είναι τα ακόλουθα:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ ΤΩΝ ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Οι Σκανδιναβικές χώρες, παρά τις δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες, και το μικρό ποσοστό καλλιεργήσιμης γης, κατάφεραν να αναπτύξουν σε μεγάλο βαθμό την οικονομία τους. Σήμερα, συγκαταλέγονται ανάμεσα στις πλουσιότερες χώρες του κόσμου και οι κάτοικοί τους έχουν πολύ ψηλό **βιοτικό** και **μορφωτικό επίπεδο.**

Να επισημάνετε τους λόγους που βοήθησαν στη μεγάλη οικονομική ανάπτυξη των Σκανδιναβικών χωρών. Συνδυάστε τη διερεύνηση του θέματος με το πιο κάτω σύνθημα, που είναι πολύ διαδεδομένο ανάμεσα στους κατοίκους των χωρών αυτών:

«Κάνε όσο μπορείς καλύτερη και πιο αποτελεσματική χρήση των **φυσικών πόρων*** που έχεις στη διάθεσή σου».

---

* ***φυσικοί πόροι:*** *Οτιδήποτε υπάρχει στη φύση και είναι χρήσιμο στους ανθρώπους, όπως η γη, τα νερά, τα ορυκτά, τα δάση.*

Χρήση της γης στις Σκανδιναβικές χώρες				
Χώρα	Έκταση (τετρ. χιλιομ.)	Καλλιεργήσιμη γη %	Μη καλλιεργήσιμη γη (βουνά, λίμνες, νησιά, τούνδρα, παγετώνες) %	Δάση %
Σουηδία	449 000	6	44	50
Φινλανδία	338 000	8	27	65
Νορβηγία	324 000	3	71	26
Δανία	43 000	70	18	12
Ισλανδία	103 000	1	75	0
Κύπρος	9 000	46	35	19

- *Μελετήστε τον πίνακα και συζητήστε στην ομάδα σας.*

  – *Ποια από τις Σκανδιναβικές χώρες έχει το μεγαλύτερο και ποια το μικρότερο ποσοστό καλλιεργήσιμης γης;*
  Πώς αυτό εξηγείται από τη μελέτη του χάρτη;

  – *Πώς επηρεάζει τη γεωργική παραγωγή το ποσοστό της καλλιεργήσιμης γης;*

  – *Ποια από τις χώρες αυτές έχει, κατά τη γνώμη σας, μεγάλη γεωργική παραγωγή;*

  – *Ποιος άλλος παράγοντας επηρεάζει τη γεωργική παραγωγή των υπόλοιπων τριων χωρών; (Συνδυάστε τη συζήτηση αυτή με το γεγονός ότι η Κύπρος εξάγει στις Σκανδιναβικές χώρες εσπεριδοειδή και λαχανικά.)*

  – *Ποιο είναι το γενικό σας συμπέρασμα για τη γεωργική παραγωγή των Σκανδιναβικών χωρών;*

ΔΑΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Όπως βλέπετε στο χάρτη που ακολουθεί, αλλά και στον προηγούμενο πίνακα, ένα μεγάλο μέρος του εδάφους των Σκανδιναβικών χωρών είναι καλυμμένο με δάση. Ιδιαίτερα μεγάλες είναι οι δασικές εκτάσεις στη Σουηδία και τη Φινλανδία. Οι δυο αυτές χώρες είναι οι μεγαλύτεροι παραγωγοί ξυλείας και προϊόντων ξύλου σε ολόκληρη την Ευρώπη. Πολύ γνωστή στην Κύπρο και περιζήτητη για την ποιότητά της είναι η σουηδική ξυλεία.

- *Να βρείτε με τη βοήθεια του πίνακα στην προηγούμενη σελίδα την έκταση των δασών στη Σουηδία (σε τετρ. χιλιόμετρα) και να τη συγκρίνετε με τη συνολική έκταση της Κύπρου. Τι παρατηρείτε;*

Τα δάση στις Σκανδιναβικές χώρες αποτελούνται κυρίως από **κωνοφόρα δέντρα.** Τα δέντρα αυτά μοιάζουν πολύ με τα κέδρα και τα έλατα. Ονομάζονται έτσι, γιατί οι καρποί τους, τα κουκουνάρια, έχουν κωνικό σχήμα (σαν χωνί).

Τα κωνοφόρα δέντρα έχουν προσαρμοστεί στις δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στις περιοχές αυτές.

- *Μπορείτε να εξηγήσετε πώς τα κωνοφόρα δέντρα καταφέρνουν να αντέχουν σε τόσο χαμηλές θερμοκρασίες; (σχήμα, φύλλα, φλοιός, καρποί)*

Τοπίο στη Φινλανδία

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ-ΡΩΣΙΑ: Ζώνες βλάστησης

- *Τα κωνοφόρα δάση απλώνονται σε όλες τις περιοχές των Σκανδιναβικών χωρών εκτός από τις βορειότερες και τις νοτιότερες. Μπορείτε να εξηγήσετε γιατί δεν υπάρχουν δάση στις περιοχές αυτές;*

- *Ποια άλλη χώρα της Ευρώπης έχει μεγάλες εκτάσεις με κωνοφόρα δάση;*

Το κόψιμο των δέντρων και το καθάρισμα των κορμών γίνεται με σύγχρονα μέσα. Εκατομμύρια δέντρα κόβονται κάθε χρόνο με αυτό τον τρόπο. Παρόλα αυτά, ο αριθμός των δασικών δέντρων διατηρείται σταθερός. Υπάρχουν αυστηροί νόμοι, που υποχρεώνουν τις εταιρείες που εκμεταλλεύονται τα δάση να φυτεύουν νέα δέντρα στη θέση εκείνων που κόβουν.

- *Ποια από τις εκστρατείες, που έχουν αναλάβει η κυβέρνηση και ο λαός της Κύπρου, σας θυμίζει η πιο πάνω ενέργεια;*

Για τη μεταφορά των κορμών στα εργοστάσια οι Σκανδιναβοί χρησιμοποιούν πολύ τα νερά των ποταμών και των λιμνών. Μικροί αλλά ορμητικοί ποταμοί, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό, υπάρχουν παντού.

- *Ποια οφέλη έχουν οι άνθρωποι από την αξιοποίηση των ποταμών με αυτό τον τρόπο;*

- *Μπορεί να γίνει το ίδιο και στην Κύπρο; Γιατί;*

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Η βιομηχανία στις Σκανδιναβικές χώρες είναι πολύ αναπτυγμένη. Η ανάπτυξη αυτή στηρίζεται κυρίως στη χρησιμοποίηση των άφθονων υδατοπτώσεων για την παραγωγή φτηνής υδροηλεκτρικής ενέργειας.

Στην αρχή δημιουργήθηκαν εργοστάσια για την επεξεργασία του ξύλου. Αργότερα η βιομηχανία αναπτύχθηκε περισσότερο με την αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου, που υπάρχει στο υπέδαφός τους.

Περισσότερα ορυκτά διαθέτει η Σουηδία. Τα ορυχεία σιδήρου στη χώρα είναι τα πλουσιότερα στην Ευρώπη. Για το λόγο αυτό, αναπτύχθηκε πολύ η βαριά βιομηχανία. Υπάρχουν χαλυβουργεία, ναυπηγεία, εργοστάσια αυτοκινήτων, μηχανημάτων, ηλεκτρικών συσκευών, εργαλείων κ.ά.

Η ανακάλυψη πετρελαίου στη θαλάσσια περιοχή της Νορβηγίας βοήθησε πολύ τη βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας. Σημαντικές ποσότητες νορβηγικού πετρελαίου εξάγονται σε άλλες χώρες.

Στη Δανία έχει αναπτυχθεί περισσότερο η βιομηχανία τροφίμων (γαλακτοκομικών προϊόντων, αλλαντικών, κονσερβοποιημένων κρεάτων, ψαριών, λαχανικών, φρούτων κ.ά.). Υπάρχουν, επίσης, εργοστάσια κατασκευής λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.

Τα περισσότερα εργοστάσια που επεξεργάζονται τους κομμένους κορμούς και παράγουν διάφορα προϊόντα (χαρτί, χαρτόνι, χαρτοπολτό, σανίδες) είναι κτισμένα πολύ κοντά στα δάση, συνήθως στις όχθες κάποιου ποταμού.

- *Για ποιους λόγους νομίζετε ότι οι άνθρωποι προτιμούν να κτίζουν τα εργοστάσιά τους σε τέτοιες περιοχές;*

Μεγάλο βιομηχανικό συγκρότημα κατασκευής αλουμινίου στη Νορβηγία. Βρίσκεται στις όχθες ενός μεγάλου φιορδ. Κινείται με ηλεκτρικό ρεύμα που παράγεται από δυο υδροηλεκτρικά εργοστάσια που βρίσκονται πολύ κοντά του. Το αλουμίνιο εξάγεται σε άλλες χώρες. Το φιορδ είναι αρκετά βαθύ, ώστε τα πλοία να μπορούν να προσεγγίσουν την αποβάθρα του συγκροτήματος.

Απονομή βραβείων Νόμπελ από τη Σουηδική Ακαδημία

Ο Άλφρετ Νόμπελ, ο εφευρέτης της δυναμίτιδας, είναι ένας από τους πρωτεργάτες της βιομηχανικής ανάπτυξης στη Σουηδία. Απέκτησε τεράστια περιουσία από την κατασκευή εκρηκτικών υλών.

Πρόσφερε ένα μεγάλο ποσό χρημάτων για τη δημιουργία και καθιέρωση των περίφημων βραβείων που φέρουν το όνομά του.

Τα βραβεία Νόμπελ

απονέμονται κάθε χρόνο σε ανθρώπους που ξεχωρίζουν παγκόσμια για τις επιδόσεις τους στη λογοτεχνία, τις επιστήμες και τις προσπάθειες για επικράτηση της ειρήνης στον κόσμο. Θεωρείται ύψιστη τιμή για κάποιον να πάρει το βραβείο Νόμπελ.

- *Να βρείτε ποιοι Έλληνες τιμήθηκαν με το βραβείο Νόμπελ.*
- *Ποια σημασία έχει η βράβευση αυτή για τον ελληνισμό;*

ΑΛΙΕΙΑ

Οι θάλασσες γύρω από τις Σκανδιναβικές χώρες είναι πολύ πλούσιες σε ψάρια. Τα ψάρια καταφεύγουν στα ζεστά και ήσυχα νερά των φιορδ, για να ενάποθέσουν τα αυγά τους.

Η αλιεία αποτελεί σημαντική πηγή πλούτου για τις χώρες αυτές και ιδιαίτερα τη Νορβηγία και τη Δανία.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Οι κάτοικοι των Σκανδιναβικών χωρών είναι εργατικοί και φιλοπρόοδοι. Παρά τις δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες κατάφεραν με πολλές προσπάθειες να συμβάλουν σε τέτοιο βαθμό στην ανάπτυξη των χωρών τους, ώστε να βρίσκονται σήμερα ανάμεσα στις πιο πλούσιες του κόσμου.

Το μορφωτικό τους επίπεδο είναι πολύ ψηλό. Η εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες παρέχεται δωρεάν.

Αγαπούν πολύ το περιβάλλον και τη φυσική ζωή. Όπως αναφέραμε, οι περισσότεροι από αυτούς περνούν αρκετό από τον ελεύθερό τους χρόνο στο βουνό ή στο δάσος. Όταν ο καιρός το επιτρέπει, επιδίδονται σε αθλητικές δραστηριότητες και ιδιαίτερα σ' αυτές που σχετίζονται με τη φυσική ζωή, όπως ορειβασία, τρέξιμο, κολύμπι, χιονοδρομίες κ.ά. Για τις μετακινήσεις τους χρησιμοποιούν πολύ το ποδήλατο. Σε όλες τις κατοικημένες περιοχές, αλλά και στην ύπαιθρο, υπάρχουν ποδηλατόδρομοι. Στους δημόσιους χώρους, στα σχο-

λεία, στους χώρους εργασίας υπάρχουν ποδηλατοστάσια, για τη στάθμευση των ποδηλάτων.

Οι Σκανδιναβοί, και ιδιαίτερα οι Φινλανδοί, έχουν μεγάλη παράδοση στον κλασικό αθλητισμό. Στους δρόμους μεγάλων αποστάσεων και τον ακοντισμό έχουν αναδείξει σπουδαίους αθλητές, που κέρδισαν πολλές πρώτες νίκες σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις.

Η προστασία του περιβάλλοντος είναι κανόνας στη ζωή των Σκανδιναβών. Κατάφεραν να κρατήσουν μια αξιοθαύμαστη ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη για αξιοποίηση των φυσικών τους πόρων και την υποχρέωση για διατήρηση του θαυμάσιου περιβάλλοντος της χώρας τους. Πολλοί χείμαρροι και καταρράκτες παραμένουν ανεκμετάλλευτοι, παρά τη μεγάλη ζήτηση ηλεκτρικού ρεύματος, για να μην επηρεαστεί η βλάστηση της περιοχής και η ομορφιά του περιβάλλοντος.

Η αγάπη των Σκανδιναβών για τον ήλιο είναι πολύ μεγάλη. Την άνοιξη γιορτάζουν τον ερχομό του με ιδιαίτερη λαμπρότητα και στη διάρκεια του σύντομου καλοκαιριού τον απολαμβάνουν με κάθε ευκαιρία. Προτιμούν να ταξιδεύουν σε ηλιόλουστες χώρες για τις διακοπές τους. Πολλοί από αυτούς επισκέπτονται κάθε χρόνο την Κύπρο.

Πάνω από 250 χιλιάδες Σκανδιναβοί, ιδιαίτερα Φινλανδοί και Σουηδοί, ήρθαν το 1999 για διακοπές στο νησί μας. Τα ελληνικά νησιά, ιδιαίτερα η Ρόδος, κατακλύζονται, επίσης, από χιλιάδες Σκανδιναβούς κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι λόγοι που βοήθησαν στη μεγάλη οικονομική ανάπτυξη των Σκανδιναβικών χωρών είναι οι πιο κάτω:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Συγκρίνουμε τον τρόπο ζωής μας με τον τρόπο ζωής των παιδιών στις Σκανδιναβικές χώρες. Βρίσκουμε ομοιότητες και διαφορές ως προς τα ακόλουθα:

- *Τη φοίτηση στο σχολείο:*

  .....

  .....

- *Τα παιγνίδια:*

  .....

  .....

- *Την ενδυμασία:*

  .....

  .....

2. Εξηγώ με λίγα λόγια τα πιο κάτω:

- *Στην περιοχή της τούνδρας δε ζουν πολλοί άνθρωποι.*
- *Ο τρόπος ζωής των Λαπώνων έχει αλλάξει.*
- *Οι περιοχές βόρεια του Αρκτικού κύκλου ονομάζονται «η γη του ήλιου του μεσονυκτίου».*
- *Οι περισσότεροι κάτοικοι στη Νορβηγία, τη Σουηδία και τη Φινλανδία ζουν στις νοτιότερες περιοχές των χωρών τους.*

3. Ένας νόμος στη Σουηδία λέει πως για το κάθε δέντρο που κόβεται πρέπει να φυτεύεται στη θέση του ένα άλλο.
Ένας άλλος νόμος στη Δανία λέει πως μια περιοχή που είναι δάσος πρέπει να παραμείνει για πάντα δάσος.

- *Σε τι μοιάζουν οι δυο νόμοι; Ποια είναι η σημασία τους;*
- *Συμβαίνει το ίδιο και στην Κύπρο; Τι πρέπει να γίνει;*

4. Αναφέρω προϊόντα που εισάγει η Κύπρος από τις Σκανδιναβικές χώρες και προϊόντα που εξάγει σ' αυτές.

5. Οι κάτοικοι των Σκανδιναβικών χωρών χρησιμοποιούν πολύ το ποδήλατο για τις μετακινήσεις τους. Ποιες επιπτώσεις έχει το γεγονός αυτό στη ζωή τους;

6. Το νερό διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη ζωή των Σκανδιναβών. Σχολιάζω.

7. Στο πιο κάτω διάγραμμα φαίνονται τα κύρια προϊόντα που εξάγει καθεμιά από τις Σκανδιναβικές χώρες. Γράφω στον εξωτερικό κύκλο το όνομα της χώρας που ταιριάζει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

Η ΡΩΣΙΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ρωσία είναι η μεγαλύτερη σε έκταση χώρα της γης. Καταλαμβάνει τη μισή περίπου έκταση της Ευρώπης καθώς και ένα πολύ μεγάλο μέρος της Ασίας. Για το λόγο αυτό, το κλίμα παρουσιάζει μεγάλες διαφορές από περιοχή σε περιοχή. Η χώρα διαθέτει τεράστιο φυσικό πλούτο.

Μέχρι το 1990 αποτελούσε τη μεγαλύτερη δημοκρατία της πρώην Σοβιετικής Ένωσης (Ε.Σ.Σ.Δ.)*. Μετά τη διάλυση της Ε.Σ.Σ.Δ., μαζί με τις άλλες γειτονικές της δημοκρατίες συγκρότησαν την Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών.

Σήμερα ο ρωσικός λαός προσπαθεί να λύσει τα προβλήματά του και να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη και πρόοδο της χώρας του.

Η Ρωσία είναι μια από τις **Μεγάλες Δυνάμεις** και είναι μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

● *Να βρείτε στον πίνακα, που είναι στο τέλος του βιβλίου, την έκταση της Ρωσίας. Να κάνετε συγκρίσεις με άλλες μεγάλες χώρες της Ευρώπης και την Κύπρο.*

Θα σας βοηθήσει επίσης ο παγκόσμιος χάρτης που βρίσκεται στον άτλαντά σας.

2. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ - ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Παρά τη μεγάλη έκταση της Ρωσίας, μικρό σχετικά μέρος της χώρας χρησιμοποιείται για γεωργική παραγωγή. Να μελετήσετε τα στοιχεία που ακολουθούν και να επισημάνετε τους βασικούς λόγους στους οποίους οφείλεται το γεγονός αυτό.

---

* **Ε.Σ.Σ.Δ.:** Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

ΡΩΣΙΑ: Γεωμορφολογικός - Παραγωγικός

ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΑΓΩΜΕΝΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ (ΑΡΚΤΙΚΟΣ)
ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ
ΣΒΑΛΜΠΑΡΝΤ
ΣΕΒΕΡΝΑΓΙΑ ΖΕΜΛΙΑ
ΒΡΑΓΓΚΕΛ
ΝΕΑ ΣΙΒΗΡΙΑ
ΙΣΛΑΝΔΙΑ
ΝΟΒΑΓΙΑ ΖΕΜΛΙΑ
ΝΟΡΒΗΓΙΑ
ΣΟΥΗΔΙΑ
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ
ΔΑΝΙΑ
ΒΑΛΤΙΚΗ ΘΑΛ.
ΕΣΘΟΝΙΑ
ΛΕΤΤΟΝΙΑ
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ
ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ
ΠΟΛΩΝΙΑ
ΣΛΟΒΑΚΙΑ
ΟΥΓΓΑΡΙΑ
ΟΥΚΡΑΝΙΑ
ΡΟΥΜΑΝΙΑ
ΜΟΛΔΑΒΙΑ
ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΤΟΥΡΚΙΑ
ΓΕΟΡΓΙΑ
ΑΡΜΕΝΙΑ
ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ
ΚΥΠΡΟΣ
ΣΥΡΙΑ
ΙΡΑΚ
ΙΡΑΝ
ΙΣΡΑΗΛ
ΙΟΡΔΑΝΙΑ
ΚΑΣΠΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΚΑΖΑΧΣΤΑΝ
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ
ΤΟΥΡΚΜΕΝΙΣΤΑΝ
ΚΙΡΓΙΣΙΑ
ΤΑΝΤΖΙΚΙΣΤΑΝ
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ
ΠΑΚΙΣΤΑΝ
ΜΟΓΓΟΛΙΑ
ΚΙΝΑ
ΒΟΡ. ΚΟΡΕΑ
ΝΟΤ. ΚΟΡΕΑ
ΙΑΠΩΝΙΑ
ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΟΚΟΤΣΚΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΒΕΡΙΓΓΕΙΟΣ ΘΑΛ.
ΣΑΧΑΛΙΝΗ
ΚΟΥΡΙΛΕΣ
Μουρμάνσκ
Αρχάγγελος
Αγία Πετρούπολη
Καλινινγκράντ
Μόσχα
Γκόρκι
Σβέρντλοφσκ
Τσελιαμπίνσκ
Νοβοσιμπίρσκ
Νόβο-Κουζνετσκ
Κρασνογιάρσκ
Χαμπάροφσκ
Βλαδιβοστόκ
Ουράλια Όρη
Π. Ιρτυς
Π. Ομπ (Οβ)
Π. Λένας
Π. Γενισέι
Π. Αμούρ
Π. Μπολσόι
Π. Μπαλκάν
Π. Βόλγας
Π. Δόν
Π. Δνείπερος
Π. Δνείστερος
Π. Πορ. Δνείστερος
Π. Κουμάνος
Π. Κάμα
Π. Κολύμα
Π. Ανάντι
Π. Κόλυμα
Κάρα Θαλ.
Λίμνη Μπαϊκάλ
Λίμνη Σεβάν
Λίμνη Μπαλκάς
Λίμνη Αρανσίμ
Λίμνη Σεβάν
Λίμνη Μπαλκάν
Λίμνη Μπαϊκάλ

ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Το κλίμα της Ρωσίας παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία. Στις βόρειες περιοχές είναι αρκτικό. Όσο προχωρούμε προς τα νότια γίνεται ηπειρωτικό, με μεγάλη διαφορά θερμοκρασίας ανάμεσα στο χειμώνα και το καλοκαίρι και πολύ χαμηλή βροχόπτωση.

Στις νότιες όμως περιοχές, και ιδιαίτερα στα παράλια του Εύξεινου Πόντου, το κλίμα γίνεται πιο θερμό. Μοιάζει αρκετά με το μεσογειακό, αλλά οι χειμώνες είναι πιο ψυχροί. Οι ντόπιοι, μάλιστα, ονομάζουν την περιοχή αυτή «Ρωσική Ριβιέρα». Είναι η μοναδική περιοχή της Ρωσίας στην οποία καλλιεργούνται εσπεριδοειδή και άλλα μεσογειακά φυτά.

Οι κλιματολογικές αυτές συνθήκες οφείλονται στη μεγάλη έκταση και τη γεωγραφική θέση της χώρας. Στις πιο πολλές περιοχές η μέση θερμοκρασία του Γενάρη βρίσκεται κάτω από το μηδέν. Σε αντίθεση με το κλίμα της Δυτικής Ευρώπης, το κλίμα της Ρωσίας δεν επηρεάζεται από τα θαλάσσια ρεύματα. Έτσι, βλέπουμε ότι περιοχές με ίδιο γεωγραφικό πλάτος έχουν, την ίδια περίοδο, διαφορετική μεταξύ τους θερμοκρασία.

Ανωτάτη και κατωτάτη θερμοκρασία το Γενάρη

Πόλεις	Ανωτάτη	Κατωτάτη
Όσλο	-2	-7
Αγία Πετρούπολη	-7	-13
Μόσχα	-9	-16

Δραστηριότητες:

α) Οι πόλεις Όσλο και Αγία Πετρούπολη έχουν το ίδιο γεωγραφικό πλάτος, αλλά έχουν διαφορετική θερμοκρασία. Πώς το εξηγείτε αυτό;

β) Η Μόσχα βρίσκεται πιο μακριά από το βόρειο πόλο, σε σχέση με την Αγία Πετρούπολη. Μπορείτε να βρείτε για ποιο λόγο έχει χαμηλότερη θερμοκρασία από την Αγία Πετρούπολη;

γ) Να μελετήσετε το γεωμορφολογικό χάρτη της Ρωσίας και το χάρτη ζωνών βλάστησης και να κάνετε τις πιο κάτω εργασίες:

- *Ένα μεγάλο μέρος της Ρωσίας βρίσκεται στα βόρεια του αρκτικού κύκλου.*
  - *Τι ξέρετε για το κλίμα στην περιοχή αυτή; Ποια βλάστηση επικρατεί;*
  - *Μπορεί η περιοχή να χρησιμοποιηθεί για γεωργικούς σκοπούς;*

● *Να βρείτε στο χάρτη τη ζώνη των κωνοφόρων δασών.*

– Να συγκρίνετε την έκτασή της με τη συνολική έκταση της Ρωσίας.

● *Μια μεγάλη έκταση στα ανατολικά της Κασπίας Θάλασσας είναι έρημος. Η βροχή που πέφτει εδώ στη διάρκεια του χρόνου είναι ελάχιστη.*

– Πώς εξηγείτε το φαινόμενο αυτό; (Να έχετε υπόψη σας ότι οι άνεμοι που επικρατούν στην περιοχή είναι οι βόρειοι.)

● *Να βρείτε τα Ουράλια Όρη και την οροσειρά του Καυκάσου.*

– Πώς η θέση των δυο αυτών οροσειρών επηρεάζει τη βροχόπτωση στην ανατολική περιοχή της Ρωσίας;

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΣΤΕΠΩΝ ΤΗΣ ΣΙΒΗΡΙΑΣ

Στα νότια της ζώνης των δασών απλώνεται η τεράστια ρωσική πεδιάδα. Αποτελείται από τις αχανείς επίπεδες εκτάσεις της Σιβηρίας, που οι Ρώσοι ονομάζουν **στέπες.** Ταξιδιώτες έχουν παρομοιάσει την πορεία στις στέπες της Σιβηρίας με ταξίδι σε ήρεμη θάλασσα. Ως εκεί που φτάνει το μάτι, τίποτε δεν υπάρχει που να διακόπτει την απεραντοσύνη του τοπίου.

Το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής αυτής παρουσιάζει μεγάλες διαφορές ανάμεσα στη θερμοκρασία του χειμώνα και του καλοκαιριού. Οι διαφορές γίνονται πιο έντονες όσο προχωρούμε από τα ανατολικά προς τα δυτικά και από τα νότια προς τα βόρεια. Σε περιοχές όπου η θερμοκρασία μπορεί να φτάσει το καλοκαίρι στους 32° Κελσίου, είναι δυνατό να πέσει το χειμώνα στους 45° κάτω από το μηδέν.

Οι πολύ χαμηλές θερμοκρασίες και η μεγάλη διάρκεια του χειμώνα δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη δέντρων ή άλλης πολυετούς βλάστησης στην περιοχή. Το καλοκαίρι, όταν οι ακτίνες του ήλιου ζεσταίνουν το παγωμένο έδαφος, οι στέπες καλύπτονται με χαμηλό χορτάρι. Παρά την αρκετά ψηλή θερμοκρασία, το έδαφος λίγα εκατοστά κάτω από την επιφάνεια παραμένει μόνιμα παγωμένο.

Η ζωή γενικά στις αφιλόξενες εκτάσεις των στεπών είναι πολύ δύσκολη. Οι άνθρωποι που ζουν στην περιοχή ασχολούνται κυρίως με το κυνήγι άγριων γουνοφόρων ζώων ή εργάζονται στα ορυχεία της περιοχής.

Πιο πυκνοκατοικημένες είναι οι δυτικές και οι νότιες περιοχές. Το κλίμα εδώ είναι πιο ήπιο και επιτρέπει την καλλιέργεια σιτηρών και άλλων γεωργικών προϊόντων. Η βροχόπτωση είναι πολύ χαμηλή, αλλά εκτεταμένες περιοχές αρδεύονται από τους μεγάλους ποταμούς της Σιβηρίας. Η παραγωγή γεωργικών προϊόντων είναι σημαντική. Δεν αρκεί, όμως, για τις ανάγκες του μεγάλου πληθυσμού της χώρας. Εκτός από τα σιτηρά, καλλιεργούνται πατάτες, ζαχαρότευτλα, βαμβάκι, αμπέλια και ηλιοτρόπια. Εκτρέφονται επίσης πολλά ζώα, ιδιαίτερα αιγοπρόβατα, αγελάδες και άλογα και παράγονται άφθονα κτηνοτροφικά προϊόντα.

Ατέλειωτη στέπα

... Το ταξίδι μας στις απέραντες άδεντρες πεδιάδες στα βόρεια της Ρωσίας κράτησε μέρες. Ήταν ακόμα νωρίς το Σεπτέμβρη, αλλά το κρύο ήταν αισθητό.

Η ομαλότητα του τοπίου ήταν καταπληκτική. Ούτε ένα μικρό λοφάκι δε φαινόταν στον ορίζοντα· ήταν μια ατέλειωτη ακυμάτιστη θάλασσα από ξεραμένο χορτάρι.

Ρώτησα τον πατέρα:

– Γιατί η γη είναι τόσο επίπεδη εδώ;

– Αυτές είναι οι στέπες, παιδί μου.

– Οι στέπες; Μα οι στέπες είναι στη Σιβηρία.

– Αυτή είναι η Σιβηρία, είπε σιγανά.

Αν μου έλεγε πως βρισκόμαστε στο φεγγάρι, δε θα ξαφνιαζόμουν τόσο.

– Σιβηρία; Η φωνή μου έτρεμε. Μα η Σιβηρία είναι γεμάτη χιόνι.

– Σε λίγο θα είναι, απάντησε ο πατέρας μου...

Απόσπασμα από το βιβλίο της Ε. Χάουτζιγκ «Ατέλειωτη στέπα: Μεγαλώνοντας στη Σιβηρία» (Διασκευή)

● *Συζήτηση: Γιατί το κορίτσι τρόμαξε στη σκέψη ότι βρισκόταν στη Σιβηρία;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Ένα μεγάλο μέρος της Ρωσίας δεν είναι κατάλληλο για γεωργική παραγωγή για τους πιο κάτω λόγους:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
Η Ρωσία, παρά το ότι είναι τεράστια χώρα με μεγάλο φυσικό πλούτο, αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Σήμερα γίνονται προσπάθειες για μεταρρυθμίσεις στο οικονομικό και πολιτικό σύστημα της χώρας και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του λαού της.
Να μελετήσετε τις πληροφορίες που ακολουθούν, να επισημάνετε τις αλλαγές που γίνονται και να τις καταγράψετε στο σχετικό χώρο.

3. ΦΥΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Όπως αναφέραμε, ο φυσικός πλούτος της Ρωσίας είναι τεράστιος. Τα δάση καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος της χώρας και φτάνουν το ένα τέταρτο της συνολικής έκτασης των δασών παγκόσμια. Στο υπέδαφός της υπάρχουν πλούσια αποθέματα ορυκτών. Η Ρωσία κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις στον κόσμο στην παραγωγή πετρελαίου, άνθρακα, φυσικού αερίου, σιδηρομεταλλεύματος, χαλκού, βωξίτη, χρυσαφιού, διαμαντιών και άλλων ορυκτών. Μεγάλες ποσότητες από τα ορυκτά αυτά εξάγονται από τα ορυχεία της Σιβηρίας, των Ουραλίων και της περιοχής του Καυκάσου.

Με την αξιοποίηση του φυσικού της πλούτου η Ρωσία δημιούργησε μεγάλες βιομηχανικές μονάδες. Υπάρχουν χαλυβουργεία, ναυπηγεία, εργοστάσια κατασκευής μηχανημάτων, όπλων, μεταφορικών μέσων όλων των τύπων, εργαλείων, χημικών προϊόντων, χαρτιού κ.ά. Στο χάρτη της σελ. 254 μπορείτε να δείτε πού βρίσκονται τα σημαντικότερα βιομηχανικά κέντρα της χώρας.

Μεγαλύτερη σημασία δόθηκε στην παραγωγή προϊόντων βαριάς βιομηχανίας, επειδή αυτά πωλούνται ευκολότερα στο εξωτερικό. Η παραγωγή προϊόντων πρώτης ανάγκης και καθημερινής χρήσης είναι περιορισμένη. Γι' αυτό και στην εσωτερική αγορά της Ρωσίας υπάρχει έλλειψη ειδών διατροφής, επίπλων, συσκευών, ιδιωτικών αυτοκινήτων, απορρυπαντικών κ.ά. Σε αρκετές περιπτώσεις τα προϊόντα αυτά πωλούνται σε πολύ ψηλές τιμές.

4. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Μετά την επανάσταση του 1917, που ανέτρεψε το καθεστώς των **Τσάρων***, και τη δημιουργία της Σοβιετικής Ένωσης, εφαρμόστηκε στη χώρα το κομμουνιστικό σύστημα. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, οι άνθρωποι που δούλευαν στους διάφορους τομείς της οικονομίας ήταν κρατικοί υπάλληλοι. Τα πάντα, η γη, τα ορυχεία, τα κτίρια, τα εργοστάσια, τα μέσα συγκοινωνίας και επικοινωνίας ανήκαν στο κράτος. Η γη ήταν χωρισμένη σε τεράστια αγροκτήματα και οι αγρότες πληρώνονταν από την κυβέρνηση.

*** Τσάρος:** *Ο τίτλος που έπαιρναν οι Ρώσοι αυτοκράτορες μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης.*

Το κράτος πρόσφερε στους πολίτες δωρεάν κατοικία και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εκπαίδευση, διακίνηση κ.ά.)

Μπορούμε να πούμε ότι τα κίνητρα για ανάπτυξη ιδιωτικής πρωτοβουλίας ήταν περιορισμένα, όπως επίσης και το δικαίωμα των ξένων εταιρειών να κάνουν επενδύσεις στη χώρα.

Σήμερα, μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, ο λαός και η ηγεσία της Ρωσίας προσπαθούν να επιφέρουν διάφορες αλλαγές στο πολιτικό και οικονομικό σύστημα της χώρας. Έτσι οι πολίτες μπορούν τώρα να δημιουργούν δικές τους επιχειρήσεις και αρκετά εργοστάσια έχουν αγοραστεί από τους υπαλλήλους τους. Οι περισσότερες βιομηχανίες ανήκουν ακόμα στο κράτος αλλά συναγωνίζονται μεταξύ τους για την πώληση των προϊόντων και την εξασφάλιση καλύτερων τιμών. Οι ξένοι ενθαρρύνονται να δημιουργήσουν επιχειρήσεις στο έδαφος της Ρωσίας.

Οι αγρότες μπορούν να ενοικιάζουν μεγάλα κομμάτια γης από το κράτος, να τα καλλιεργούν και να εκμεταλλεύονται για δικό τους όφελος τα προϊόντα που παράγουν.

Οι ξένοι άρχισαν να δημιουργούν δικές τους επιχειρήσεις στο έδαφος της Ρωσίας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟ

Οι αλλαγές που γίνονται σήμερα στο οικονομικό σύστημα της Ρωσίας είναι οι πιο κάτω:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Ο ΡΩΣΙΚΟΣ ΛΑΟΣ

Οι Ρώσοι αποτελούν τον πολυπληθέστερο λαό της Ευρώπης. Ανήκουν στην ίδια φυλή με άλλους ανατολικοευρωπαϊκούς λαούς, όπως είναι οι Βούλγαροι, οι Σέρβοι, οι Τσέχοι, οι Πολωνοί κ.ά. Εγκαταστάθηκαν στην περιοχή που βρίσκεται η χώρα τους από τα πρώτα χρόνια της δημιουργίας της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι Ρώσοι παρουσίασαν σημαντική πρόοδο στις τέχνες και τα γράμματα και ιδιαίτερα την εκκλησιαστική αγιογραφία, τη μουσική, το χορό και τη λογοτεχνία. Οι βυζαντινές εικόνες και τοιχογραφίες που στολίζουν τους ναούς και τα μουσεία της Ρωσίας είναι πραγματικά αριστουργήματα. Τα έργα σπουδαίων λογοτεχνών (Ντοστογιέφσκι, Τολστόι κ.ά.) έχουν μεταφραστεί σε πολλές ξένες γλώσσες και διαβάζονται από εκατομμύρια ανθρώπους. Οι ρωσικοί λαϊκοί χοροί, αλλά και τα περίφημα ρωσικά μπαλέτα, όπως τα Μπολσόι και Κίρωφ, είναι γνωστά σε όλο τον κόσμο.

Πολύ αξιόλογη είναι η επίδοση των Ρώσων στον αθλητισμό. Ρώσοι αθλητές κερδίζουν πολλές πρώτες θέσεις σε όλες τις μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ

Από τα χρόνια του Βυζαντίου, αναπτύχθηκαν πολύ φιλικές σχέσεις

ανάμεσα στους Ρώσους και τους Έλληνες. Βυζαντινοί ιεραπόστολοι δίδαξαν στους Ρώσους το χριστιανισμό· για το λόγο αυτό, είναι, όπως και οι Έλληνες, ορθόδοξοι χριστιανοί. Το κυριλλικό αλφάβητο, που χρησιμοποιούν μέχρι σήμερα οι Ρώσοι και άλλοι σλαβικοί λαοί, είναι επινόηση του βυζαντινού μοναχού Κύριλλου.

Κατά την περίοδο της κομμουνιστκής διακυβέρνησης της χώρας, η ρωσική εκκλησία βρισκόταν υπό διωγμό. Σήμερα οι Ρώσοι μπορούν να ασκούν ελεύθερα τα θρησκευτικά τους καθήκοντα.

Εικόνες και τοιχογραφίες από ρωσικούς ναούς

● *Τι σας θυμίζουν οι εικόνες αυτές;*

- *Σε μερικά κυπριακά μοναστήρια, ιδιαίτερα του Κύκκου, υπάρχουν αρκετά εκκλησιαστικά κειμήλια (εικόνες, ευαγγέλια, σταυροί, ιερά σκεύη, άμφια) αφιερώματα Ρώσων προσκυνητών. Σχολιάστε το γεγονός αυτό.*

Στα χρόνια της τουρκοκρατίας πάρα πολλοί Έλληνες βρήκαν καταφύγιο στη Ρωσία, ιδιαίτερα στην περιοχή του Εύξεινου Πόντου, όπου δημιούργησαν εύπορες κοινότητες. Ρώσοι τσάροι, με διάφορες συμφωνίες που υπέγραψαν με τον Τούρκο σουλτάνο, προστάτευαν τα συμφέροντα και τη θρησκεία των Ελλήνων. Η Φιλική Εταιρεία, που προετοίμασε την επανάσταση του 1821, ιδρύθηκε στη ρωσική πόλη Οδησσό. Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, ο πρώτος αρχηγός της επανάστασης, ήταν αξιωματικός του ρωσικού στρατού. Η Ρωσία ήταν μια από τις τρεις ξένες δυνάμεις, που υποχρέωσαν το σουλτάνο να παραχωρήσει ανεξαρτησία στην Ελλάδα. Ο Ιωάννης Καποδίστριας, ο πρώτος κυβερνήτης του ελεύθερου ελληνικού κράτους, ήταν υπουργός εξωτερικών του τσάρου.

Αρκετοί Έλληνες βρίσκονται και σήμερα στη Ρωσία.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η Κύπρος διατηρεί κυρίως εμπορικές και μορφωτικές σχέσεις με τη Ρωσία. Από αυτή εισάγουμε βιομηχανικά προϊόντα και πετρέλαιο και εξάγουμε αμπελουργικά προϊόντα. Αρκετοί Κύπριοι σπούδασαν σε ρωσικά πανεπιστήμια. Σήμερα ο αριθμός των Κυπρίων φοιτητών στη Ρωσία έχει περιοριστεί σημαντικά.

6. ΦΥΣΙΚΕΣ ΟΜΟΡΦΙΕΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Στη Ρωσία βρίσκονται πολλές μεγάλες και μικρές λίμνες αλλά και κλειστές θάλασσες, όπως είναι η Αράλη και η Κασπία Θάλασσα.

Στη χώρα υπάρχουν επίσης πολλοί μεγάλοι ποταμοί, ιδιαίτερα στο ασιατικό τμήμα της χώρας. Οι ποταμοί αυτοί χρησιμοποιούνται για τις μεταφορές, για την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας και για άρδευση γεωργικών περιοχών και ιδιαίτερα των στεπών. Η αξιοποίησή τους, όμως, δεν είναι δυνατή σε όλη τη διάρκεια του χρόνου, επειδή το χειμώνα τα νερά τους παγώνουν.

Η λίμνη Μπαϊκάλ, μια από τις μεγαλύτερες και πιο όμορφες λίμνες της Ρωσίας. Τα νερά της είναι παγωμένα τις πιο πολλές μέρες του χρόνου. Είναι ένας από τους πιο σημαντικούς βιότοπους της Ρωσίας με 1800 είδη ζώων και φυτών, τα πιο πολλά από τα οποία δε συναντούμε σε άλλο μέρος του κόσμου. Η ζωή των ανθρώπων εδώ εξαρτάται κυρίως από το ψάρεμα και την εξυπηρέτηση των τουριστών, που έρχονται για να θαυμάσουν τις μαγευτικές ομορφιές της περιοχής.

Ο ποταμός Μόσκοβα, που διασχίζει την πρωτεύουσα της Ρωσίας. Είναι παραπόταμος του Βόλγα, του μεγαλύτερου σε μήκος ποταμού της Ευρώπης.

Καΐκια ανασηκωμένα, που μοιάζουν με τατάρικες παντούφλες, ανεβαίνουν τον ποταμό φορτωμένα φρούτα. Είναι η καλή βλογημένη εποχή όπου τ' αμμουδερά χώματα του Βόλγα, λίγο πριχού σκεπαστούν από το χιόνι, βιάζουνται να λουλουδίσουν, να καρποδέσουν και βιαστικά να θρέψουν ανθρώπους και ζα· καρπούζια, πεπόνια, κρεμμύδια, κολοκύθες, καλαμπόκι, σιτάρι και αμέτρητους αστερισμούς από λιοτρόπια. Οι ξανθιές γενειάδες των μουζίκων είναι ευτυχισμένες...

Από το βιβλίο του Ν. Καζαντζάκη «Τόντα - Ράμπα», σ. 186

Μόσχα, η πρωτεύουσα της Ρωσίας

Ο πληθυσμός της Μόσχας ανέρχεται στα εννιά εκατομμύρια μαζί με τους καθημερινούς επισκέπτες. Τα πυκνόφυτα πάρκα και οι αμέτρητοι κήποι της αποτελούν μοναδικές φυσικές ομορφιές. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα βιομηχανικά, επιστημονικά, πολιτιστικά και αθλητικά κέντρα της χώρας. Εδώ βρίσκονται γύρω στα πενήντα θέατρα και χώροι για συναυλίες, όπως είναι το γνωστό θέατρο μπαλέτου και όπερας Μπολσόι κ.ά. Τα μουσεία της συγκεντρώνουν πάρα πολλά έργα τέχνης ανεκτίμητης αξίας. Γύρω στις δύο χιλιάδες μνημεία αρχιτεκτονικής βρίσκονται κάτω από την προστασία της κυβέρνησης. Αυτά, μαζί με τα άλλα αξιοθέατα της πόλης, προσελκύουν κάθε χρόνο χιλιάδες τουρίστες από όλο τον κόσμο.

Ο καθένας που έρχεται για πρώτη φορά στη Ρωσία σίγουρα θα θέλει να επισκεφτεί την Αγία Πετρούπολη. Η εντυπωσιακή αρχιτεκτονική των παλατιών, των ναών και των άλλων μνημείων σμίγει με την ακριβή και επιμελημένη κατασκευή των πλατειών, των λεωφόρων, και των δημόσιων δρόμων, με την πρασινάδα των πάρκων και των δεντροστοιχιών και τη διακοσμητική γλυπτική των μνημείων.

Η ιστορία της Αγίας Πετρούπολης καλύπτει μια περίοδο τριακόσιων χρόνων. Η πόλη όμως έμελλε να διαδραματίσει τον πιο σημαντικό ρόλο στην ιστορία της Ρωσίας, της οποίας υπήρξε πρωτεύουσα για δυο περίπου αιώνες. Από εδώ ξεκίνησε η Οκτωβριανή Επανάσταση του 1917, που απλώθηκε σε όλη τη χώρα και είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία της Σοβιετικής Ένωσης. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η πόλη πολιορκήθηκε για 900 μέρες από τους Γερμανούς. Χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους από την πείνα, το κρύο και τις γερμανικές βόμβες. Χρειάστηκαν πολλά χρόνια για να ξαναχτιστεί η πόλη.

Σήμερα την επισκέπτονται χιλιάδες τουρίστες, για να θαυμάσουν τις φυσικές της ομορφιές αλλά και τα αμέτρητα έργα τέχνης που βρίσκονται σε κάθε γωνιά της.

Το περίφημο μουσείο Ερμιτάζ που βρίσκεται στην Αγία Πετρούπολη

Ταξιδεύοντας στις στέπες της Σιβηρίας

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Το πιο πυκνοκατοικημένο τμήμα της Ρωσίας είναι η περιοχή που βρίσκεται δυτικά των Ουραλίων και βόρεια της Κασπίας Θάλασσας και του Εύξεινου Πόντου. Μελετώ το χάρτη και δικαιολογώ τη μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού στο τμήμα αυτό της χώρας.

2. Εξηγώ γιατί η περιοχή της Σιβηρίας, παρά τις πολύ δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν εκεί, έχει μεγάλη οικονομική σημασία για τη Ρωσία.

3. Στο ρωσικό αλφάβητο υπάρχουν αρκετά γράμματα που είναι όμοια με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου. Σχολιάζω το γεγονός αυτό.

4. Αναφέρω γεγονότα που επιβεβαιώνουν ότι οι Ρώσοι διατηρούσαν παραδοσιακά καλές σχέσεις με τον ελληνισμό.

5. Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ρωσικός λαός σήμερα;

Πίνακας δεδομένων για τις χώρες που εξετάζονται

Χώρα	Έκταση (km^2)	Πληθυσμός (2000)	Μέση πυκνότητα (άτομα km^2)	Αστικός πληθυσμός %	Κατά κεφαλήν Α.Εγχ. Π $Η.Π.Α. 2002	Διάρκεια ζωής (χρόνια) Άνδρες	Γυναίκες	Άτομα ανά γιατρό	Μαθητές δημοτικού ανά δάσκαλο	Τηλεοράσεις (% των νοικοκυριών)	Ποσοστό αλφαβητισμού
	α	β	γ	δ	ε	στ		ζ	η	θ	ι
Βρετανία	244 000	59 501 000	244	90	25 500	74	80	611	19	98	98
Γαλλία	551 000	58 892 000	107	74	26 000	74	82	334	19	98	99
Γερμανία	357 000	82 017 000	230	87	26 200	73	80	367	17	93	99
Δανία	43 000	5 337 000	124	87	28 900	73	78	360	10	96	99
Ελβετία	41 000	7 170 000	175	68	32 000	76	82	360	12	88	99
Ελλάδα	132 000	10 903 000	83	65	19 100	75	80	300	16	97	94
Ιταλία	301 000	57 762 000	192	70	25 100	74	81	207	11	94	97
Νορβηγία	324 000	4 493 000	14	75	33 000	76	81	308	15	99	100
Ρωσία	17 000 000	145 491 000	9	73	9 700	61	73	222	20	*	100
Σουηδία	450 000	8 872 000	20	84	26 000	77	82	320	11	90	99
Φινλανδία	388 000	5 176 000	13	64	25 800	73	80	406	14	72	100
ΚΥΠΡΟΣ	9 251	757 000	82	68	15 100	75	80	450	19	95,4	95

*** Δεν υπάρχουν πληροφορίες**

Πώς να διαβάσετε τον πίνακα

α. Η έκταση κάθε χώρας σε τετραγωνικά χιλιόμετρα (κατά προσέγγιση χιλιάδας, εκτός της Κύπρου).

β. Ο πληθυσμός κάθε χώρας το 2000 (κατά προσέγγιση χιλιάδας).

γ. Ο αριθμός των κατοίκων που αναλογούν σε κάθε τετραγωνικό χιλιόμετρο της χώρας, σε περίπτωση που σε κάθε τετρ. χιλιόμετρο θα ζούσε ο ίδιος αριθμός ατόμων.

δ. Το ποσοστό των κατοίκων της κάθε χώρας που ζει σε μεγάλες πόλεις.

ε. Το ποσό που αναλογεί σε κάθε κάτοικο, αν όλα τα χρήματα που κερδήθηκαν στη διάρκεια του 1990 από τη χώρα διαμοιραστούν εξίσου σε όλους τους κατοίκους της.

στ. Ο μέσος όρος ζωής ανδρών και γυναικών σε κάθε χώρα.

ζ. Οι ασθενείς που αναλογούν σε κάθε γιατρό, αν ο καθένας θα έπρεπε να φροντίσει τον ίδιο αριθμό ασθενών.

η. Ο αριθμός των μαθητών που αναλογεί σε κάθε δάσκαλο, αν όλοι οι μαθητές διαμοιραστούν εξίσου σε κάθε δάσκαλο.

θ. Το ποσοστό των οικογενειών που διαθέτουν τηλεόραση. Στην Κύπρο, για παράδειγμα, σε κάθε εκατό οικογένειες σχεδόν οι ενενήντα έξι έχουν τηλεόραση στο σπίτι τους.

ι. Το ποσοστό των ατόμων που είναι ικανοί να διαβάζουν και να καταλαβαίνουν αυτά που διαβάζουν.

Η Ενδοτμηματική Επιτροπή Κοινωνικών Θεμάτων του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας Κύπρου ευχαριστεί τους πιο κάτω για την παραχώρηση φωτογραφικού και άλλου υλικού:

- *Διπλωματικές αποστολές Ελλάδας, Βρετανίας, Γαλλίας, Ιταλίας, Ελβετίας, Γερμανίας, Νορβηγίας, Σουηδίας, Φινλανδίας, Ρωσίας, Αυστρίας, Ολλανδίας, Ευρωπαϊκής Ένωσης*
- *Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, Τμήμα Δημοσίων Έργων, Ινστιτούτο Ξενοδοχειακών και Επισιτιστικών Τεχνών, Ξενοδοχείο «ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ»*
- *Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων και Εκδόσεων ACTION, Εταιρεία J & P, «ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ»*
- *Αεροπορικές εταιρείες AIR FRANCE, LUFTHANSA, ALITALIA, AEROFLOT, AIR PORTUGAL, GULF AIR, Τουριστικό πρακτορείο AEOLOS*

Ιδιαίτερες ευχαριστίες προς το Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών του Υπουργείου Οικονομικών, για την παραχώρηση νεότερων στατιστικών δεδομένων για την παρούσα έκδοση.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζει προς τη χαρτογραφική υπηρεσία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας για την ετοιμασία ολόκληρης της σειράς χαρτών της παρούσας έκδοσης.

Ευχαριστεί επίσης τους κ. Γ. Καδή και Χρ. Χ" Αθανασίου για τις εποικοδομητικές εισηγήσεις τους.

Τα αποσπάσματα που περιλαμβάνονται στο βιβλίο είναι παρμένα από έργα και εκδόσεις των:

- *Α. Στασή, Α. Φυλακτού, Γ. και Μ. Καρούζη, Δ. Ψαθά, Ζ. Παπαντωνίου, Θ. Γιαννόπουλου, Θ. Καλτσούνη, Κ. Ουράνη, Ν. Καζαντζάκη, Π.Φ. Ιωαννίδη - Α. Κωνσταντίνου κ.ά., Ε. Hautzing, R. Beddis*
- *Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού, Γαλλικού Οργανισμού Τουρισμού, Γερμανικού Οργανισμού Τουρισμού, Ελβετικού Οργανισμού Προώθησης Εξαγωγών, Ιταλικού Οργανισμού Τουρισμού, Σουηδικού Ινστιτούτου, National Geographic Magazine*

Εκτύπωση : Α. Αλωνεύτης Λτδ